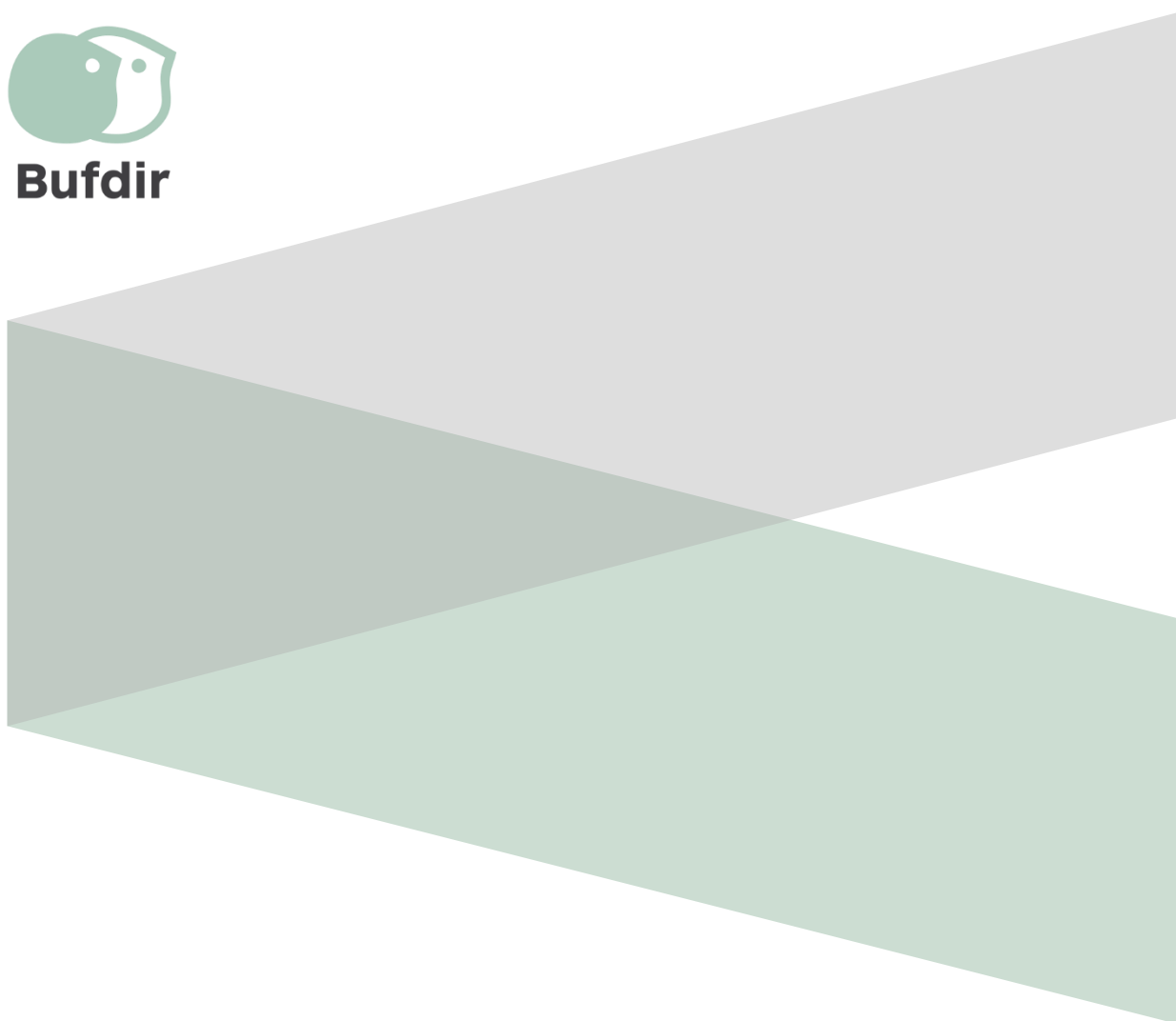

Bufdirs arbeid med forskning

2020

Bufdir

Innhold

1. Innledning	4
2. Bufdirs arbeid med forskning	4
2.1 Organisering av arbeidet	4
2.2 Bufdirs kunnskapsstrategi	4
2.3 Identifisere kunnskapsbehov.....	5
2.4 Samarbeid med departementene om forskning	6
2.5 Hvordan forskningen formidles og tas i bruk	6
3. Statistikk	7
3.1 Avtaler med eksterne	7
3.2 Oppvekststatistikk	8
3.3 Familievernsstatistikk	8
3.4 Volds- og overgrepstatistikk	8
3.5 Barnevernsstatistikk	8
3.5.1 Bufdata – Bufdirs datavarehus.....	9
3.5.2 Rapporteringsbanken og Det nasjonale barnevernsregisteret	10
3.5.3 Utvikling av kommunefil og analyser av kommunene	10
3.6 Likestillingsstatistikk	10
3.7 Hvordan formidler vi statistikken vår?	11
4. Kunnskapsutvikling og kunnskapsbehov	12
4.1 Familie og oppvekst	12
4.1.1 Foreldrestøtte.....	13
4.1.2 Familievern	15
4.1.3 Vold og overgrep i nære relasjoner.....	17
4.1.4 Barn og unge som lever i lavinntektsfamilier	19
4.1.5 Adopsjon.....	21
4.2 Barnevernet	21
4.2.1 Hjelpetiltak i det kommunale barnevernet	21
4.2.2 Fosterhjem.....	24
4.2.3 Institusjonsbarnevernet	26
4.2.4 Annen forskning knyttet til barnevernet.....	28
4.3 Likestilling og ikke-diskriminering	31
4.3.1 Funksjonsnedsettelse og universell utforming	31
4.3.2 Kjønn.....	32
4.3.3 Etnisitet, religion og livssyn	32
4.3.4 Hatefulle ytringer	33
4.3.5 Seksuell orientering, kjønnsidentitet, -uttrykk og -karakteristika	33
4.4 Konsekvenser av covid-19-pandemien.....	34

5. Bufdirs forskningsprosjekter	36
5.1 Oppsummert.....	36
5.1.1 Forskning på de enkelte fagområdene.....	36
5.1.2 Ulike typer prosjekter.....	37
5.1.3 Leverandører fra ulike sektorer.....	37
5.1.4 Anskaffelsesstrategi	38
5.2 Presentasjon av forskningspublikasjoner fra 2020	39
5.2.1 Ligestilling og ikke-diskriminering	39
5.2.2 Nedsatt funksjonsevne	51
5.2.3 Vold og overgrep	59
5.2.4 Familievern	67
5.2.5 Barnevern	79
6. Referanser.....	128

Forord

I tildelingsbrevet for 2020 fikk Bufdir følgende oppdrag:

Bufdir skal utarbeide en årlig FoU-rapport med korte sammendrag av ferdigstilte FoU-prosjekt og omtale av direktoratets systematiske FoU-arbeid. Rapporten skal gi en vurdering av kunnskapsbehov og kort status for kunnskapsutvikling på direktoratets områder.

Denne rapporten er den første av en serie årlige rapporter som Bufdir skal lage om forskningsarbeidet på områdene vi har ansvar for: barnevern, familievern, krisesenter og adopsjon, samt for de sektorovergripende områdene oppvekst, likestilling og ikke-diskriminering og vold og overgrep i nære relasjoner. Senere år vil vi bygge videre på arbeidet som nå er gjort. Denne rapporten kan dermed anses som et startpunkt for en langsiktig ambisjon om å ha skriftlige kunnskapsoversikter på alle direktoratets viktigste områder.

Til tross for at Bufdirs ansvarsområder regnes som forskningssvake, utgjør de til sammen mange og brede fagområder, der det publiseres et stort antall forskningsartikler, rapporter og annen kunnskap som er nyttig i fagutviklingen. Når vi beskriver status i denne rapporten, bygger vi først og fremst på oppsummert kunnskap fra inn- og utland og primærforskning som Bufdir har anskaffet de senere årene.

Bufdir forvalter forskningsmidler på vegne av sektordepartementene. Midlene er tildelt etter områdene direktoratet har ansvar for, og på noen områder forvalter vi mer midler enn på andre. Det har også konsekvenser for hvilke kunnskapsbehov som kan prioriteres. Nye forskningsprosjekter igangsettes etter at direktoratet har prioritert mellom behovene som er identifisert på de ulike fagfeltene.

Gjennom vårt forskningsarbeid vil vi bidra til å bygge kunnskap på områdene. Forskningen som gjennomføres ved universitets- og høgskolesektoren og instituttsektoren uten midler fra Bufdir, bygger også kunnskap på våre områder. Internasjonalt foregår det i tillegg forskning av relevans for våre områder. For å få oversikt på forskningstilfanget, bestiller Bufdir hvert år kunnskapsoppsummeringer på enkeltområder.

Forskningsarbeidet skal ha en positiv betydning for dem som mottar tjenester, tiltak eller råd på områdene vi har ansvar for. Da må forskningen være relevant og ha høy kvalitet. Ikke minst må det legges til rette for at den nye kunnskapen tas i bruk. Denne rapporten bidrar til mer åpenhet om kunnskapsgrunnlagene Bufdir har på områdene våre, og hvilke behov vi ser framover.

Oslo, 1. april 2021

Wenche Mobråten
Divisjonsdirektør, kunnskapsdivisjonen

Eirunn Lysø
Avdelingsdirektør, kunnskapsstyring

1. Innledning

Bufdir er fagorgan for tjenestene barnevern, familievern, krisesenter og adopsjon. Bufdir har også overordnet ansvar for de sektorovergripende områdene oppvekst, likestilling og ikke-diskriminering og vold og overgrep i nære relasjoner. I denne rapporten beskriver vi hvordan direktoratet arbeider med å utvikle kunnskapsgrunnlaget for arbeidet på disse områdene, med fokus på direktoratets systematiske arbeid med forskning. Vi presenterer status for kunnskapsutviklingen på hvert av områdene, og peker på behov for mer kunnskap. Til slutt i rapporten presenteres rapporter fra forskningsprosjekter som Bufdir har finansiert og som ble publisert i 2020.

2. Bufdirs arbeid med forskning

2.1 Organisering av arbeidet

Høsten 2018 samlet Bufdir forskningsarbeidet i en egen avdeling (Kunnskapsstyringsavdelingen). Dette har gitt mulighet til en mer strategisk og helhetlig tilnærming til forskning og kunnskapsutvikling. I tillegg ble arbeidet med forskning mer profesjonalisert og spesialisert. Kunnskapsstyringsavdelingen jobber med forsknings- og kunnskapsutvikling, blant annet ved å anskaffe forskning, forvalte tilskuddsmidler til kunnskaps- og kompetansemiljøer på våre områder, utarbeide kunnskapsbaserte råd og retningslinjer, og formidle forskningsbasert kunnskap.

Direktoratets arbeid med statistikk og analyse er også samlet i en egen avdeling. Analyseavdelingen har ansvar for produksjon, analyse og formidling av statistikk på alle Bufdirs fagområder. I tillegg har avdelingen ansvar for utredninger og samfunnsøkonomiske analyser.

2.2 Bufdirs kunnskapsstrategi

Bufdirs kunnskapsstrategi (Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet [Bufdir], 2019b) er et viktig ledd i direktoratets profesjonalisering av arbeidet med forskning. Kunnskapsstrategien bygger på overordnede føringer i langtidsplanen for forskning og høyere utdanning (Meld. St. 4 (2018–2019)) og Bufdirs strategi (Bufdir, 2017). De fem hovedmålene i kunnskapsstrategien er:

1. Vi skal bidra til mer forskning på våre områder
2. Vi skal sikre at kunnskapen er relevant, anvendbar og tilgjengelig
3. Vi skal formidle kunnskap av høy kvalitet
4. Vi skal formidle statistikk av høy kvalitet
5. Vi skal legge til rette for kunnskapsbasert praksis

Bufdirs kunnskapsstrategi evalueres årlig. På bakgrunn av evalueringen prioriteres innsatsområder og tiltak for videre oppfølging av kunnskapsstrategien.

Samarbeid med eksterne aktører er viktig for å nå målene i kunnskapsstrategien. Bufdir benytter flere ulike fora og samarbeidsflater for å involvere eksterne i arbeidet med strategisk forskningsarbeid og forskningsanskaffelser. Bufdir har f.eks. ansvar for et forskerforum på lhbtq-feltet. Forskerforumet arrangeres årlig, og er en arena for å utveksle kunnskap og erfaringer med forskningsfeltet. Et annet eksempel er samarbeidet med Bufdirs brukerråd for barnevern, som rutinemessig trekkes inn arbeidet med nye forskningsanskaffelser på barnevernsfeltet. Innspillene derfra bidrar til at tematikken og problemstillingene i forskningsprosjektene som finansieres av Bufdir, i større grad ivaretar brukernes perspektiv.

Folkehelseinstituttet (FHI) er en viktig samarbeidspartner i Bufdirs forskningsarbeid. Bufdir har inngått en samarbeidsavtale med FHI, som blant annet gir enklere tilgang til oppsummert og kvalitetssikret forskningskunnskap. Kunnskapsoppsummeringene brukes til å utarbeide kunnskapsbaserte retningslinjer og råd, og bidrar til at Bufdir generelt baserer sitt arbeid på den beste forskningskunnskapen på feltet.

2.3 Identifisere kunnskapsbehov

Både primærforskning og oppsummert forskning peker som regel på kunnskapshull, altså områder der det ikke finnes så mye forskningskunnskap. Når vi bestiller forskning, får vi kunnskap som vi kan bruke til f.eks. utvikling av tjenestene, og samtidig innsikt i hva forskerne mener det bør forskes videre på. I 2020 bestilte Bufdir for eksempel en kartlegging av norsk forskning om tiltak mot vold i nære relasjoner (Hestevik et al., 2020), som ble et viktig grunnlag for å utarbeide forslag til prioriteringer for videre forskning på feltet¹. Et annet eksempel er FHIs kunnskapsoppsummering *Barn, unge og kriminalitet* (Aase et al., 2020), som avdekket viktige kunnskapshull, samtidig som den ga god oversikt over kunnskapen vi har på feltet.

Vi har imidlertid ikke like stort behov for kunnskap på alle områder der det foreligger lite forskning. Kunnskapsbehovene vil også være større enn midlene vi har til disposisjon, og det er nødvendig å prioritere mellom behovene. I denne rapporten omtaler vi de områdene med lite forskning som det er sentralt for Bufdir å få et bedre kunnskapsgrunnlag om. Forskningen vi bestiller gir viktige innspill til dette, men Bufdir får også innspill til kunnskapsbehov fra andre, f.eks. Bufetat - inkludert etatens spisskompetansemiljøer for barnevern og familievern. Staten er nærmere praksis og sluttbrukerne, og det er helt sentralt for Bufdir å anskaffe forskning som kan bidra til å utvikle tjenestene våre og praksisfeltet ellers. Videre er statistikken vår, og tilsynsrapporter fra Helsetilsynet, viktige grunnlag for å identifisere risikoområder som det er relevant å belyse med forskning. I tillegg arbeider Bufdir for å i større grad trekke inn eksterne aktører fra blant annet praksis og forsknings- og kompetansemiljøer i arbeidet med å identifisere områder der det er behov for mer forskning.

Innspilte kunnskapsbehov ses opp mot strategier, prioriteringer og langtidsplaner, og ved hvert årsskifte lages en plan for hvilke forskningsprosjekter som skal settes i gang i løpet av året. Se også kapittel 5.1 Bufdirs forskningsprosjekter – oppsummert.

¹ Oppdrag 5 i tildelingsbrevet for 2020. Forslaget ble oversendt departementet i oktober 2020.

2.4 Samarbeid med departementene om forskning

Departementene har sektoransvar for forskning. Dette innebærer blant annet å ha oversikt over sektorens kunnskapsbehov og å legge til rette for høy vitenskapelig kvalitet og relevans i forskningen (Kunnskapsdepartementet, 2017). Bufdir er rådgiver for Barne- og familiedepartementet og Kulturdepartementet på våre ansvarsområder. Departementene har gjennom instruksen (Barne- og familiedepartementet, 2020b) gitt Bufdir i oppgave å forvalte midler til forskning og kunnskapsutvikling, og på den måten bidra til at departementenes sektoransvar for forskning ivaretas. Bufdir har jevnlig dialog med Barne- og familiedepartementet og Kulturdepartementet for felles strategiske drøftinger, gjensidig informasjonsutveksling og en tydelig ansvarsfordeling.

2.5 Hvordan forskningen formidles og tas i bruk

Nettbiblioteket på Bufdir.no samler og formidler fag- og forskningskunnskap om barnevern, familievern, oppvekst, likestilling og ikke-diskriminering. Biblioteket er en formidlingskanal for åpent tilgjengelig forskning og grå litteratur², og en base for Bufdirs egne utgivelser. Målet med nettbiblioteket er at relevant og oppdatert kunnskap skal finnes på ett sted og gi god oversikt på Bufdirs tjenesteområder.

Bufdir sender ut informasjon om aktuell forskning, relevante prosjekter, seminarer og nye publikasjoner gjennom flere ulike nyhetsbrev, som til sammen har over 7000 abonnenter. Mottakere av nyhetsbrevene er praktikere i kommuner og Bufetat, statsforvalterne, ansatte i interesseorganisasjoner, forskningsmiljøer, departementer og direktorater mfl. Gjennom formidling og tilgjengeliggjøring av forskningskunnskap, bidrar Bufdir til at etatens ansatte og andre som arbeider overfor direktoratets målgrupper, kan holde seg faglig oppdatert.

Forskningsresultater formidles også gjennom arrangementer som konferanser og rapportlanseringer, samt fagmøter med ansatte i Bufdir og Bufetat.

Forskningen som Bufdir anskaffer, er et viktig kunnskapsgrunnlag for fag- og tjenesteutvikling på alle områdene våre. Vi jobber aktivt med å ta i bruk både oppsummert forskning og kunnskapen vi får fra primærforskningen vi anskaffer. Forskningen er dessuten et viktig grunnlag når vi gir råd og anbefalinger til departementene.

Videre er forskningen vi anskaffer avgjørende i arbeidet med faglig normering/standardisering. Våre faglige råd og anbefalinger skal være basert på den beste kunnskapen. Slik bidrar vi til å heve kvaliteten på våre fagfelt og tjenester i hele Norge. Våren 2020 opprettet Bufdir et eget team for å profesjonalisere arbeidet med å utarbeide kunnskapsbaserte normerende produkter. Tilnærmingen bygger på internasjonal retningslinjemetodikk, som blant annet innebærer at kvalitetsvurdert oppsummert forskning skal ligge til grunn for anbefalingene der dette er relevant. Forskningen skal vurderes og oppsummeres etter metodikken i kunnskapsbasert praksis. Bufdirs

² Grå litteratur omfatter forskning som ikke er utgitt i vitenskapelige tidsskrifter og bokserier, som f.eks. rapporter, evalueringer og artikler som ikke har vært igjennom fagfelleevaluering.

samarbeidsavtale med FHI om leveranse av kunnskapsoppsummeringer, litteratursøk mm er viktig i dette arbeidet.

I arbeidet med faglig normering involverer vi en bredt sammensatt ekspertgruppe for å inkludere ulike perspektiver. Der deltar representanter fra praktikere som skal bruke anbefalingene, sluttbrukere og fageksperter (som forskere eller spesialister). Bufdir har fått mer systematikk i arbeidet med faglig normering. Den nye måten å jobbe med faglig normering skal sørge for gjennomsiktighet, for at anbefalingene blir mer pålitelige og at de treffer godt alle berørte grupper. Anbefalingene skal være kunnskapsbaserte og gi et solid grunnlag for den enkelte praktikers skjønnsutøvelse.

3. Statistikk

Statistikk er et viktig kunnskapsgrunnlag for Bufdir. I motsetning til forskning, der vi ofte må vente lenge på resultatene, gir statistikk hurtig og fortløpende kunnskap om status, trender og endringer over tid. Bufdir har som mål at relevant og oppdatert statistikk skal være tilgjengelig som grunnlag for analyser og vurderinger av om målene blir nådd.

Bufdir bruker statistikken til intern styring. I tillegg er målgruppen for statistikken som Bufdir produserer og publiserer politikere, beslutningstakere og fagpersoner i ulike sektorer og etater, samt bruker- og interesseorganisasjoner, media, forskere og allmenheten generelt.

3.1 Avtaler med eksterne

- **SSB – Rammeavtale:** Bufdir har inngått en rammeavtale med SSB om faste tabelloppdrag innen fagområdene barnevern, oppvekst og nedsatt funksjonsevne, som forlenges for perioden 2021–2022. Formålet med avtalen er å lage rammer for samarbeid om faste tabelloppdrag som SSB leverer til Bufdir, og å gi forutsigbarhet og oversikt for begge parter.
- **SSB – Samarbeidsavtale om koordinering av likestillingsrelatert statistikk:** Bufdir har ansvaret for avtaler om koordinering av likestillingsstatistikk med SSB. Dette består av en løpende samarbeidsavtale med SSB, som skisserer SSBs faste bidrag, i tillegg til årlige avtaler. Det er også løpende dialog om utvidelse av utvalg for å inkludere flere diskrimineringsgrunnlag i spørreundersøkelser.
- **SSB – Samarbeid om levekårsstatistikk knyttet til funksjonsnedsettelse:** Bufdir og SSB har avtaler knyttet til levekårsstatistikk basert på registerbasert statistikk om funksjonsnedsettelse.
- **SSB – Intensjon om samarbeid om utvikling og etablering, drift og forvaltning av nytt nasjonalt barnevernsregister:** Bufdir og SSB er i dialog om å opprette et nasjonalt barnevernsregister som en del av DigiBarnevern-prosjektet. SSB vil etablere, drifte og forvalte registeret på vegne av Bufdir.

- **Sentio Research:** Sentio Research samler inn statistikk om krisesentrene og sentrene mot incest og seksuelle overgrep/Nok.-sentrene (SMISO/Nok.³).

3.2 Oppvekststatistikk

Bufdir samler og analyserer statistikk om hvordan det er å vokse opp i Norge i dag, og publiserer indikatorer om oppvekst og levekår for barn og unge, både nasjonalt i Oppvekststatus (Bufdir, 2020c) og lokalt i kommunemonitorene om barnefattigdom (Bufdir, u.å.-a) og barnevern (Bufdir, u.å.-b). Statistikken brukes til rapporter og andre fremstillinger av nåsituasjonen for barn og unge, både i Bufdir og av andre. Bufdir samarbeider med SSB om en egen temaside (Statistisk sentralbyrå, 2020d) med årlig statistikk om barn og unge på nettsidene til SSB, etter oppdrag fra BFD. Vi samarbeider også med FHI om å samle oppdatert oppvekststatistikk for hver enkelt kommune som publiseres i FHIs oppvekstprofiler (Folkehelseinstituttet, 2020).

3.3 Familievernsstatistikk

Bufdir leverer statistikk til SSB fra familievernets fagsystem (FADO) og fra manuell rapportering om bruken av eksterne meklere. Bufdir produserer også noe statistikk om familievernet selv, i hovedsak til bruk i styring og rapportering. Statistikken om familievernet er under utvikling. Vi har nylig publisert noe av den statistikken vi selv produserer på våre nettsider.

3.4 Volds- og overgrepstatistikk

Bufdir publiserer tall og statistikk fra landets 23 sentre mot incest og seksuelle overgrep/Nok.-sentrene på våre nettsider (Bufdir, 2020e), og i tillegg tall og statistikk fra krisesentrene (Bufdir, 2020b). Ansatte og ledere ved krisesentre og SMISO/Nok.-sentre deltar sammen med Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress, KS, Kriesentersekretariatet og Nok. (tidligere Fellesskap mot seksuelle overgrep) i referansegrupper som arbeider med å videreutvikle statistikken. Gjennom statistikken kartlegger vi både bruk av sentrene, egenskaper ved brukerne, deres voldserfaringer og hvilken hjelp de mottar av krisesentrene/sentrene mot incest og seksuelle overgrep og andre hjelpeinstanser.

3.5 Barnevernsstatistikk

Bufdir har flere kilder for barnevernsstatistikk.

Statistisk sentralbyrå

De kommunale barnevernstjenestene rapporterer årlig inn data fra sine fagsystemer til Statistisk sentralbyrå gjennom KOSTRA. Dette er grunnlaget for den offisielle barnevernsstatistikken. Bufdir har det overordnede faglige ansvaret for å sikre at barnevernsstatistikken har presise og relevante

3

Flere av de tidligere sentrene mot incest og seksuelle overgrep (SMISO) og Fellesskap mot seksuelle overgrep (FMSO) byttet navn til hhv. Nok.-sentrene og Nok. Norge i november 2020

kategorier og begreper, og fremmer forslag om endringer for SSB. Et sentralt utviklingsprosjekt de siste årene, som SSB har gjennomført på oppdrag av og i samarbeid med Bufdir, har vært å etablere en forløpsfil basert på de kommunale barnevernsdataene. Denne filen gir mulighet til å nyansere og forbedre dagens barnevernsstatistikk, ved at man kan analysere sammensetning, varighet og rekkefølge av tiltak gjennom et helt barnevernsforløp. Det gir også bedre grunnlag for å lage prognoser på behov for tiltak, dimensjonering av tjenestetilbudet og vurdering av måloppnåelse. Datagrunnlaget blir også mer tilgjengelig for forskning og kobling mot andre registre.

Kommunenes halvårsrapportering (KHR)

Det kommunale barnevernet sender halvårlig rapportering til Bufdir som blant annet gir innsikt i kapasitet, hjemmelsbruk og oppfyllelse av lovkrav.

Fylkesnemnda for barnevern og sosiale saker

Bufdir mottar tabelluttrekk om antall barn med tvangsvedtak etter barnevernloven fra Sentralenheten for fylkesnemndene for barnevern og sosiale saker. Bufdir og sentralenheten samarbeider også om å utvikle ny statistikk. Målet er å spesifisere vedtaksstatistikken fra fylkesnemndene ytterligere og å publisere denne statistikken på våre nettsider.

BiRK og Oslo BiRK

BiRK er Bufetats fag- og rapporteringssystem og inneholder informasjon om alle barn med tiltak fra det statlige barnevernet, samt informasjon om oppholdstid og type tiltak. Data fra BiRK er også tilgjengelig i Bufdata, Bufdirs eget datavarehus, for sammenstilling av rapporter etter behov. Oslo kommune har sin egen versjon av BiRK, og Bufdir samarbeider derfor med Barne- og familieetaten i Oslo kommune for å presentere tall for hele andrelinjetjenesten. Bufdir er i gang med en kartlegging av informasjonen som er registrert på individnivå; om den er lagt inn på en systematisk måte og om den effektivt kan hentes ut. Hensikten er å avklare hvilke type problemstillinger som lar seg besvare, og hvilke kunnskapsbehov BFD og Bufdir ikke kan besvare med gjeldende løsning. Resultatene fra kartleggingen, inkludert forslag til ny funksjonalitet, vil inngå i arbeidet med den videre utviklingen av BiRK.

3.5.1 Bufdata – Bufdirs datavarehus

Bufdata består av utvalgte data trukket ut fra fagsystemene BiRK, KHR, Agresso (Bufdirs regnskapssystem) og FADO (familievernets fagsystem). Uttrekkene gjør det mulig å sammenstille statistikk og gjøre ulike beregninger basert på dataene. Det er også mulig å gjøre enkelte koblinger på tvers av systemene. Å samle dataene i ett system sikrer riktig uttrekk fra fagsystemene, slik at underlaget for analyser, rapporter og beslutninger er pålitelig. Bufdata tar også vare på historikk, som er en forutsetning for å se på trender og lage prognoser.

3.5.2 Rapporteringsbanken og Det nasjonale barnevernsregisteret

Rapporteringsbanken er en del av det nasjonale DigiBarnevern-prosjektet⁴. Rapporteringsbanken skal som prosjekt forenkle og effektivisere kommunenes rapportering til myndighetene. Data- og kunnskapsgrunnlaget om barnevernet og barnevernstjenestene skal bli bedre enn det som er tilgjengelig i dag. Prosjektet omfatter også utvikling og etablering av «Det nasjonale barnevernsregisteret». SSB vil håndtere dette registeret på vegne av Bufdir. Registeret vil få tilført oppdaterte data med større hyppighet enn dagens rapporteringsløsninger. Dette vil danne grunnlaget for SSBs offisielle statistikkproduksjon så vel som kommunerapportering etter modell av KHR. Bufdir vil ha tilgang til data fra registeret og vil gjøre datagrunnlaget tilgjengelig for bruk i statistikk og analyser via Bufdirs datavarehus.

3.5.3 Utvikling av kommunefil og analyser av kommunene

I 2020 utviklet Bufdir en fil som kan brukes til å gjøre analyser av kommunene. Filen omfatter alle kommuner, med data fra flere registre (barnevern, befolkning, utdanning, kommuneøkonomi, sentralitet (SSB) og oppfyllelse av lovkrav etc. fra kommunenes halvårsrapportering). Denne kommunefilen muliggjør komplekse analyser av kommunene, der barnevernsindikatorer sees i sammenheng med andre sentrale kjennetegn ved kommunen. Filen er blant annet brukt som grunnlag for Bufdirs analyser til BFD og resultater fra disse analysene skal også gjøres tilgjengelig på våre nettsider.

Blant annet ble kommunefilen benyttet til å gjøre analyser av det kommunale tjenesteapparatet i lys av en rekke risikofaktorer, som høy sosioøkonomisk sårbarhet i befolkningen, belastning på tjenestene og manglende oppfyllelse av lovkrav. Disse analysene så på hvordan små kommuner *uten* interkommunalt samarbeid skiller seg fra de største kommunene, samt fra andre små kommuner, men der disse *har inngått* interkommunalt samarbeid.

I tillegg benyttet Bufdir kommunefilen til å identifisere *kommunal sårbarhet* i overgangen til barneversreformen, med økte kommunale utgifter til statlige barnevernstiltak. Det var særlig fokus på kommunene som har høy risiko for å bli for lite økonomisk kompensert gjennom kommunenes inntektssystem. Det vil si kommuner som vil få en såkalt negativ fordelings effekt ved implementeringen av reformen.

3.6 Likestillingsstatistikk

Hovedmål 3 i *Bufdirs likestillingsstrategi (2019–2021)* (Bufdir, 2019a) er å oppnå «tilgjengelig, oppdatert og anvendbar statistikk, indikatorer og kunnskap om likestilling og universell utforming». Bufdir jobber kontinuerlig med å ha oppdatert og anvendbar statistikk, og å utvikle ny statistikk og indikatorer, både nasjonalt, regionalt og kommunalt. Bufdir publiserer statistikk og indikatorer på levekår og likestilling innen områdene nedsatt funksjonsevne, etnisitet, religion, lhbtq og kjønn.

⁴ DigiBarnevern er et nasjonalt prosjekt med mål om å møte utfordringene i det kommunale barnevernet gjennom å sørge for bedre IT-løsninger.

Etnisitet, religion og livssyn

Våren 2020 lanserte Bufdir en kunnskapsportal (Bufdir, 2020d) om likestilling og levekår blant samer, nasjonale minoriteter og personer med innvandrerbakgrunn. Dette er første gang statistikk og forskning om likestilling og levekår blant grupper som kan oppleve diskriminering på grunn av etnisitet og religion er samlet på ett sted. På portalen formidler Bufdir statistikk og forskningsbasert kunnskap om hvordan disse gruppene opplever det å bo og leve i Norge, og hvilke barrierer de møter som kan hindre likeverdig deltakelse i samfunnet. Kunnskapsportalen vil oppdateres jevnlig med ny statistikk og forskning, og dekker områder som utdanning, arbeidsliv, helse, diskriminering og holdninger i befolkningen.

Seksuell orientering, kjønnsidentitet, kjønnsuttrykk og kjønnskarakteristika

SSB publiserte resultater etter seksuell orientering, kjønnsuttrykk og kjønnsidentitet i en nasjonal undersøkelse for første gang i *Livskvalitetsundersøkelsen 2020* (Støren et al., 2020). Bufdir har vært pådriver for at SSB skal inkludere spørsmål om seksuell orientering, kjønnsuttrykk og kjønnsidentitet over flere år, og dette er en viktig milepæl for datainnsamling om skeive i Norge. I 2021 vil Bufdir bestille flere analyseartikler fra SSB basert på disse dataene.

Bufdir har også gitt SSB i oppdrag å utvikle en veileder for utforming av spørreundersøkelser som inkluderer tematikk som seksuell orientering, kjønnsidentitet, kjønnsuttrykk og kjønnskarakteristika.

3.7 Hvordan formidler vi statistikken vår?

Statistikk fra Bufdirs fagområder presenteres og oppdateres jevnlig på tall- og statistikknettsidene (Bufdir, u.å.-g). Statistikkssidene om likestilling vises også til i Bufdirs veiledningsmaterieil til arbeidsgivere og offentlige myndigheter i forbindelse med aktivitets- og redegjørelsesplikten (ARP).

Kommunemonitorene på Bufdir.no formidler statistikk på kommunenivå for barnevern, barnefattigdom og nedsatt funksjonsevne. Hensikten med kommunemonitorene er at statistikken skal være lett tilgjengelig og brukervennlig, ved å kombinere flere mulige datakilder og samle statistikk, kunnskap og analyser på samme sted. Fremstillingen gir gode muligheter for sammenligninger på tvers av kommuner, fylker, bydeler, delbydeler og interkommunale tjenester. Monitorene gjør det mulig å se utvikling over tid, samt tabellvisning og fordelingskurver.

Basert på tall fra kommunenes halvårsrapportering på barnevernsområdet produserer vi hvert halvår et risikoskjema til bruk for statsforvalterne om alle kommuner og interkommunale samarbeid. Oversiktene gir tidsserier som viser kommunenes oppfølging av lovkrav, bruk av tiltak og ressursbruk. Skjemaet gir også veiledning om hvilke andre vurderinger av tjenesten som bør gjøres og danner et godt grunnlag for statsforvalternes dialogmøter med kommunene.

4. Kunnskapsutvikling og kunnskapsbehov

Mye av Bufdirs forskningsarbeid handler om foreldre, barn og unge som har ulike typer utfordringer. Når det gjelder overordnet forskningsstatus og -utfordringer for utsatte barn og unge, viser Bufdir til arbeidet med BarnUnge21-strategien (Norges forskningsråd, 2021). I 2020 la strategigruppa fram en rapport om forskning som støtter praksis, utdanning og innovasjon på området utsatte barn og unge (Norges forskningsråd, 2020). Rapporten slår fast at området gjennomgående er forskningssvakt og preget av mangler. Den peker bl.a. på et tydelig behov for bedre datainfrastruktur for forskning, og identifiserer en del undertemaer der det trengs både mer primærforskning og oppsummert forskning.

I tråd med Bufdirs kunnskapsstrategi igangsetter direktoratet større, mer langsiktige og tverrsektorielle forskningsprosjekter. Det er behov for mer forskning på effekter av tiltakene våre, og på registerdata-forskning som gir mulighet for å følge utvikling over tid. Det er gjennomgående et behov for å studere forskjeller mellom undergrupper, for eksempel knyttet til kjønn og sosioøkonomisk status. Videre er involvering av både brukere og praksisfeltet viktig i Bufdirs framtidige forskningsinnsats. Kunnskapsstrategien peker også på behovet for å kartlegge kunnskapsutviklingen og kunnskapsbehovene på de ulike fagområdene.

På tross av at Bufdirs fagfelt regnes som forskningssvake, publiseres det hvert år utallige relevante vitenskapelige artikler og rapporter fra inn- og utland. Områdene som Bufdir er fagdirektorat for er brede og omfattende, og det er svært vanskelig å ha løpende og fullstendig oversikt over all relevant forskning. Derfor bestiller Bufdir i økende grad oversikter over forskning, slik at vi får et bedre bilde over eksisterende forskning på stadig flere områder. I denne rapporten legger vi hovedsakelig vekt på kunnskapsoppsummeringer og større primærforskningsarbeider som Bufdir har bestilt, og presenterer et overordnet bilde av hvilken kunnskap vi har ut fra dette. Vi beskriver også noen viktige pågående forskningsprosjekter Bufdir har satt i gang, og dermed hvilken kunnskap som er «på vei».

Som beskrevet i kapittel 2.3, er det svært mange temaer vi ikke har så mye kunnskap om. Både primærforskning og oppsummert forskning peker på små og store kunnskapshull. Vi trekker fram de kunnskapsbehovene som Bufdir vurderer er de vesentligste på de enkelte fagområdene.

Vi har konsentrert framstillingen om områdene der Bufdir har sektoransvar alene (barnevern, familievern, krisesenter og adopsjon), og de sektorovergripende områdene der vi har pådriveransvar (vold og overgrep i nære relasjoner, oppvekst og likestilling og ikke-diskriminering).

4.1 Familie og oppvekst

Bufdir har et sektorovergripende ansvar for oppvekstområdet. Oppvekst er et vidt begrep som favner mange underområder. Bufdir disponerer svært begrensede midler til forskning om oppvekst generelt, men mye av forskningen omtalt i kapitlene om barnevernet og likestilling og ikke-diskriminering handler også om oppvekst eller oppvekstsvilkår for ulike grupper. Oppvekst er dessuten tett knyttet til familieområdet, der Bufdir har en betydelig forskningsinnsats. I dette

kapittelet vil vi gi en overordnet status for kunnskapsutviklingen og kunnskapsbehovene innenfor områdene foreldrestøtte, familievern, barnefattigdom, vold og overgrep samt adopsjon.

4.1.1 Foreldrestøtte

Formålet med foreldrestøttende tiltak er å bidra til at barn får best mulig omsorg i sitt eget hjem. I dette kapittelet omtaler vi foreldrestøttende aktiviteter på universelt nivå, altså tiltak som de fleste foreldre som ikke har spesielle problemer vil kunne ha nytte av. Noen av tiltakene benyttes også på selektivt nivå, altså til sårbare familier. Foreldrestøttende tiltak tilbys på mange ulike arenaer, for eksempel familievernet, helsestasjoner, familiens hus, frivillige organisasjoner m.fl. Tiltakene gis både som individuell rådgiving og som gruppetilbud. Det finnes ingen samlet oversikt over hvor mange foreldre som deltar i denne typen foreldrestøttende aktiviteter eller hvilke kommuner som tilbyr hva. Det er heller ingen nyere norske undersøkelser som kartlegger behovet for slike tiltak blant foreldre flest (Bråten & Sønsterudbråten, 2016). Blant de mest brukte programbaserte gruppetiltakene for foreldre innen helse- og velferdstjenestene er *Circle of security (COS)*, *International child development programme (ICDP)*, *De utrolige årene (DUÅ)*, *Parent Management Training Oregon (PMTO)*⁵, *Fortsatt Foreldre*, og samlivskurset *Godt Samliv*⁶ (Wesseltoft-Rao et al., 2017). Se også omtale av foreldrestøttende tiltak i barnevernet i kapittel 4.2.1 Hjelpetiltak i det kommunale barnevernet.

En rapport om gruppetiltak og programmer/kurs for foreldre (Wesseltoft-Rao et al., 2017) viser at alle de vanligste tiltakene er faglig og teoretisk godt forankret i grunnprinsipper om barns utvikling, tilknytning og atferd, og om støttende foreldreatferd. Brukerevalueringene viser at både terapeuter og foreldre var tilfredse med tiltakene, og at deltakerne vil anbefale tiltakene til andre. Rapporten peker imidlertid på at det er behov for flere studier som evaluerer både effekt og brukertilfredshet ved gruppetiltakene for foreldre. Forfatterne etterlyser spesielt studier som følger deltakere over tid, studier fra Norge, studier som følger opp deltakere som dropper ut av tiltakene samt implementeringsstudier. I 2021 kommer resultatene av en norsk effektstudie på ICDP, som Bufdir har bestilt.

En kunnskapsstatus om foreldreveiledning (Bråten & Sønsterudbråten, 2016) tyder også på at de vanligste foreldreveilednings-programmene på universelt nivå (som f.eks. ICDP, COS og DUÅ) har positiv effekt på det de er ment å virke på. Forskerne stiller spørsmål ved hva det vil si at et tiltak «virker», og peker på at det er behov for mange typer studier for å kunne vurdere slike tiltak. De påpeker videre at vi trenger mer kunnskap om hvorvidt tiltakene har ulik effekt for ulike grupper, og om ulike grupper trenger ulik type foreldrestøtte. Vi vet f.eks. ikke om det er hensiktsmessig å tilby foreldreveiledningsprogram hvis det er økonomisk støtte og avlastning foreldrene først og fremst trenger (Bråten & Sønsterudbråten, 2016). En rapport om foreldreskap blant etniske og religiøse minoriteter peker blant annet på at det er viktig å se foreldrestøttende tiltak i sammenheng med sosioøkonomiske forhold (Smette & Rosten, 2019). Se også kapittel 4.1.4 Barn som lever i lavinntektsfamilier.

⁵ PMTO gis også som foreldreveiledning til individuelle familier.

⁶ Samlivskurs for foreldre regnes som foreldrestøtte fordi det foreligger mye dokumentasjon på at konflikter mellom foreldre kan være skadelig for barn. Jf. kapittel 4.1.2 Familievern

Det er ofte lite oppmerksomhet om fedrene i forskningen om foreldreveiledning og foreldrestøttende tiltak (Bråten & Sønsterudbråten, 2016). En undersøkelse om foreldrerollen med fokus på fedre, viste at de yngste fedrene i større grad enn de eldre uttrykker at oppfølging og foreldrestøtte kan være nyttig for dem (Sentio Research Norge, 2018).

Flere rapporter peker på at minoritetsforeldre kan ha andre erfaringer og behov enn majoritetsforeldre (f.eks. Bråten & Sønsterudbråten, 2016; Smette & Rosten, 2019). En del minoritetsforeldre har vokst opp i en kontekst der det er helt andre forventninger til foreldre enn i Norge. Noen opplever at deres tradisjonelle måte for å disiplinere barna ikke er akseptabel i Norge, men at de ikke har noen alternative måter eller verktøy for å oppdra barna. De kan ha tilleggsutfordringer som dårlig kjennskap til hvordan velferdsstaten fungerer, lav tillit til det offentlige, språkproblemer, manglende sosialt nettverk osv. (Bråten & Sønsterudbråten, 2017). Fra 2019 har foreldreveiledning derfor vært en obligatorisk del av introduksjonsprogrammet for flyktninger og nyankomne innvandrere. Kommunenes foreldreveiledning til deltakere i introduksjonsprogrammet ble nylig kartlagt (Rambøll, 2020).

Myndighetene har i mange år vært bekymret for negativ sosial kontroll i noen innvandremiljøer. Forskning tyder på at dette avtar over tid og over generasjoner, men det er viktig å forske videre på foreldrestøttende tiltak som kan forebygge negativ sosial kontroll (Friberg & Bjørnset, 2019). Både frivillige organisasjoner og trossamfunn driver betydelig foreldrestøttende arbeid overfor minoritetsfamilier, og forskning tyder på at disse kan nå lettere fram til målgruppa enn offentlige instanser (Bredal & Vislie, 2017). Vi har imidlertid ikke oversikt over omfanget av dette arbeidet. Vi vet heller ikke så mye om hvilke erfaringer innvandrerforeldre har med å delta i foreldreveiledningsprogram, verken i regi av det offentlige eller andre aktører. Det er generelt behov for mer kunnskap om minoritetsforeldreskap i Norge (Smette & Rosten, 2019), og minoritetsforeldres erfaringer fra ulike typer foreldrestøttende tilbud.

Noen foreldrestøttende tiltak er laget for særlig utsatte familier. Dette gjelder f.eks. *Familie for første gang* (Nurse-Family Partnership – NFP), som i Norge tilbys til sårbare førstegangsgravide som et prøveprosjekt i perioden 2016–2021. Arbeidsforskningsinstituttet (AFI) har gjennomført en følgeevaluering av implementeringen (Pedersen et al., 2019). Bufdir planlegger videre forskning på tiltaket.

Digitale tiltak har blitt aktualisert under korona-pandemien, siden mange fysiske tiltak ikke har kunnet gjennomføres. En systematisk oversikt over effekter og erfaringer med digitale tiltak for foreldrestøtte viser at mange slike digitale tiltak sannsynligvis har positiv innvirkning på foreldreatferd, men at det er for få pålitelige studier som sammenligner digitale tiltak og ansikt-til-ansikt-tiltak, eller som vurderer kostnadseffektivitet (Nøkleby et al., 2019). Mange foreldre har positive erfaringer med at slike tiltak er fleksible og ivaretar anonymitet. Det trengs likevel flere studier på digitale foreldrestøttende tiltak. I 2020 bestilte Bufdir en evaluering av Foreldrehverdag.no.

Myndighetene ønsker å legge til rette for foreldrestøttende aktiviteter fordi foreldres måte å utøve sitt foreldreskap på er viktig for barnas oppvekst. Vi vet en del om sammenhengene mellom ulike foreldrepraksis/foreldrestil og barns trivsel, blant annet gjennom en kunnskapsoppsummering fra 2019 (Blaasvær & Ames, 2019). Vi har imidlertid ikke nok kunnskap om hvordan foreldre i

Norge faktisk utøver sitt foreldreskap. Derfor har Bufdir nylig satt i gang arbeidet med en studie som skal gi oss mer kunnskap om dagens foreldrepraksis i Norge. Studien vil blant annet gi kunnskap om foreldrepraksis i ulike foreldregrupper, hva som påvirker praksisen og hvilke behov ulike foreldregrupper har.

Selv om det etter hvert finnes kunnskap om betydningen av foreldrestøtte, vurderer Bufdir at det fortsatt er behov for å bygge kunnskap. Forskningen må bidra til bedre kunnskap om virkning av tiltak og hvilke grupper av familier som har nytte av hvilken hjelp. For eksempel har lavinntektsfamilier med mange barn ofte utfordringer på flere områder i livene sine, og forskningen bør hensynta dette. Kunnskapsutviklingen på området bør også inkludere fedres foreldreskap, samt minoritetsperspektivet.

4.1.2 Familievern

Hvert år er ca. 46 000 norske familier i kontakt med familievern tjenesten. Rundt 16 000 foreldrepar kommer for å mekle i forbindelse med samlivsbrudd, mens omtrent 30 000 kommer for å få hjelp med parforholdet, foreldresamarbeid, foreldreveiledning eller andre problemer i familien.

Familievernet gir et bredt tilbud til par og familier, og kunnskapsutvikling på flere andre områder er relevant for familievernet – både om samliv, foreldreskap, barns utvikling, medvirkning, mekling, konflikter, vold i nære relasjoner etc. (se også kapitler om foreldrestøtte og vold og overgrep i denne rapporten). Også kunnskap om ulike terapiformer og tilnærmingsmåter i relasjonelt arbeid er viktige grunnpilarer for familievernets arbeid. I framstillingen nedenfor har vi imidlertid konsentrert om de områdene som er spesielt aktuelle for familievernet, og som i mindre grad er relevante for andre tjenester – nemlig mekling, samliv - samt forskningen på selve familievern tjenesten. Bufdir har de siste årene prioritert forskning som kan gjøre familievernet rustet til å hjelpe familier med høyt konfliktnivå og voldsproblematikk.

Det har lenge vært kjent at langvarige og intense foreldrekonflikter kan være skadelig for barn (jf. f.eks. Ekeland, 2010). For noen år siden laget FHI på oppdrag fra Bufdir flere kunnskapsoppsummeringer om foreldrekonflikter, konsekvenser for barn og intervensjoner for å dempe slike konflikter (Nilsen et al., 2012; Borren & Helland, 2013; Helland & Borren, 2015). Disse rapportene bidro til å øke oppmerksomheten om foreldrekonflikter, og har vært særlig viktige i videreutviklingen av familievernets meklingsarbeid. Det ble også søkt etter forskning om effekter av gruppetiltak for barn og unge som opplever samlivsbrudd. En systematisk kunnskapsoppsummering viste imidlertid at det fantes få slike studier, at de hadde lav kvalitet og til dels inkonsistente funn. Det var derfor vanskelig å trekke konklusjoner om effekter (Forsetlund & Vist, 2016). Familiestøttende tiltak og familiekonflikt er videre tema for et notat utgitt av Forskningsrådet (Winsvold et al., 2016). Notatet sammenfatter nordisk og internasjonal forskning om familiestøttende tiltak, med fokus på de negative konsekvensene foreldrekonflikter kan ha for barn.

Det har de senere årene blitt vanligere at barna bor både hos far og hos mor etter samlivsbrudd. En kunnskapsoppsummering fra 2017 viste at det fantes få studier om hvilke konsekvenser delt bosted har for barn, og at det var vanskelig å trekke konklusjoner om dette (Blaasvær et al., 2017).

Det har også blitt mer oppmerksomhet om barns rett til å bli hørt i forbindelse med foreldrenes samlivsbrudd. En kunnskapsoversikt fra 2015 belyser ulike modeller og metoder for profesjonelle samtaler med barn. Den viser at det finnes mange ulike modeller, men at de i liten grad er evaluert (Ask & Kjeldsen, 2015).

Kunnskapen om de skadelige konsekvensene av foreldrekonflikt var bakgrunnen for å bidra til finansiering av den fortsatt pågående FamilieForSK-studien (Folkehelseinstituttet, u.å.). Studien startet opp i 2017, og har totalt mer enn 3000 deltakende familier. Formålet er å få økt kunnskap om foreldres samliv, og hvordan forhold i familien (inkludert konflikter) henger sammen med barns utvikling og trivsel. De aller fleste av deltakerne er rekruttert gjennom familievernnet. Studien gir både kunnskap som er knyttet direkte til måten familievernnet jobber på (f.eks. en evaluering av differensieringsverktøyet som brukes i mekling), og den gir kunnskap om hvordan foreldre bedre kan ivareta barns behov ved konflikter og samlivsbrudd. Dette er viktig for familievernets arbeid med å støtte familier i vanskelige situasjoner. Bufdir har de siste årene bestilt flere nye delprosjekter knyttet til studien, bl.a. om barns medvirkning ved samlivsbrudd og konsekvenser for familier av Covid-19-tiltakene. Bufdir mottar delrapporter underveis, og en samlet rapport for hele prosjektet kommer i 2023.

Familievernnet møter mange familier der det forekommer fysisk eller psykisk vold, noe som har fått økt oppmerksomhet om de senere årene. I 2020 publiserte NOVA en studie om familievernets arbeid mot vold i nære relasjoner (Rosten et al., 2020). I studien undersøker forskerne utviklingen av tjenestens innretning av, og praksis med voldsarbeid, i lys av de senere årenes satsing på arbeid mot vold. De beskriver hvordan dette arbeidet både "passer inn" i tjenestens samfunnsoppdrag, mandat og metodiske tilnærming, og samtidig hvordan arbeidet utfordrer hvordan tjenesten tradisjonelt har jobbet. NOVA viser også til kunnskapsbehov. Med utgangspunkt i disse kunnskapsbehovene har Bufdir startet opp en oppfølgingsstudie, som blant annet skal gi mer kunnskap om familieforståelse i en mangfoldig befolkning, voldsarbeidet i familievernnet, barn og unge i familievernnet samt hvem som bruker (og ikke bruker) familievernnet. En egen delstudie om familievernets arbeid under covid-19-pandemien ble publisert i 2020 (Øverli & Gundersen, 2020). Se også kapittel 4.3 Konsekvenser av covid-19-pandemien.

Familievernnet driver flere ulike gruppetilbud som bare i begrenset grad er forsket på. De fleste av gruppetiltakene omhandler samliv og/eller foreldrestøtte. Det som finnes av forskning på disse, er i hovedsak enklere deltakerevalueringer. For tiden pågår det to evalueringer av gruppetilbud som brukes i familievernnet, på oppdrag fra Bufdir. Det gjelder tiltakene ICDP (FHI) og Godt samliv for førstegangsforeldre (Høgskulen på Vestlandet).

En særlig utsatt gruppe er familier der barnevernet har overtatt omsorgen for barna. Familievernnet tilbyr hjelp og oppfølging til denne gruppa. I 2016 bestilte Bufdir et kunnskapsgrunnlag for dette området, som da var et nytt ansvarsområde for familievernnet (Falch-Eriksen, 2016). Rapporten viser bl.a. at det finnes en rekke tiltak og tilnærminger som kan være relevante, men at det i liten grad finnes evalueringer av tiltakene brukt overfor denne konkrete målgruppa. Rapporten peker også på behov for mer kunnskap både om målgruppa og om familievernets oppfølging av dem. En fersk doktoravhandling gir viktig kunnskap om familievernets oppfølging av målgruppa (Syrstad, 2020).

På samlivsfeltet tyder en eldre norsk kunnskapsstatus om samlivskurs (Mortensen & Thuen, 2007), på at samlivskurs under visse betingelser kan bidra til moderate forbedringer i parforhold. I 2015 gjorde Kunnskapssenteret for helsetjenesten (nå FHI) et systematisk litteratursøk som viste at det finnes betydelig internasjonal forskning om effekten av samlivstiltak (Hammerstrøm & Blaasvær, 2015). Høgskulen på Vestlandet skal lage en oppdatert kunnskapsstatus om samlivstiltak i forbindelse med den pågående evalueringen av Godt samliv for førstegangsforeldre.

I de senere årene er det også blitt utviklet digitale samlivstiltak. En systematisk oversikt tyder bl.a. på at slike tiltak kan ha moderate positive effekter, at mange er fornøyde med den fleksibiliteten slike tiltak gir, men at deltakerne lettere kan glemme å gjennomføre leksjonene enn ved ikke-digitale kurs (Nøkleby et al., 2018).

Familievernnet møter et bredt spekter av sammensatte utfordringer og preferanser hos klientene. Terapeutene benytter mange ulike tilnærminger, og tilpasser dem i hver enkelt sak. Dette gjør det krevende å forske på effekter av det kliniske arbeidet. I det videre fagutviklingsarbeidet vil det antakelig være mer hensiktsmessig å innhente kunnskap fra foreliggende forskning som ett av grunnlagene for å utvikle det kliniske arbeidet i familievernnet.

Ovenfor har vi presentert en del viktig forskning med relevans for familievernets arbeid, men det er behov for en bedre og mer systematisk oversikt over relevant nasjonal og internasjonal forskning. Bufdir vil derfor bestille et forskningskart over familievernforskningen, som kan gi et mer helhetlig bilde både over hvilken type studier som foreligger, og hvilke temaer studiene tar opp. Utredningen om familievernnet, NOU 2019: 20 *En styrket familietjeneste*, foreslår at det opprettes et familieforskningsprogram for å styrke forskningen på feltet (NOU 2019: 20). En kartlegging av foreliggende forskning vil være et godt utgangspunkt for en slik eventuell satsning.

4.1.3 Vold og overgrep i nære relasjoner

Forekomst av vold og overgrep

For å jobbe målrettet med forebyggende arbeid mot vold og overgrep og å videreutvikle hjelpetiltak, er det nødvendig med oppdatert kunnskap om forekomsten av problemet. En nasjonalt representativ omfangsundersøkelse viser at omkring en av fem ungdommer har opplevd fysisk vold, og like mange har opplevd psykisk vold, fra foreldre minst en gang i løpet av oppveksten, mens en av ti har opplevd fysisk vold gjentatte ganger (Hafstad & Augusti, 2019). Studien viser at de fleste som har vært utsatt for én type vold eller overgrep, også har opplevd andre former for vold eller overgrep. Jenter er generelt mer utsatt enn gutter. Resultatene samstemmer langt på vei med tidligere studier av forekomst med noe eldre ungdommer (f.eks. Mossige & Stefansen, 2016; Myhre et al., 2015). Grupper med særlig risiko er: barn/unge i familier med dårlig økonomi, med foreldre som har utfordringer knyttet til rus, psykisk sykdom eller kriminalitet, barn med funksjonsnedsettelse og barn med minoritetsbakgrunn (Hafstad & Augusti, 2019). NKVTS gjennomførte i 2014 den første nasjonale forekomststudien av vold og voldtekt mot voksne (Thoresen & Hjemdal, 2014), og det planlegges nå en oppfølgingsstudie for å undersøke eventuelle endringer.

Både for myndigheter og for dem som møter utsatte grupper vil det være nyttig å ha kunnskap om forekomst av vold og overgrep. Så langt Bufdir kjenner til er det ikke utarbeidet noen

kunnskapsoversikt som ser samlet på forekomst av vold og overgrep i Norge. Det kan også se ut som det ikke er god nok kunnskap om forekomsten av vold i utsatte og marginaliserte grupper, deriblant lukkede religiøse miljøer, og forekomsten av ulike typer vold, inkludert æresrelatert vold, tvangsekteskap og negativ sosial kontroll.

Tiltak mot vold og overgrep

For å få en bedre og systematisk oversikt over kunnskapen om tiltak mot vold i nære relasjoner bestilte Bufdir i 2020 en kartlegging av studier om forebyggende tiltak og hjelpetiltak mot vold i nære relasjoner i Norge. Det ble identifisert 74 norske studier, hvorav 30 om forebyggende tiltak, 39 om tiltak for utsatte/utøvere og fem om begge deler (Hestevik et al., 2020). Et bredt spekter av tiltak ble beskrevet i de identifiserte studiene, og hovedvekten av tiltakene var rettet mot personer som er utsatt for vold og overgrep og familier. Det var få studier om tiltak rettet mot utøvere av vold og kompetansehevende tiltak for personer som arbeider med utsatte for vold og utøvere av vold. Når det gjelder spesifikke grupper viste oversikten at det fantes lite forskning om tiltak mot vold for voksne og barn med funksjonsnedsettelse eller særskilte omsorgsbehov, vold knyttet til seksuell legning/ kjønnsidentitet, eldre utsatt for vold og vold knyttet til rus og psykiske lidelser. De fleste av studiene er kvalitative studier som utforsker erfaringer med ulike tiltak, og ikke effekt.

Som en del av arbeidet med *Opptappingsplan mot vold og overgrep (2017–2021)* (Prop. 12 S (2016–2017)) har Bufdir i samarbeid med relevante direktorater identifisert prioriterte forskningsbehov på voldsfeltet på tvers av sektorer. Prioriteringene tar utgangspunkt i en kartlegging av norsk forskning om forebyggende tiltak og hjelpetiltak mot vold og overgrep (Hestevik et al., 2020), og kartlegging av identifiserte kunnskapsbehov i sektorene. På overordnet nivå, og på tvers av sektorer, ble følgende prioriterte behov identifisert (oversendt Barne- og familiedepartementet 15. oktober 2020):

- mer forskning på hva som kan være virksomme tiltak for å forebygge vold og overgrep og for å gi god hjelp til berørte
- mer forskning på virkninger/effekter av tiltak
- mer forskning på implementering av tiltak
- mer forskning om hvordan tjenestene best mulig kan samarbeide i voldsarbeidet
- mer forskning på brukernes erfaringer med tiltakene
- oppdatert forskning om forekomst

Kommunenes krisesentertilbud

Alle norske kommuner har plikt til å sørge for et krisesentertilbud. Krisesentrene gir beskyttelse, råd og veiledning, og også oppfølging i en reetableringsfase, til kvinner, menn og barn som er utsatt for vold i nære relasjoner. Sentrene skal også ha et døgnåpent telefontilbud og et dagtilbud/samtaletilbud. I løpet av 2019 bodde 1800 voksne og 1450 barn på krisesenter, mens 2600 personer benyttet dagtilbudet/samtaletilbudet (Bufdir, u.å.-d). Bufdir har tidligere finansiert en kunnskapsoversikt over kommunenes krisesentertilbud, inkludert en studie av krisesentrenes implementering av krisesenterloven (Bliksvær et al., 2019). Kunnskapsoversikten og studien påpeker både positive og utfordrende sider ved tilbudet, i tillegg til stor variasjon mellom regioner. I 2020 igangsatte Bufdir en studie om:

- Hvordan kommunene jobber med implementeringen av krisesenterloven
- Hvilken oppfølging brukere får fra ulike tjenester i reetableringsfasen
- Brukerstudie med hovedvekt på oppfølgings- og reetableringsfasen
- Anbefalinger for videreutvikling av krisesentertilbudet

Prosjektet skal også se nærmere på samarbeidet mellom helse- og omsorgstjenestene og krisesentertilbudet. Prosjektrapport vil foreligge i 2022. Det igangsatte krisesenterprosjektet dekker ikke alle kunnskapsbehovene. Det vil være nyttig å utvikle kunnskap om foreldrestøttende tiltak på krisesenter og hvilke konsekvenser det har for barn å miste tilhørighet til sitt nærmiljø og den andre forelderen.

Sentre mot incest og seksuelle overgrep (SMISO/NOK)

Det finnes til sammen 23 Sentre mot incest og seksuelle overgrep (SMISO/Nok.) i Norge. Sentrene er et lavterskeltilbud til utsatte for incest og seksuelle overgrep og deres pårørende, og er et eget tiltak og supplement til de ordinære offentlige hjelpetjenestene (Bufdir, u.å.-f). I 2017 ble det publisert en evaluering av arbeidet ved sentrene mot incest og seksuelle overgrep (Smette et al., 2017). En hovedkonklusjon er at dette er et viktig tilbud. Hjelpen de utsatte får i sentrene gis ikke andre steder, og brukerne verdsetter at det finnes et eget sted for de som er utsatt for incest og seksuelle overgrep. Sentrene er særlig viktig for to hovedbrukergrupper: 1) brukere, ofte utsatt for alvorlige krenkelser i ung alder og med store utfordringer, hvor senteret gir sosial omgang og tilhørighet, og 2) brukere/pårørende, ofte knyttet til mer enkeltstående krenkelser, og som hovedsakelig benytter samtaletilbudet. Sentrene finansieres gjennom kommunalt og statlig driftstilskudd, som blir forvaltet av Bufdir. På grunn av utfordringer ved sentrenes finansieringsmodell, blant annet usikkerhet rundt sentrenes finansiering og at modellen er ressurskrevende i administrasjon, ble det i 2020 utredet alternative modeller for finansiering av sentrene (Oslo Economics, 2020a). For videre utvikling av tilbudet ble det i evalueringen (Smette et al., 2017) pekt på behov for mer kunnskap om sentrenes rolle i et større tiltakslandskap.

Bufdir ser behov for mer kunnskap om hvilken betydning sentrenes tilbud har for brukerne. Bufdir vil starte opp en ny studie på feltet i løpet av 2021.

Barnevern og familievern

Vold og overgrep er en viktig årsak til at mange barn og familier kommer i kontakt med barnevernet, og mange barn og unge under barnevernets omsorg har hatt slike erfaringer (Kojan et al., 2020; Statistisk sentralbyrå, 2020b). Til tross for dette har det vært relativt lite forskning på hvordan barnevernet arbeider med denne type problematikk. Vold har også blitt et viktigere tema for familievern de senere årene (Rosten et al., 2020). Kunnskapsutvikling og kunnskapsbehov som gjelder familievern og barnevernets arbeid med vold i nære relasjoner omtales nærmere under kapitlene om familievern og barnevern.

4.1.4 Barn og unge som lever i lavinntektsfamilier

I 2018 levde 110 818 barn i Norge i husholdninger med vedvarende lav inntekt (Bufdir, u.å.-a). Dette utgjør 11,3 prosent av barnepopulasjonen. Andelen barn som vokser opp i husholdninger med vedvarende lav inntekt har hatt en sterk økning de siste 20 årene, i 1999 var denne andelen kun 3 prosent. I Norge, som i mange andre land i Europa, setter vi lavinntektsgrensen på 60

prosent av medianinntekten. Barn med innvandrerbakgrunn, barn som lever i eneforsørgerfamilier eller har foreldre med lav yrkestilknytning er særlig utsatt for lavinntekt. Det er noe vanligere å bo i en lavinntektshusholdning blant de yngste barna, og i disse familiene har hovedinntektstaker ofte lav utdanning.

Fattigdom er et komplekst problem som det ikke finnes enkel løsning på, og som spenner over organisatoriske grenser, forvaltningsområder og forvaltningsnivåer. Barns situasjon påvirkes av foreldrenes situasjon, f.eks. foreldrenes inntekt og helse, som igjen kan påvirke familiens boforhold og relasjoner i familien, og barns mulighet til å prestere på skolen. For å bedre situasjonen for barn i lavinntektsfamilier, må man både adressere familiens/foreldrenes situasjon, i tillegg til å rette tiltak direkte mot barna. Dette handler også om å forebygge negative konsekvenser av å vokse opp i lavinntektshusholdninger, hindre at fattigdom går i arv og iverksette kompenserende tiltak for å gjøre hverdagen lettere for dem det gjelder. Barn og unge som har behov for tjenester møter også en sektorisert forvaltning som ofte ikke har evne til å se de sammensatte behovene barn kan ha. På oppdrag fra det statlige 0–24-samarbeidet ble det i 2020 utarbeidet et bredt kunnskapsgrunnlag for arbeidet med å heve kvaliteten på det tverrsektorielle arbeidet i kommunene (Hansen et al., 2020). Høsten 2020 kom en ny samarbeidsstrategi fra regjeringen som inkluderer ulike virkemidler og tjenester fra mange sektorer, for å forhindre fattigdom og lavinntekt (Barne- og familiedepartementet, 2020c).

Det har blitt forsket mye på fattigdoms- og lavinntektsproblematikk blant barn og unge de siste årene. En kunnskapsoppsummering fra 2018 (Hyggen et al., 2018) viser den samlede kunnskapen på tvers av fagdisipliner i norsk, nordisk og internasjonal forskning om i hvilken grad og på hvilken måte oppvekst i lavinntektsfamilier påvirker barns utviklingsmuligheter. Bufdir finansierer et forskningsprosjekt om barnevernets arbeid med barn og familier som lever med vedvarende lav sosioøkonomisk status. Hovedformålet med studien er å få mer kunnskap om disse familiene og hvordan de møtes av barnevernet, og hva som er virksom hjelp for familiene. Studien ferdigstilles i 2021.

Lett tilgjengelige og gode arenaer for fritidsaktiviteter som gir rom for utfoldelse, samvær og vennskap er viktige elementer i å skape god oppvekst for barn. Det er klare økonomiske og sosiale forskjeller når det gjelder hvor mye ungdom deltar i organiserte fritidsaktiviteter, og forskjellene har fortsatt å øke noe de siste årene (Jacobsen et al., 2021). Forskjellene er størst når det gjelder idrett og kulturaktiviteter. Bufdir er oppdragsgiver for følgeforskning av et prøveprosjekt med fritidskortordning. Formålet er å samle erfaringer fra implementeringen av prøveprosjektet, og finne ut i hvilken grad fritidskortet påvirker barns muligheter til deltakelse i organiserte fritidsaktiviteter. Det foreligger foreløpig en delrapport fra evalueringen (Arnesen et al., 2021).

I 2018 oppsummerte Bufdir kunnskap og erfaringer fra arbeidet med regjeringens strategi *Barn som lever i fattigdom* (Bufdir, 2018). Oppsummeringen identifiserte en rekke kunnskapshull og har vært et grunnlag for videre kunnskapsutvikling i Bufdirs arbeid med barn og unge som lever i lavinntektsfamilier. Å styrke kunnskapen om virkning av igangsatte tiltak på dette området vil bidra til mer treffsikre tiltak i fremtiden.

4.1.5 Adopsjon

Buudir er sentralmyndighet for adopsjon og har kontrollansvar ved alle typer adopsjoner. Tall fra SSB viser at antallet utenlandsadopsjoner har gått kraftig ned de senere årene, fra 704 adopsjoner i 2005 til 94 i 2019 (Statistisk sentralbyrå, 2020c). I snitt blir 0,6 prosent av fosterbarn som er under omsorg av barnevernet adoptert hvert år, noe som tilsvarer omtrent 50 barn per år. En litteraturgjennomgang om adopsjon som barnevernstiltak fra 2019 viser at adopsjon fører til bedre levevilkår for barna målt når de er voksne (Helland & Skivenes, 2019). Helland og Skivenes (2019) utførte i tillegg en omfattende studie av blant annet beslutningsgrunnlag og praksis for adopsjonssaker i barnevernet og hvilke vurderinger som virker inn på avgjørelsene. Forskerne peker på at det er lite forskningskunnskap om hva som er de sentrale faktorer for at beslutningstakere fremmer sak om adopsjon eller ikke i barnevernet. Videre er de berørte partene lite inkludert i forskningen.

Et pågående forskningsprosjekt finansiert av Buudir som skal ferdigstilles i 2021, skal undersøke vurdering av foreldreferdigheter og behov for oppfølging før, under og etter utenlands- og innenlandsadopsjon (omfatter ikke stebarnsadopsjon). Dette prosjektet skal også gi en litteraturgjennomgang om betydningen av egenskaper ved adoptivforeldre for deres barns trivsel, helse og utvikling. Litteraturgjennomgangen skal benyttes til å vurdere kriteriene som i dag anvendes ved vurdering av søkere for adopsjon. Resultatene fra dette prosjektet skal også brukes for å vurdere behov for ny kunnskap.

4.2 Barnevernet

I dette kapittelet vil vi først beskrive forskningskunnskap knyttet til hovedområdene hjelpetiltak i det kommunale barnevernet, fosterhjem og barnevernsinstitusjoner. Hovedvekten av Bu_dirs forskningsportefølje kan plasseres innenfor disse kategoriene. Deretter vil vi presentere en del barnevernsrelatert forskning som går på tvers av, eller ikke faller innenfor noen av disse hovedområdene. Det er på barnevernsfeltet Buudir disponerer mest forskningsmidler (jf. kapittel 5.1.1)

4.2.1 Hjelpetiltak i det kommunale barnevernet

I løpet av 2019 mottok om lag 55 000 barn og unge barnevernstiltak. Om lag 45 000 av disse fikk hjelpetiltak. De aller fleste av disse mottar hjemmebaserte hjelpetiltak, mens ca. en femtedel bor utenfor hjemmet gjennom frivillige plasseringer (Statistisk sentralbyrå, 2020e). Hjelpetiltak kan gis til familier med barn og ungdom i alderen 0–25 år. Det er stor spredning når det gjelder problembelastning og behov. Målgruppen for barnevernets hjelpetiltak er dermed svært bred.

En samfunnsøkonomisk analyse (Oslo Economics, 2017) viser at barnevernets hjelpetiltak koster samfunnet flere milliarder kroner årlig. Likevel anslås det at gevinstene er betydelig større enn kostnadene, og at det dermed er svært lønnsomt for alle parter dersom hjelpeinstanser rundt familier lykkes. Studien tyder på at tiltak som settes inn i tidlig alder, generelt gir best effekt, og at noen av de spesialiserte og kunnskapsbaserte tiltakene, trolig er lønnsomme, til tross for høy kostnad. Et notat fra FHI tyder også på dette (Blaasvær et al., 2020).

De mest brukte hjelpetiltakene i det kommunale barnevernet er råd og veiledning, besøkshjem for barn, økonomisk hjelp til familien og deltakelse i ansvarsgruppe/samarbeidsteam. I tillegg gis støttekontakt, barnehage og SFO/AKS, fritidsaktiviteter, miljøarbeider, ulike former for foreldreveiledning, tilsyn mm. (Statistisk sentralbyrå, 2020e). Det er imidlertid stor variasjon mellom kommunene når det gjelder hva de tilbyr av hjelpetiltak, og innholdet i disse. Det er også variasjon i hvilke tiltak som tilbys for de ulike aldersgruppene. Statistikken viser også at de programbaserte hjelpetiltakene som f.eks. *Parent management training Oregon (PMTO)*, *Funksjonell familieterapi (FFT)*, *Multisystemisk terapi (MST)* brukes i liten grad, sammenlignet med de andre tiltakstypene (Statistisk sentralbyrå, 2020a). Disse tiltakene er som regel intensive og tilbys til familier der det er avdekket alvorlige atferdsproblemer hos barnet.

Den første omfattende studien av barnevernets hjelpetiltak i norsk kontekst pekte på at det var lite forskning om hjelpetiltakene som brukes i barnevernet, til tross for det store omfanget (Christiansen et al., 2015). Litteraturstudien som var del av det samme prosjektet, viste bl.a. at det ikke fantes forskning om virkningen av å sette inn generelle tiltak som barnehage/SFO eller økonomisk hjelp som hjelpetiltak i barnevernet. Studien gjennomgår både tiltak rettet mot barna, foreldrene og familie/nettverksorienterte tiltak. Studien framhever behovet for mer systematisert kunnskap om virkningen av ulike typer hjelpetiltak – særlig om elementer og strukturer som er virksomme på tvers av ulike hjelpeprogrammer og tiltak (Christiansen, 2015).

Som oppfølging av funn fra dette prosjektet, har Bufdir bestilt et forskningsprosjekt om virkningen av hjelpetiltak i barnevernet, som skal evaluere tiltakene besøkshjem, støttekontakt, nettverksmobiliserende tiltak, tiltak rettet mot familier med minoritetsbakgrunn, *Circle of Security – Parenting (COS-P)* og pålegg om hjelpetiltak. Bufdir har nylig mottatt en delrapport i prosjektet, som viser omfanget av pålagte hjelpetiltak og hvordan de gjennomføres. Forskerne peker på behov for kunnskap om virkning av og erfaringer med de pålagte hjelpetiltakene (Paulsen et al., 2021). Sluttrapport fra prosjektet ventes i 2023. Dette forskningsprosjektet vil sammen med annen kunnskap bidra til et godt grunnlag for å utvikle standardiserte forløp, faglige anbefalinger, retningslinjer og/eller veiledere for ulike hjelpetiltak.

I en rapport fra Helsetilsynet (Statens helsetilsyn, 2019b), der det er foretatt en gjennomgang av 106 barnevernssaker, kommer det blant annet fram at hjelpetiltakene ofte verken er omfattende eller intensive nok. Mange av familiene har utfordringer på en rekke områder, og få av hjelpetiltakene er tilpasset barnets og foreldrenes situasjon og de utfordringene de har. Videre fremgår det at saksdokumentene ikke synliggjør hvordan hjelpetiltakene faktisk er utført, og at barnet i liten grad er involvert i planlegging, gjennomføring og evaluering av tiltakene.

Det finnes betydelig forskning på enkelte av hjelpetiltakene som brukes i barnevernet, se f.eks. *Ungsinn*, der dokumentasjon på effekt av en rekke enkelt-tiltak gjennomgås (Regionalt kunnskapssenter for barn og unge – Nord, u.å.). Flere av tiltakene det er forsket mest på, er rettet inn mot barn og unge med atferdsvansker. I 2020 laget FHIt en oppsummering av forskning, som viser at en del multisystemiske og familiebaserte tiltak, inkludert foreldreveiledning, kan redusere atferdsvansker (Berg et al., 2020).

En kunnskapsoppsummering om effekt av tiltak som kan hjelpe sårbare småbarnsfamilier, tyder blant annet på at psykoterapi og foreldretrening/veiledning bedrer samspill og tilknytning mellom mor og barn (Blaasvær et al., 2015). Bufdir har nylig bestilt en oppsummering av kunnskap om hjelpetiltak for småbarnsfamilier der det er bekymring for alvorlig omsorgssvikt, i forbindelse med et pågående retningslinjearbeid.

Videre har Bufdir nylig satt i gang et forskningsprosjekt om de spesialiserte hjelpetiltakene som tilbys i statlig barnevern, for å vurdere virkning av, og barn og unges medvirkning i, tiltakene. Dette gjelder PMTO, FFT, MST og MST - Family Integrated Transitions (MST-FIT). Et annet pågående forskningsprosjekt bruker registerdata for å undersøke hvordan det på lang sikt går med barn og unge som har mottatt ulike former for tiltak, og for å belyse mulige virkninger av tiltakene (se omtale av prosjektet Kvantitative analyser av registerdata på barnevern i kapittel 4.2.4 Annen forskning på barnevernet).

Mange barn i barnevernet kommer fra familier med multiproblematikk, der lav sosioøkonomisk status kan forsterke vanskene (Clifford et al., 2015). Bufdir venter sommeren 2021 resultater fra et forskningsprosjekt som skal gi kunnskap om barnevernets arbeid med barn og familier som lever med vedvarende lavinntekt. Vold og overgrep er en annen kompleks og krevende tematikk å håndtere for barnevernet. Dette er en utfordring for flere av familiene som mottar hjelpetiltak (Statistisk sentralbyrå, 2020b; Kojan et al., 2020). Bufdir har derfor satt i gang et forskningsprosjekt om barnevernstjenestenes arbeid med vold. En delrapport om hvordan barnevernstjenesten ivaretok arbeidet med vold og overgrep under den første fasen av koronapandemien ble nylig publisert (Tveito, 2021). Se også kapittel 4.2.4 Annen forskning knyttet til barnevernet.

Det har de senere årene vært en del oppmerksomhet omkring ettervern, altså hjelpetiltak for ungdom over 18 år. Forskning viser at unge voksne med barnevernserfaring ofte trenger hjelp over lengre tid for å mestre overgangen til voksenlivet (Paulsen, 2017). Fra og med 2021 er aldersgrensen for ettervernstilbudet hevet fra 23 til 25 år. Forskning tyder på at ettervernstilbudet bør styrkes gjennom ulike typer hjelpetiltak og gjennom bedre strukturer rundt ettervernstilbudet i barnevernstjenestene (Paulsen et al., 2020b).

Bufdir arbeider for tiden med en *grunnmodell for hjelpetiltak*, som skal bidra til å styrke kvalitet, forutsigbarhet og likeverdighet i barnevernets hjelpetiltaksarbeid. Den ovenfor nevnte rapporten om forskningskunnskap om barnevernets hjelpetiltak (Christiansen et al., 2015) har vært et viktig grunnlag for dette arbeidet, sammen med en rekke andre senere studier og rapporter, bl.a. fra Helsetilsynet. Nå samarbeider flere av kompetansesentrene på barnevernsfeltet og ti utvalgte barnevernstjenester om å utvikle grunnmodellen. Utviklingsarbeidet skal bidra til mer kunnskapsbasert praksis i hjelpetiltaksarbeidet. Det arbeides blant annet med et hjelpetiltaksforløp for familieveiledning for familier med barn mellom 4–12 år, og et hjelpetiltaksforløp for ungdom 16–25 år. Det er igangsatt en ekstern følgeforskning.

Det er behov for mer forskning som er innrettet mot å utvikle og endre praksis i barnevernstjenestene, for at barn og familier skal få riktig hjelp til rett tid. Samarbeid mellom forskere og praksisfeltet, inkludert brukere, er sentralt for å lykkes med innovasjon og praksisendring. Det er behov for oppmerksomhet rundt hvordan kunnskap blir tatt i bruk i tjenestene. I forskningen vil det være nyttig å ha oppmerksomhet mot å styrke kunnskapen om

implementering. For mange barn og familier i barnevernet vil det være behov for til dels omfattende hjelp fra barnevernet over tid, samt hjelp fra flere tjenester. Kunnskapsutvikling for å styrke dette arbeidet vil være nyttig.

Barnevernsreformen (Prop. 73 L (2016–2017)) trer i kraft i 2022. Den innebærer at kommunene får et større ansvar for barnevernet, og skal styrke kommunenes arbeid med forebygging og tidlig innsats. Et forsøk med ny ansvarsfordeling mellom stat og kommune på barnevernsområdet ble gjennomført i perioden 2016–2019, og forsøket ble følgeevaluert (Deloitte, 2020). Evalueringsrapporten synliggjør viktige lærdommer fra forsøket, men endringene vil også ha konsekvenser som det ennå er for tidlig å si noe om. Vår fremtidige forskningsinnsats skal sammen med annen innsats bidra til at kommunene lykkes i arbeidet.

4.2.2 Fosterhjem

Ved utgangen av 2019 var 10 833 barn og unge plassert i fosterhjem. 9246 av disse er barn under 18 år. Fosterhjem er det klart mest brukte plasseringstiltaket, og hele 83 prosent av barna under 18 år som var plassert utenfor hjemmet ved utgangen av 2019, var i et fosterhjem. Av barn som bor i fosterhjem bor 29 prosent i fosterhjem i familie eller nære nettverk, 65 prosent i fosterhjem utenom familie eller nære nettverk, og 6 prosent i statlige familiehjem (Statistisk sentralbyrå, 2020e).

I Norge har fosterhjem lenge vært det foretrukne plasseringsalternativet for barn som ikke kan bo hjemme, både fordi forskning tyder på at det går bedre med barna som vokser opp i fosterhjem sammenlignet med andre plasseringstiltak, og fordi institusjonsplasseringer er svært kostnadskrevende (Kjelsaas et al., 2020). Det kan imidlertid være vanskelig å finne egnede fosterhjem, og det gjennomføres derfor en del tiltak for å rekruttere flere fosterhjem. Det finnes noe forskningsbasert kunnskap om rekruttering av fosterhjem (Hustad et al., 2016, Hustad, 2017).

Fosterhjemsfeltet er et ungt forskningsfelt, og fosterhjem har i liten grad vært forsket på sammenlignet med andre tiltaksområder innen velferdstjenestene. Utfordringene på fosterhjemsområdet er beskrevet i stortingsmeldingen *Trygghet og omsorg – Fosterhjem til barns beste* (Meld. St. 17 (2015–2016)), i utredningen *Trygge rammer for fosterhjem* (NOU 2018: 18) og i Prop. 73 L (2016–2017) *Endringer i barnevernloven*.

Fosterhjemsutvalget fikk gjennomført to eksterne utredninger til arbeidet med NOU 2018: 18, om årsaker til ustabilitet i fosterhjem og hva som kan bøte på dette (Falch-Eriksen, 2018b), og om hva kommunene tilbyr sine fosterhjem (Ekhaugen et al., 2018). NOU 2018: 18 trekker fram uønskede brudd som en utfordring, og pekte på at det manglet kunnskap både om omfang og årsak til slike brudd. Det finnes ingen systematisk registrering av utilsiktede flyttinger per i dag og dermed ingen offisiell statistikk, men undersøkelser til Kjelsaas et al. (2020) tyder på at opp mot halvparten av fosterhjems-plasseringene ender med brudd. Utilsiktede brudd kan ha en rekke negative konsekvenser både for barnet og fosterforeldrene. I tillegg har det negative konsekvenser for samfunnet, bla fordi det kan føre til tap av fosterhjem (Kjelsaas et al., 2020).

Det er viktig å gi fosterforeldre god opplæring for at de skal mestre utfordringene som rollen innebærer. En kunnskapssammenstilling fra 2018 sammenfatter kunnskap om modulbasert opplæring til fosterfamilier. Den gir oversikt over kunnskap, ferdigheter og verdier som øker sjansen for å skape et godt fosterhjem (Kaasbøll et al., 2018b). En annen kunnskapssammenstilling (Kaasbøll et al., 2018a) handlet om hvordan man kan matche fosterbarn og fosterforeldre. Den viste at det fantes få studier om verktøy for å kartlegge og matche fosterbarn og fosterforeldre, men at det finnes en del kunnskap om erfaringer, perspektiver, relasjoner og fenomener som er knyttet til kartlegging av fosterbarn og fosterhjem.

Som oppfølging av fosterhjemsmeldingen (Meld. St. 17 (2015–2016)) satte Bufdir i gang prosjektet *Best egnede tiltak når barn og unge skal bo utenfor foreldrehjemmet*. Temaet for den første delrapporten fra prosjektet var oppfølging av fosterbarn og fosterhjem, siden mangelfull oppfølging kan være en årsak til brudd. Forskerne søkte etter forskning om modeller for oppfølging av fosterfamilier, i tillegg til å gjennomføre egne undersøkelser. På bakgrunn av funnene foreslår de en del områder som bør inngå i en nasjonal modell for oppfølging av fosterhjem og fosterbarn (Backe-Hansen et al., 2019).

Det andre delprosjektet handler om uønsket deling av søskenflokker når barn må flyttes ut av foreldrehjemmet (Ellingsen et al., 2019), mens det siste handler om hvordan man kan finne best egnede barnevernstiltak for barn og unge som skal bo utenfor hjemmet (Kjelsaas et al., 2020). Også disse delprosjektene gjennomgår tidligere forskning, i tillegg til egen datainnsamling. Rapporten viser bl.a. at barnevernstjenesten må vektlegge ulike hensyn når valget står mellom plassering i fosterhjem og i institusjon, og de foreslår en sjekkliste som kan benyttes for å velge best egnet plasseringstiltak.

Bufdir har satt i gang forskjellige tiltak som skal redusere fare for utilsiktede brudd i fosterhjem. I 2021 ventes resultater av en evaluering av noen av tiltakene. Det pågår også et forskningsprosjekt som bl.a. skal gi kunnskap om omfang og konsekvenser av tvang. Forskingen skal gi grunnlag for anbefalinger og forslag til hvordan god grensesetting kan utøves, og forslag til tiltak for hvordan uønsket grensesetting og ulovlig tvangsbruk kan forhindres.

Et annet prosjekt som ble satt i gang som oppfølging av fosterhjemsmeldingen er *Å være fosterfamilie. Erfaringene til fosterforeldre og deres barn* (Jessen & Gundersen, 2019). Prosjektet handler hvordan biologiske barn opplever å være fostersøsken, og omfatter både en kunnskapssammenstilling (Falch-Eriksen, 2018a) og undersøkelser om erfaringene til fosterforeldre og fosterforeldres egne barn. Prosjektet har gitt viktige innspill til videreutvikling av fosterhjemsarbeidet, slik at fosterfamilier får en bedre tilpasset oppfølging.

I 2021 vil Regjeringen legge fram en fosterhjemsstrategi (Barne- og familiedepartementet, 2020a). Strategien skal bidra til å bedre kvaliteten i fosterhjemstilbudet ved å øke stabiliteten i fosterhjemmene og tilgangen på egnede fosterhjem. Tiltak som følger av strategien og av barnevernsreformen (Prop. 73 L (2016–2017)), vil synliggjøre flere kunnskapsbehov, f.eks. om hva som påvirker stabiliteten i fosterhjemmene, rekruttering og bedre kunnskap om barnas situasjon.

4.2.3 Institusjonsbarnevernet

De siste årene har antallet barn og unge som bor i en barnevernsinstitusjon ligget på rundt 1100. Det er flere gutter (60 prosent) enn jenter (40 prosent) som bor i institusjon. Tre av fire er ungdom mellom 13 og 17 år, mens under en tidel er under 13 år. Både antall og andel yngre barn har blitt redusert over tid (Bufdir, 2021b).

Unge i institusjon skiller seg markant både fra barn med andre typer barnevernstiltak og fra barn uten barnevernstiltak på mange indikatorer. Blant unge i institusjon er det en langt høyere andel som har hyppige besøk hos helsetjenesten, mottar arbeidsavklaringspenger eller uføretrygd ved 20 års alder, ikke har fullført videregående opplæring ved 21 års alder, eller som har blitt siktet eller har fått en straffereaksjon (Drange & Hernæs, 2020).

Vi har en del kunnskap om hva som ikke fungerer godt nok i institusjonsarbeidet. Flere har f.eks. påpekt at ungdom på institusjon ikke alltid mottar den helsehjelpen de har rett på, og at det er uheldig at ungdom kan velge å takke nei til helsehjelp (Statens helsetilsyn, 2020). Det gjøres ikke noen systematisk kartlegging av barnets helsetilstand før barnet flytter inn på institusjon, og dermed er ofte ikke behovene til barna kjent for institusjonen før de flytter inn. Imidlertid viser en ny systematisk kartleggingsoversikt at det ikke finnes et godt nok grunnlag for å beslutte hvilke standardiserte kartleggingsverktøy som bør anbefales og brukes (Nøkleby et al., 2020b). Per i dag er det kun ungdommer som henvises til en behandlingsinstitusjon som kartlegges i forkant av plasseringene, for å bestemme hvilke målgrupper de tilhører. Mangelfull informasjon og kartlegging i forkant av (eller tidlig i) institusjonsplasseringen påpekes også i Barneombudets rapport om ungdom i barnevernsinstitusjon, «*De tror vi er shitkids*» (2020). Barneombudet peker videre på at den informasjonen som foreligger ikke blir godt nok analysert med tanke på å få klarhet i barnas omsorgs- og behandlingsbehov. Dersom barnet ikke får et tilbud i tråd med sine behov, kan risikoen for brudd i plasseringen øke.

Bufdir gjorde i 2019 en intern gjennomgang av institusjonstilbudet (Bufdir, 2019c). Gjennomgangen viste at det er stor variasjon i kvalitet og faglig tilnærming i institusjonene. Dette er funn som sammenfaller med Helsetilsynets vurdering etter landsomfattende tilsyn av barnevernsinstitusjoner i 2018 (Statens helsetilsyn, 2019a). Fellestrekkene for institusjonene som kommer godt ut, er at de arbeider kunnskapsbasert, målrettet, strukturert og følger standardiserte forløp.

En systematisk kartleggingsoversikt fra 2020 undersøkte hva forskningen sier om tiltak og metoder som kan tilrettelegge for god omsorg i barnevernsinstitusjoner. Forskerne fant få studier som kunne belyse dette. De 16 studiene som ble funnet, tyder på at viktige elementer i god institusjonsomsorg er medvirkning, stabilitet, trygghet, kontakt med familie og venner, tydelige rammer samt kompetente ansatte som har tid til og bryr seg om ungdommene (Johansen et al., 2020).

Bufdir vurderer at vi har for lite kunnskap om barn i enetiltak og rustiltak, som er en særlig utsatt gruppe innenfor institusjonsbarnevernet. Vi mangler kunnskap om tiltakene, tilbudenes innhold og om de er forsvarlige og ivaretar barns rettssikkerhet. Bufdir har derfor satt i gang

forskningsprosjektet *Barn i enetiltak og rustiltak i barnevernet*, hvor formålet er å få kunnskap som setter tiltaksapparatet i stand til å utføre sitt arbeid på en best og mest mulig ivaretakende måte.

For behandlingstilbud i institusjon finnes det få tiltak med dokumentert effekt. De fleste tiltak og behandlingsopplegg som tilbys i norske institusjoner er ikke evaluert. Oppsummert internasjonal forskning har imidlertid identifisert noen viktige elementer som må være til stede for at institusjonsbehandling skal være bra og virke godt for unge med alvorlige atferdsproblemer og bakgrunn med kriminalitet. Disse inkluderer små og familieliknende enheter, med godt utdannet og stabilt personale, relasjonsfokus, og etablerte metoder for å håndtere negativ atferd og fremme prososial atferd (Berg et al., 2020). Det er likevel behov for økt kunnskapsgrunnlag om effektive tiltak for ungdom med sammensatte behov og store atferdsvansker. Effekten av både institusjons- og hjemmebaserte tiltak bør evalueres spesifikt for ungdom med atferdsproblemer og kriminalitet (Aase et al., 2020).

Det er generelt et behov for et bedre kunnskapsgrunnlag i arbeidet med å styrke skolesituasjonen for barn og unge under opphold i institusjon. Det trengs mer kunnskap om barns skoleforløp *før* de kommer i barnevernsinstitusjon, forholdet mellom barns behov og tiltak som settes inn, og om samarbeid mellom skole og institusjon. Vi trenger også mer kunnskap om hvilke skolerettede innsatser og tiltak som kan vise til positive resultater for målgruppen, slik at vi kan velge egnede og virksomme innsatser/tiltak. Dette er et prioritert forskningsområde for Bufdir i 2021.

Flere rapporter viser til betydningen av fysiske omgivelser og hvordan bygninger, som f.eks. barnevernsinstitusjoner, er utformet (Deloitte, 2020; Melby et al., 2020). Rapportene avdekker at det er behov for mer kunnskap på området, og Bufdir jobber nå med et nytt forskningsoppdrag om dette. Dagens institusjoner legger i liten grad til rette for bruk av lokaler til for eksempel ulike plasseringsløsninger, slik som f.eks. skjerming ved behov, eller hybel med oppfølging i forbindelse med utfasing fra institusjonen.

De fleste institusjonsplasseringer er planlagte. Det er imidlertid noen barn og unge som har behov for et akutt institusjonstilbud. En systematisk kartleggingsoversikt om akuttplassering i barnevernsinstitusjon, tyder på at akuttplassering kan gi barn og unge en pause fra en konfliktfylt hjemmesituasjon og tidligere problemer. Mange av de akuttplasserte ønsker imidlertid mer forutsigbarhet, deltakelse og medbestemmelse i beslutninger både under og etter en akuttplassering. Vi har likevel ikke nok kunnskap om barn og unges erfaringer og opplevelser av akuttplassering til institusjon. Vi trenger også å vite mer om effekt og konsekvenser av akuttplassering for barn og unge, både på kort og lang sikt (Jardim et al., 2020).

Barnevernsinstitusjonenes arbeid, sammen med tilbud fra andre tjenester, er viktig for å gi barn som bor på institusjon et best mulig utgangspunkt for et godt liv som voksne. Bufdir vil legge til rette for at forskningen på området skal understøtte utviklingen av den kunnskapsbaserte praksisutøvelsen i barnevernsinstitusjonene.

4.2.4 Annen forskning knyttet til barnevernet

Forskning på barnevernets ansvarsområder inkluderer også en rekke temaer som ikke knytter seg spesifikt til tiltakstyper. Vi vil her presentere noen tverrgående temaer og prosjekter som er viktige for kunnskapsutviklingen på barnevernsfeltet generelt.

Barnevernets arbeid med meldinger og undersøkelser

Meldinger til barnevernstjenesten er utgangspunkt for de ca. 50 000 undersøkelser som årlig gjennomføres i Norge. Bufdir har i perioden 2015–2020 finansiert en systematisk litteraturgjennomgang (Vis et al., 2016) og en stor forskningsinnsats (Vis et al., 2020) for å identifisere hva som må til for å sikre god kvalitet i meldings- og undersøkelsesarbeidet i barnevernet. Funnene fra dette forskningsprosjektet og forskernes anbefalinger danner bla et viktig kunnskapsgrunnlag for Bufdirs pågående arbeid med et barnevernsfaglig kvalitetssystem. Se også kapittel 3.5 Barnevernsstatistikk.

Hvordan går det med barnevernsbarna senere i livet?

Det har vært et stort fokus for kunnskapsutviklingen på barnevernsfeltet de siste årene å utnytte potensialet som ligger i registerdata om barnevern og kobling til andre offisielle registre. Bufdir finansierer et pågående omfattende forskningsprosjekt (Hærnes, u.å.) på registerdata som omfatter alle som har vært tilknyttet barnevernet fra 1992 til 2019. Barnevernsdata kobles til registerdata på skole, helse, kriminalitet, inntekt, m.m. Formålet er å undersøke hvordan det går med barn og unge som har mottatt ulike former for tiltak fra barnevernet, på viktige områder som arbeidstilknytning, skolegang og helsesituasjon. Dette datamaterialet blir i tillegg benyttet i et annet prosjekt som skal undersøke variasjon i praksis i norsk barnevern på lokalt og regionalt nivå, og virkninger av barnevernets intervensjoner (Markussen, u.å.).

Helsehjelp til barn i barnevernet

Bufdir har i flere år samarbeidet med Helsedirektoratet om å sikre helsehjelp til barn i barnevernet. For å styrke kunnskapsgrunnlaget på dette området finansierer nå Bufdir flere forskningsprosjekter. Et av prosjektene skal undersøke hvilken helsehjelp barn og unge i barnevernet får, hvordan den oppleves av barna og om det finnes barrierer som hindrer at de skal få nødvendig helsehjelp. Prosjektet vil kombinere registerdata med mappestudier, survey og intervjuer. Det gjennomføres også følgeforskning knyttet til flere av tiltakene som Helsedirektoratet og Bufdir har iverksatt, som blant annet pakkeforløp for kartlegging og utredning av psykisk helse og rus hos barn og unge (Helsedirektoratet, 2020) og etableringen av felles institusjoner for helse og barnevern. I tillegg er det igangsatt en evaluering av en modell for rutinemessig kartlegging av barns helsebehov når barnevernet overtar omsorgen, med støtte fra Forskningsrådet (Heiervang, 2018).

Barnevernets arbeid med vold og overgrep

En nyere litteraturgjennomgang viser at forskningskunnskapen om barnevernets arbeid med vold og overgrep har begrensninger og mangler (Kojan et al., 2020). Forskerne identifiserer flere konkrete forskningsbehov, og peker særlig på behov for studier hvor barn og foreldres erfaringer kommer fram. Videre etterlyses studier på hvilke tiltak barnevernet benytter i saker som omhandler vold (fysisk og psykisk), seksuelle overgrep og negativ sosial kontroll, og hvor virksomme disse tiltakene er. Bufdir finansierer et større forskningsprosjekt som undersøker hvordan barnevernstjenesten jobber i saker med vold og overgrep, hvilke erfaringer brukerne har (barn og foreldre) og hva som er godt barnevernfaglig arbeid i denne type saker. Studien skal ferdigstilles i løpet av 2021. Det er publisert en egen delstudie om barneverntjenestens arbeid med vold og overgrep i den tidlige fasen av korona-pandemien (Tveito, 2021).

Omsorgsovertakelse og samvær

Dommene mot Norge i Den europeiske menneskeretts-domstolen (EMD) de siste årene har bidratt til å avdekke behovet for mer kunnskap om hvordan rettsikkerheten til barn og familier i barnevernet bedre kan sikres og behov for mer kunnskap om samvær mellom foreldre og barn i fosterhjem eller barnevernsinstitusjon. En beslutning om omsorgsovertakelse hviler ofte tungt på rapporter fra barnesakkyndige. Høgskulen på Vestlandet gjennomfører i perioden 2020–2025 et omfattende forskningsprosjekt på hvordan disse rapportene utarbeides og hvordan de brukes i beslutningsprosessene i barnevernet (Braarud, u.å.). Når det gjelder samvær mellom barn og foreldre etter omsorgsovertakelse, har Bufdir satt i gang et forskningsprosjekt som skal gi økt kunnskap om omfang og virkning av samværet. Prosjektet skal også undersøke hvordan hyppighet og innhold i samvær besluttet etter en omsorgsovertakelse. Det vil i tillegg være nyttig med bedre kunnskap om tilbakeføringer til foreldrehjemmet.

Barn og unges erfaringer

Forskning av god kvalitet som inkluderer et barne- og ungdomsperspektiv er en forutsetning for utvikling på Bufdirs områder. Det er også viktig med forskning om barn og unges *erfaringer* med medvirkningsprosesser, det vil si hvordan barnas rettigheter til medvirkning etter barnekonvensjonen ivaretas. Økt kunnskap om barn og unges erfaringer står sterkt i fokus når Bufdir utlyser nye forskningsoppdrag.

For å få mer og systematisk kunnskap om barn og unges medvirkning i barnevernet bestilte Bufdir i 2020 en oversikt fra FHI (Ormstad et al., 2020) over forskning om

- hvordan barn og unge involveres i barnevernet
- barn og unges opplevelser med og preferanser for medvirkning
- dilemmaer knyttet til medvirkning
- effektene av medvirkning

Det fantes mange studier som svarte på de tre første kunnskapsbehovene, men forskerne fant ingen studier om effekter av medvirkning. Forskerne understreker at det dermed kan være behov for forskning om effekt(ene) av medvirkning på for eksempel barn og unges helse og velferd, på resultatene av en barnevernssak, og på tiltak benyttet av barnevernet.

Siden desember 2017 har Bufdir hatt et eget brukerråd med representanter som har brukerkompetanse, erfaringskompetanse og kjennskap til brukerperspektivene i tjenestene (Bufdir, 2020a). Brukerrådet gir innspill og råd til Bufdir på barnevernsfeltet, og hensikten er å bedre kvaliteten på arbeidet direktoratet gjør, og sikre brukerperspektivet og medvirkning i utviklingsaktiviteter, inkludert kunnskapsutvikling.

Tvang og grensesetting

I 2020 bestilte Bufdir en oversikt over og beskrivelse av forskning som har undersøkt grensesetting og bruk av tvang, og grenseflatene mellom grensesetting og tvang, overfor barn og unge i barnevernsinstitusjoner og fosterhjem (Nøkleby et al., 2020a). Ut fra de temaene Bufdir ønsket å få belyst, viste denne oversikten at det særlig var behov for mer forskningskunnskap om forekomsten av ulike typer tvang, grensesetting i fosterhjem og om forholdet mellom grensesetting og tvangsbruk, samt evalueringer av tvangsforebyggende tiltak. Bufdir har satt i gang et forskningsprosjekt om grensesetting og tvang i fosterhjem, der resultatene ventes i 2022.

Akuttarbeid

På bakgrunn av den manglende kunnskapen om akuttarbeidet ble det i 2020 på oppdrag fra Bufdir ferdigstilt en omfattende forskningsrapport om kommunale barnevernstjenesters arbeid i akuttsituasjoner (Storhaug et al., 2020). Rapporten inneholder viktige funn om akuttarbeid. Den viser en stor bredde i forståelser av det akutte, og en stor variasjon av hva som vurderes som akutte situasjoner. Det som defineres som akutt av ulike aktører spenner svært vidt, fra enkle og situasjonsbetingede, til langt mer komplekse problembeskrivelser. På bakgrunn av denne kunnskapen har Bufdir startet et arbeid som skal gi felles nasjonale kunnskapsbaserte anbefalinger innen akuttarbeid.

Kompetanseutvikling

På oppdrag fra Bufdir gjennomføres en følgeevaluering av fem tiltak som inngår i kompetansestrategien *Mer kunnskap – bedre barnevern. Kompetansestrategi for det kommunale barnevernet 2018–2024*. Følgeevalueringen skal gi kunnskap om implementering og resultater av tiltakene. Følgende fem tiltak inngår i evalueringen:

- kommunale læringsnettverk
- dialogmøter for den enkelte tjeneste (med kommuneledelse, barnevernledelse og statsforvalter)
- veiledningsteam (et to-årig veiledningstilbud til utvalgte tjenester)
- nye videreutdanninger i barnevern
- tjenestetøtteprogrammet (et opplæringsprogram for kommunale barneverntjenester)

I 2020 kom andre statusrapport fra følgeevalueringen (Oslo Economics, 2020b).

4.3 Likestilling og ikke-diskriminering

Likestilling og ikke-diskrimineringsfeltet er sektorovergripende. Det betyr at også andre direktorater og departementer skal igangsette forskning om likestilling og ikke-diskriminering innenfor sine områder. Våren 2021 gjennomføres en tverrsektoriell gjennomgang av foreliggende forskning om likestilling og ikke-diskriminering som skal resultere i en forsknings- og innovasjonsstrategi på feltet (Prop. 1 S (2020–2021)). Kartleggingen, som vil gi en oversikt over forskningsinnsats og kunnskapshull, vil være av stor betydning for Bufdirs strategiske forskningsinnsats på likestillings og ikke-diskrimineringsområdet i årene som kommer.

Bufdir disponerer begrenset med frie midler til forskning om likestilling og ikke-diskriminering. Dette preger forskningsaktiviteten ved at det i stor grad igangsettes avgrensede enkeltprosjekter innenfor de enkelte diskrimineringsgrunnlagene, som liten grad sees i sammenheng med tilgrensende prosjekter. De siste årene har hovedvekten av forskningsaktiviteten i Bufdir dreid seg om holdningsundersøkelser og evalueringer av handlingsplaner. Det er imidlertid behov for mer kunnskap som ser ulike former for likestilling og diskrimineringsgrunnlag i sammenheng og i et interseksjonelt perspektiv. For utviklingen på feltet vil det antakelig være en fordel med større forskningsinnsatser i tid og omfang for å bygge kunnskap på områdene.

Ett kunnskapsbehov på tvers av områdene er kunnskap om implementering og etterlevelse av aktivitets- og redegjøringsplikten (ARP), herunder hvordan Bufdirs veileder (Bufdir, 2021a) brukes. Pliktene ble utvidet og styrket fra 2020, og gir et godt grunnlag for å styrke likestillingsarbeid hos offentlige myndigheter nasjonalt og lokalt, og i private og offentlige virksomheter av ulik størrelse. Det har blitt gjort analyser av likestillingsredegjørelser for enkelte kommuner og fylkeskommuner (Kolberg, 2019; Renolen et al., 2011), men det er behov for en representativ tilnærming som også inkluderer private virksomheter, samt de nye elementene som er inkludert i pliktene etter lovendringen (blant annet kartlegging av ufrivillig deltid, plikt til å jobbe for likestilling og mot diskriminering knyttet til flere grunnlag).

Fordi forskningsaktiviteten i så stor grad knyttes til enkeltgrunnlag, omtales grunnlagene i det følgende separat. Det er en målsetting for direktoratet å ha en mer helhetlig tilnærming til feltet i det strategiske forskningsarbeidet fremover.

4.3.1 Funksjonsnedsettelse og universell utforming

På likestillingsfeltet er det primært innenfor områdene funksjonsnedsettelse og universell utforming at Bufdir har disponible midler til å initiere forskning. Forskning igangsatt av Bufdir skal belyse i hvilken grad grunnleggende rettigheter er ivaretatt for personer med funksjonsnedsettelse. Direktoratets forskningsinnsats har søkelys på problemstillinger på tvers av sektorer, såkalte overgangssituasjoner eller tematikk innenfor direktoratets generelle sektoransvar for barn, oppvekst, familie, privatliv og vold. Prosjektene tar ofte utgangspunkt i spesifikke områder der direktoratet erfarer at det er behov for kunnskap gjennom sin virksomhet.

Det er flere relevante og viktige pågående forskningsprosjekter i instituttsektoren og universitets- og høgskolesektoren som berører tema som arbeidsliv, tjenestetilbud, sosial og digital deltakelse, skole og utdanning, brukerstyrt personlig assistanse, hjelpemidler og tilrettelegging.

Når det gjelder universell utforming, har inkludering i skole vært en hovedprioritering i kunnskapsutviklingen. Det har på oppdrag fra Bufdir blitt gjennomført en samfunnsøkonomisk analyse om universell utforming i skole (Oslo Economics, 2018), samt forskningsprosjekter om inkludering i skole (Wendelborg et al., 2020). NOU 2016: 17 *På lik linje* pekte på at det mangler kunnskap om rettsikkerhet for utviklingshemmede/ personer med kognitive vansker. Utvalget anbefalte blant annet en gjennomgang av soningsforhold for lovbyggere med utviklingshemming med tanke på å sikre en tilrettelagt og likeverdig soning, som Bufdir har fulgt opp (Friestad et al., 2020). Handlingsplanen for universell utforming er evaluert (Proba samfunnsanalyse, 2019). Bufdir har gjennomført en tilstandsanalyse for universell utforming i Norge (Bufdir, 2020f). På bakgrunn av denne analysen ser vi at det er særlig behov for mer systematisk kunnskap om utviklingen av universell utforming over tid og samfunnsøkonomiske nytteeffekter/kostnader av å gjøre samfunnet mer universelt utformet. Bufdir skal i år starte et forskningsprosjekt om hvordan universell utforming er til stede i fag og fagplaner i universitets- og høyskoleutdanningene, da dette er et sentralt område for kunnskapsøkning i arbeidet med å fremme universell utforming.

4.3.2 Kjønn

Innen kjønnslikestilling har ikke Bufdir hatt frie midler tilgjengelig for forskning. Utlysningene følger oppdrag i tildelingsbrevet. Oppdragene Bufdir har lyst ut er knyttet til kjønnsdelte utdanningsvalg som likestillingsutfordring: En kunnskapsoppsummering om det kjønnsdelte utdannings- og arbeidsmarkedet (Reisel et al., 2019), samt en rapport som ser på rekruttering av gutter og menn til helse- og omsorgssektoren (Proba samfunnsanalyse, 2020). I 2021 avsluttes en evaluering av det Bufdir-finansierte NHO-tiltaket *Jenter og teknologi*. Disse prosjektene er blant annet i tråd med kunnskapsbehov som kom fram av NOU 2019: 19 om likestillingsutfordringer for gutter og jenter. Både rapporten fra Reisel et al. (2019) og Bufdirs erfaringer fra arbeid med kjønnsdelte utdanningsvalg, tydeliggjør at det er få tiltak som evalueres, og at vi har lite kunnskap om effekt av tiltak.

Senter for likestillingsforskning (CORE) får tilskudd fra KUD for å være et sentralt miljø for likestillingsforskning, særlig på samspillet mellom familie og arbeidsliv. I tillegg til CORE er det mange sterke norske forsknings- og fagmiljøer med kjønnsforskningsprofil ved universiteter og høyskoler, men også i instituttsektoren. Forskningsrådet har gitt midler til å utarbeide en kunnskapsoversikt over norsk forskning med kjønns- og likestillingsperspektiver. Kunnskapsoversikten vil være viktig for Bufdirs videre arbeid med forskning på kjønnslikestillingsfeltet.

4.3.3 Etnisitet, religion og livssyn

Regjeringens handlingsplan mot rasisme og diskriminering på grunn av etnisitet og religion (2020–2023) (Regjeringen, 2020) er et viktig grunnlag for Bufdirs tiltak knyttet til kunnskapsutvikling. Bufdir har pågående forskningsoppdrag om utenlandsadoptertes erfaringer med rasisme og om diskriminering og hatefulle ytringer rettet mot muslimer. Det er også gjennomført en holdningsundersøkelse om mangfold i arbeidslivet (Brekke et al., 2020), en kunnskapsoppsummering av innvandrerkvinneres sysselsetting (Umblijs, 2020), og undersøkelse om holdninger til utvalgte grupper som for eksempel muslimer og rom (Tyldum, 2019).

Fremover vil det være behov for å få mer kunnskap om årsaker, omfang, erfaringer og konsekvenser av rasisme og diskriminering på grunnlag av etnisitet og religion. Det viser handlingsplanen mot rasisme og diskriminering på grunn av etnisitet og religion, Bufdirs kunnskapsportal om likestilling og levekår blant samer, nasjonale minoriteter og personer med innvandrerbakgrunn, og forskerseminar som ble arrangert september 2020. Det er også behov for studier som ser på effekten av tiltak.

Bufdir koordinerer Forum om etnisk diskriminering, som består av seks direktorater, Kommunal- og moderniseringsdepartementet og Likestillings- og diskrimineringsombudet. Forumet vil sammen utarbeide et forskningsprosjekt som skal kartlegge om offentlige tjenester innenfor utvalgte områder er likeverdige.

4.3.4 Hatefulle ytringer

Bufdir har siden 2015 arbeidet med å bekjempe og forebygge hatefulle ytringer og for å få et bedre kunnskapsgrunnlag på dette feltet. Blant annet har vi innhentet kunnskap om forholdet mellom ytringsfrihet og det strafferettslige diskrimineringsvernet (Wessel-Aas et al., 2016). I 2019 etablerte Bufdir et forskerforum om hatefulle ytringer. Forumet skal bidra til god kvalitet på forskning om hatefulle ytringer gjennom å være en arena for erfaringsutveksling, kunnskapsutvikling og drøfting om utvikling av metodestandarder på feltet.

Bufdir har hatt ansvar for å iverksette flere av tiltakene i *Regjeringens strategi mot hatefulle ytringer 2016–2020* (Barne- og likestillingsdepartementet, 2016), blant annet gjennom kunnskapsutvikling og å legge til rette for arenaer for dialog, toleranse og bevissthet om konsekvensene av hatefulle ytringer. Kunnskap og forskning var ett av flere innsatsområder i strategien. Evalueringen av strategien viser at innsatsområdet blir vurdert som viktig av ulike sektormyndigheter. Flere peker på at det «har bidratt til en bedre problemforståelse, særlig om omfanget, arten og konsekvensene av hatefulle ytringer» (Lid et al., 2020).

Til tross for god forskningsinnsats, vurderer Bufdir at det gjenstår mye arbeid på feltet. Utviklingen av forskningsbasert kunnskap og statistikk på feltet vil fortsatt være direktoratets sterkeste virkemiddel for å bistå med politikikutvikling. Det er et behov for å se nærmere på hvilke metodiske tilnærminger framtidig forskning kan/bør ha for å sikre generaliserbare forskningsresultater på feltet.

4.3.5 Seksuell orientering, kjønnsidentitet, -uttrykk og -karakteristika

Forskningsinnsatsen på lhbtq-feltet de siste årene har hovedsakelig dreid seg om å følge opp tiltak for kunnskapsutvikling i regjeringens handlingsplan mot diskriminering på grunn av seksuell orientering, kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk 2017–2020 (Barne- og likestillingsdepartementet, 2017). Det har vært fokus på å utvikle kunnskap i et interseksjonelt perspektiv og om lite synlige grupper, for eksempel om skeive med innvandrerbakgrunn og personer med variasjon i kroppslig kjønnsutvikling. Bufdir har også arbeidet med å få mer kunnskap om hvordan skeive ivaretas i Bufdirs tjenester, deriblant barnevernet og ung.no. I forskningsprosjektet «Barnevern i et lhbt-perspektiv» fra 2018–2020 ble det gjennomført en bred kunnskapstatus av nasjonal og internasjonal forskning. Det ble også gjort en primærstudie med bred og eksplorativ tilnærming på

grunn av at forskningskunnskapen var mangelfull (Paulsen et al., 2020a). Bufdir er i tillegg oppdragsgiver for en undersøkelse om befolkningens holdninger til lhbtqi-personer.

Som følge av et stortingsvedtak har det blitt satt i gang en stor levekårsundersøkelse blant lhbtqi-personer, som for første gang vil inkludere transpersoner. For å få mer kunnskap om dette feltet har det vært gjort en innsats for å få inn spørsmål om seksuell orientering, seksuell tiltrekning og kjønnsidentitet som bakgrunnsvariabler i andre store undersøkelser, som for eksempel SSBs livskvalitetsundersøkelse (Støren et al., 2020).

I første halvår av 2021 blir den nye undersøkelsen om levekårene til lhbtqi-personer lansert. Rapporten er en oppfølging av levekårsundersøkelsen fra 2013 (Anderssen & Malterud, 2013), men er utvidet til å gjelde transpersoner/ikke-binære og personer med variasjon i kroppslig kjønnsutvikling (interkjønnpersoner). Denne undersøkelsen er den første større kvantitative kartleggingen av levekårene og diskriminerings erfaringene til transpersoner og ikke-binære i Norge.

Bufdir arrangerer et årlig forskerforum på lhbtqi-feltet. Forumet er et tiltak i handlingsplan mot diskriminering på grunn av seksuell orientering, kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk for perioden 2017–2020. Formålet med forumet er å bidra til god kvalitet på forskningen på feltet og etablere gode metodestandarder gjennom en møteplass hvor forskere kan utveksle kunnskap og erfaringer med hverandre. Forumet har fått gode tilbakemeldinger fra deltakerne, og en spørreundersøkelse i målgruppen viser at det er behov for en slik arena i årene fremover også.

Feltet kjennetegnes fortsatt av store kunnskapsmangler. I et livsløpsperspektiv er disse gruppene særlig utsatte. Kunnskapsutviklingen bør bidra til økt kunnskap som grunnlag for politikk- og praksisutvikling som igjen gir bedre hjelp.

4.4 Konsekvenser av covid-19-pandemien

I 2020 kom korona-pandemien med mange uante konsekvenser og utfordringer. Som andre sektorer hadde også Bufdir lite forskningsbasert kunnskap å støtte seg til når anbefalinger knyttet til pandemien skulle gis. Flere forskningsprosjekter og nye datainnsamlinger i pågående prosjekter ble satt i gang. Bufdir finansierte flere forskningsprosjekter som ble ferdigstilt i 2020, om:

- konsekvenser av covid-19 for familievernnet (Øverli & Gundersen, 2020)
- sårbare ungdommer i alderen 13–16 år (Hafstad & Augusti, 2020)
- sårbare familier inkludert foreldrefungering (Helland et al., 2020)
- barnas reaksjoner på nedstenging og sosial isolasjon (Larsen et al., 2020)
- familienes bruk av velferdstjenester (Holt et al., 2020)

Sammendrag av disse studiene kan sees i kapittel 5.2 av denne rapporten. Det vil komme flere publikasjoner fra enkelte av disse prosjektene i løpet av 2021, og vi har nylig mottatt en rapport om barneverntjenestens arbeid med vold og overgrep under koronapandemiens første fase (Tveito, 2021).

I forbindelse med statusrapportene fra koordineringsgruppen for tjenester til sårbare barn og unge (Bufdir, [u.å.-c](#)) bestilte Bufdir en systematisk kunnskapsoppsummering fra FHI som ga en oversikt over all forskning, både i Norge og andre OECD-land, om hvilke konsekvenser koronapandemien hadde på barn og unge (Nøkleby et al., 2021). Denne kunnskapsoppsummeringen ga et bilde av konsekvensene for barn i første fase av pandemien, fra nedstengingen i mars og fram til juni 2020. De Bufdir-finansierte forskningsprosjektene og kunnskapsoppsummeringen viser alle at det er de mest sårbare som rammes hardest av pandemien og de påfølgende tiltakene fra regjeringen, som nedstenging av skoler og krav om sosial distansering. Vi vet enda ikke sikkert hvilke konsekvenser pandemien vil ha på lengre sikt eller i hvor lang tid ettervirkningene vil vare. På alle Bufdirs områder er det behov for forskning om langsiktige konsekvenser av pandemien, særlig for utsatte grupper. Flere forskningsprosjekter er allerede satt i gang.

I 2020 startet Bufdir et arbeid med å følge med på å kartlegge konsekvenser av covid-19 på likestillingsområdet (Bufdir, [u.å.-e](#)). Bufdir samarbeider med ulike forsknings- og utredningsmiljøer, og innhenter kunnskap, analyser og statistikk fra krisesentrene, SSB, NAV, organisasjoner og statsforvaltere. I 2021 er det inngått samarbeid med FHI om jevnlig rapportering av nye forskningspublikasjoner på alle av Bufdirs områder. I tillegg er det bestilt en ny kunnskapsoppsummering innen sommeren 2021, som vil være en oppdatering av den forrige om konsekvenser for barn og unge (Nøkleby et al., 2021).

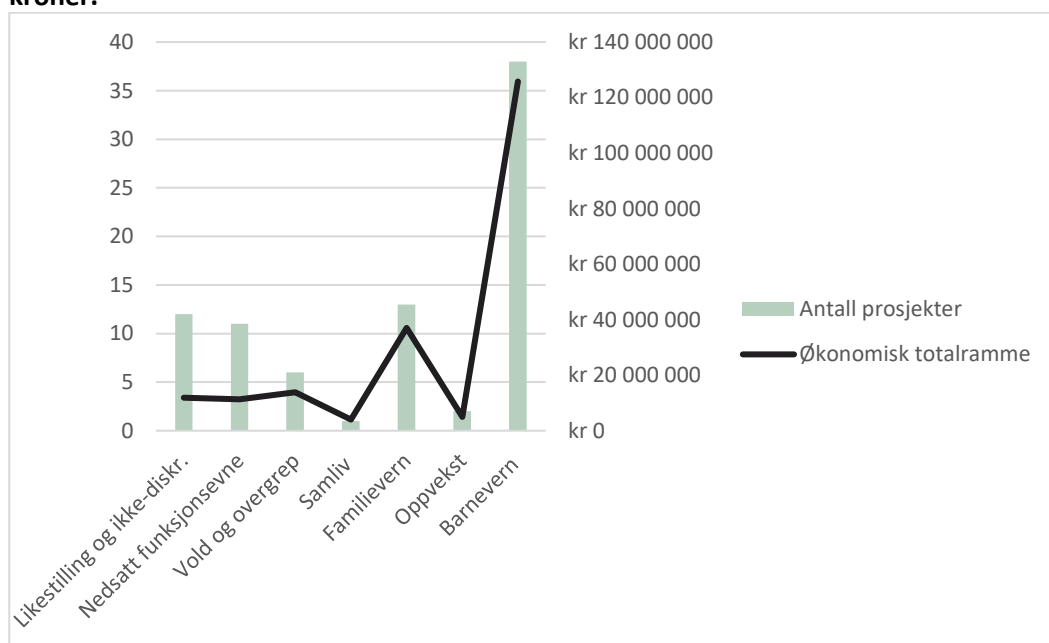
5. Bufdirs forskningsprosjekter

5.1 Oppsummert

Nedenfor oppsummeres Bufdirs forskningsportefølje gjennom ulike figurer. I figurene har vi både tatt med de prosjektene som ble fullført i 2020 (36 prosjekter), og de som var pågående, men ikke ferdigstilt (47 prosjekter) – til sammen 83 prosjekter. Dette er gjort for å få et større datagrunnlag og et tydeligere samlet bilde av den samlede forskningsporteføljen. Bufdir anskaffet i 2020 forskning for om lag 54 millioner kroner. Av disse gikk ca. 13 millioner til prosjektene som ble fullført i 2020. Mange av prosjektene er flerårige. Samlet verdi for de 83 prosjektene, gjennom alle årene kontrakten løper (kontraktsverdi/økonomisk totalramme), er på om lag 210 millioner kroner. Det er prosjektenes totale kontraktsverdi som vises i figurene.

5.1.1 Forskning på de enkelte fagområdene

Figur 1: Prosjekter og økonomisk totalramme for prosjektene. Fordelt på de ulike fagområdene. Antall og kroner.

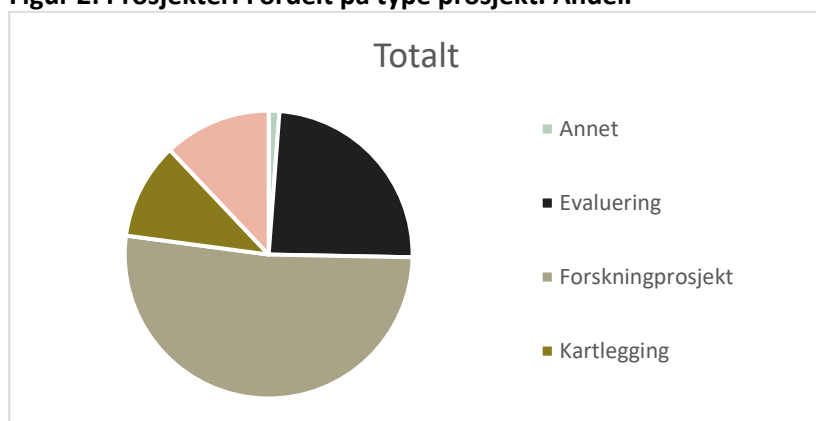
Figur 1 gjenspeiler midler Bufdir har fått til disposisjon innenfor de ulike områdene. Den viser at det meste av Bufdirs forskningsmidler ble brukt til forskning innenfor barnevernsområdet. Det ble også brukt en del midler til forskning innen familievern og til prosjekter om likestilling og ikke-diskriminering, nedsatt funksjonsevne og vold og overgrep og.

Gjennomsnittsbeløpet for forskningsprosjektene er betydelig høyere på noen fagområder enn andre. Prosjekter på barneverns- og familievernsfeltet er gjennomgående større og mer langvarige, enn f.eks. prosjekter om likestilling og nedsatt funksjonsevne. Dette vises i Figur 1 når man sammenligner antall prosjekter og den økonomiske rammen totalt innenfor hvert fagområde.

5.1.2 Ulike typer prosjekter

De ulike prosjektene Bufdir anskaffer klassifiseres som forskningsprosjekter, kunnskapsoppsummeringer, evalueringer eller kartlegginger. Figur 2 viser andelen av de ulike typene prosjekter. Over halvparten av prosjektene er forskningsprosjekter (ulike typer primærforskning). Kategorien evaluering inkluderer både større effektevalueringer med eksperimentelle design, følgeevalueringer og enklere tiltaksevalueringer med oppsummeringer av brukere og ansattes erfaringer mm.

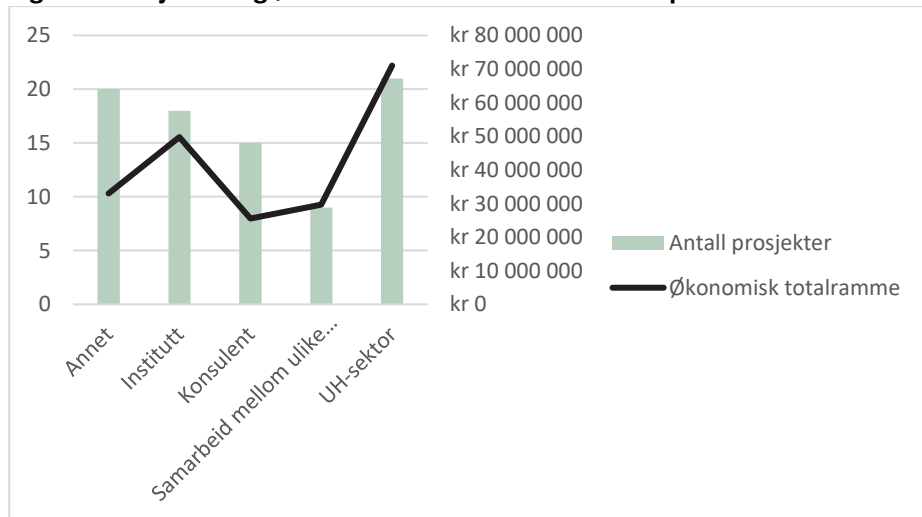
Figur 2: Prosjekter. Fordelt på type prosjekt. Andel.

5.1.3 Leverandører fra ulike sektorer

Bufdir brukte mest midler på de prosjektene som ble gjennomført av Universitets- og høyskolesektoren (UH-sektoren), etterfulgt av instituttsektoren. Det er også størst antall prosjekter i UH-sektoren, men tett etterfulgt av kategorien «annet». FHI er leverandøren for fleste prosjektene i «annet»-kategorien, og av disse er det flest kunnskapsoppsummeringer. Prosjektene som gjennomføres av FHI og av leverandører i konsulentsektoren, har betydelig lavere gjennomsnittsverdi enn prosjektene som gjennomføres av leverandører i UH-sektoren, instituttsektoren eller som samarbeid mellom ulike sektorer.

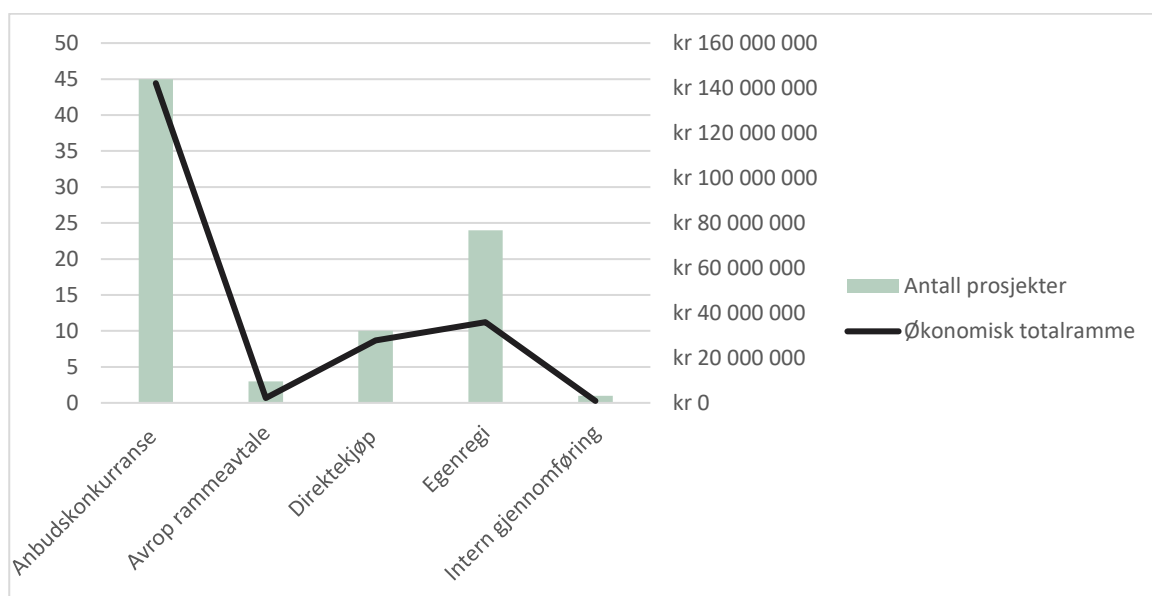
Figur 3: Prosjekter og økonomisk totalramme. Fordelt på ulike sektorer. Antall og kroner.

5.1.4 Anskaffelsesstrategi

Buudir anskaffer forskning på ulike måter. Det vanligste måten er åpne anbudskonkurranser, med utlysning på den nasjonale kunngjøringsdatabasen for offentlige anskaffelser (Doffin). Det er også et betydelig antall prosjekter som gjennomføres som utvidet egenregi i staten, som innebærer at Buudir gir oppdrag direkte til andre statlige aktører. De fleste av prosjektene i egenregi gjennomføres av FHI. Mange av disse prosjektene er ulike typer oppsummeringer av kunnskap, som Buudir og FHI har en samarbeidsavtale om. Slike prosjekter er mindre tids- og kostnadskrevende enn gjennomføring av primærforskning. Figuren viser at egenregiprojektene har en relativt lav økonomisk totalramme sett i forhold til antall prosjekter, med andre ord dreier disse anskaffelsene seg stort sett om mindre oppdrag.

Figur 3: Prosjekter og økonomisk totalramme. Fordelt på ulike anskaffelsesmåter. Antall og kroner.

5.2 Presentasjon av forskningspublikasjoner fra 2020

I denne delen av rapporten presenterer vi Bufdir-finansierte forskningspublikasjoner fra 2020. Mange av forskningsanskaffelsene til Bufdir har flere delprosjekter og flere publikasjoner, og det er derfor ikke samsvar mellom antallet publikasjoner i dette kapittelet og antall prosjekter som er tatt med som grunnlag for oppsummeringene i kapittel 5.1. Vi har også valgt å ta med publikasjoner fra noen prosjekter som ble (kontraktsmessig) ferdigstilt i 2020, selv om publikasjonene kom i 2019.

5.2.1 Likestilling og ikke-diskriminering

Tittel	Evaluerings av regjeringens strategi mot hatefulle ytringer
Lenke	https://bufdir.no/Bibliotek/Dokumentside/?docId=BUF00005271
Produsert av	OsloMet ved NIBR
Temaer/nøkkelord	hatefulle ytringer, hatprat, evalueringer
Tidsramme	2019–2020
Budsjett	600 000 kr

Formål/hovedmål

Formålet med oppdraget var å utforme anbefalinger til justering og videreutvikling av myndighetenes innsats med å forebygge og bekjempe hatefulle ytringer.

Metodisk tilnærming

Evalueringen har en kvalitativ tilnærming, med intervjuer og dokumenter som de primære datakildene. Siden det er evaluering av en strategi, har forskerne også valgt å benytte en forenklet programteoretisk tilnærming.

Hovedfunn

- Strategien og arbeidet med strategien har skapt et større handlingsrom til å prioritere hatefulle ytringer internt i forvaltningen.
- Strategien kan ha bidratt til å sikre kontinuitet i arbeidet med hatefulle ytringer over tid.
- Oppfølgingsarbeidet med strategien kan ha avtatt med årene.
- Manglende definisjon av *hatefulle ytringer* i strategien kan ha vanskeliggjort kommunikasjonen av strategien utad.
- Arbeidet med hatefulle ytringer er fortsatt avhengig av enkeltpersoner/ildsjeler i de respektive departementer og direktorater.

- Strategien har bidratt til viktig kunnskapsutvikling, som igjen har bidratt til å øke bevisstheten om hatefulle ytringer.

Vurderinger/sentrale anbefalinger i rapporten/studien

- Det vil være hensiktsmessig å vurdere om hatefulle ytringer skal defineres tydeligere.
- Bufdir anbefales å utarbeide en revidert situasjonsbeskrivelse av feltet og identifisere hvor behovene ligger nå.
- Fremtidige handlingsplaner bør legge opp til et evalueringsdesign hvor det er utarbeidet en plan for hvordan man skal innhente erfaringer fra tiltakene, og hvordan denne kunnskapen skal forvaltes.

Tittel	Kartlegging spørsmål fra lhbtq-ungdom, ung.no
Lenke	https://www.bufdir.no/Bibliotek/Dokumentside/?docId=BUF00005185
Produsert av	Sintef AS ved Sintef Digital
Temaer/nøkkelord	lhbtq, kjønn, seksualitet, ungdom, ung.no, internett, minoriteter, interseksjonalitet
Tidsramme	2019–2020
Budsjett	420 000 kr

Formål/hovedmål

Prosjektet er forankret i *Regjeringens handlingsplan mot diskriminering på grunn av seksuell orientering, kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk (2017–2020)*. Ung.no skal tilby ungdom relevant informasjon og skal bidra til å normalisere ulike identiteter knyttet til kjønn og seksualitet. Rapporten skal gi innsikt i hva ungdom spør om innen temaet, og gi anbefalinger til hvordan ung.no bør videreutvikles.

Metodisk tilnærming

Et utvalg på 6823 tematisk relevante spørsmål fra ung.no ble identifisert gjennom *text mining* og analysert kvantitativt. Et delutvalg på 300 spørsmål ble analysert kvalitativt. I tillegg ble det gjort en kritisk tekstanalyse av de 30 redaksjonelle tekstene som omhandler seksuell orientering, kjønnsidentitet, kjønnsuttrykk og kjønnskarakteristika (SKKK-tematikken) direkte på ung.no og 11 av de mest leste artiklene på ung.no.

Hovedfunn

- Sintef har identifisert åtte hovedkategorier av hva ungdom stiller spørsmål om tilknyttet SKKK på ung.no. I tillegg til hovedkategoriene finner Sintef mange tema som adresseres i utvalget, slik som psykiske utfordringer, mobbing og redsel for at foreldre skal vite.
- Rapporten har et interseksjonelt perspektiv, men Sintef finner få indikasjoner på flere minoritetstilørigheter i stilte spørsmål.
- Sintef finner at redaksjonelle tekster på ung.no i stor grad speiler spørsmålene fra ungdom – gjennom konkrete artikler som omhandler SKKK. Normbrudd knyttet til kjønnsuttrykk og kjønnskarakteristika er i mindre grad til stede i tekster og bilder.
- Rapporten peker på at en del av artiklene og bildene på ung.no kan være med på å forsterke en smal virkelighetsforståelse blant ungdom.

Sentrale anbefalinger i rapporten

Rapportforfatterne har flere konkrete anbefalinger for utviklingen av ung.no, sett i lys av funn fra kartleggingen av spørsmål og redaksjonelt innhold på ung.no. Noen sentrale anbefalinger er å

- øke mangfoldet av forståelsesmåter og virkelighetsbilder i artikler
- bruke bilder som også illustrerer mangfold
- erstatte kjønnsmarkerte substantiv og pronomen i mange av artiklene
- etablere et ungdomsutvalg satt sammen av ungdommer med forskjellige minoritetstilhørigheter, som kan gjennomgå tekster i forbindelse med oppdateringer
- ha en mer balansert tilnærming i svar på spørsmål
- revidere interne svarprinsipper
- vurdere å avslutte bruk av kjønn (gutt/jente/annet) for å kategorisere ungdom og spørsmålene de stiller

Tittel	Kunnskapsoppsummering om deltakelse i arbeidslivet for kvinner med innvandrerbakgrunn
Lenke	https://www.buudir.no/Bibliotek/Dokumentside/?docId=BUF00005106
Produsert av	Institutt for samfunnsforskning
Temaer/nøkkelord	innvandrerkvinner, arbeidsdeltakelse, barrierer, tiltak
Tidsramme	02.08.2019–13.12.2019, men på grunn av forsinkelser ble sluttdato 10.01.2020
Budsjett	500 000 kr

Formål/hovedmål

Formålet med rapporten var å undersøke hva vi vet om innvandrerkvinneres tilknytning til arbeidslivet i Norge. I rapporten undersøkes hvordan sysselsetting blant innvandrerkvinner har utviklet seg over tid og mellom grupper, hvilke barrierer som hindrer arbeidsmarkedsdeltakelse for denne gruppen, og hvordan tiltak kan bidra til å øke yrkesdeltakelsen.

Metodisk tilnærming

Dette er en litteraturgjennomgang av forskning publisert de siste ti årene. Kunnskapsoppsummeringen tar for seg studier som ser på kvinner født i utlandet og kvinner født i Norge med utenlandske foreldre. Rapporten konsentrerer seg mest om det norske arbeidsmarkedet, men inkluderer også studier fra andre nordiske land samt forskning fra land som det er relevant å sammenligne Norge med.

Hovedkriteriene som ligger til grunn for litteratursøkene, er at studiene er gjennomført av forskere ved forskningsinstitusjoner, universiteter og høyskoler inkludert SSB- og NAV-rapporter. Det har blitt gjennomført elektroniske søk i vitenskapelige databaser, og man har manuelt gått gjennom referanselistene til relevante foreliggende kunnskapsoppsummeringer.

Hovedfunn

- En betydelig andel innvandrerkvinner har lav utdanning eller utdanning fra utlandet som ikke er godkjent eller etterspurt i Norge. Det gjør det vanskelig å komme seg inn på arbeidsmarkedet.
- Innvandrerkvinner som tar utdanning i Norge etter at de har kommet hit, forbedrer mulighetene sine på arbeidsmarkedet betydelig.
- Innvandrerkvinner har dårligere helse enn resten av befolkningen og er overrepresentert blant langtidssykemeldte. En del av forklaringen kan være at innvandrerkvinner har høyere sannsynlighet for å jobbe i yrker hvor man er mer utsatt for fysisk og psykisk belastning.
- Diskriminering kan være en barriere for at innvandrerkvinner får tilgang til arbeidsmarkedet.

- Forskning som forsøker å kartlegge arbeidsmarkedsdiskriminering blant norskfødte kvinner, tar i hovedsak for seg ansettelsesprosessen, og vi vet lite om hvordan diskriminering påvirker karriereutvikling og lønn.
- Forskning om arbeidsrettede tiltak fra NAV viser at arbeidsmarkedsopplæringskurs (AMO-kurs) og lønnstilskudd gir de beste resultatene med tanke på å komme i arbeid for innvandrere og kvinner.
- Talentprogrammer for innvandrerkvinner og Jobbsjansen kan være gode tiltak for å øke muligheten for å komme i jobb.

Sentrale anbefalinger i rapporten

I rapporten identifiserer forskeren kunnskapshull og anbefaler konkrete områder for videre forskning:

- Det er viktig å ha et kjønnsperspektiv i forskning om innvandreres tilknytning til arbeidsmarkedet fordi det er mye som tyder på at kvinner har andre erfaringer med arbeidsmarkedet enn menn.
- Vi mangler forskning på langtidseffekter av tiltak for innvandrerkvinner. Det vil være viktig å undersøke langtidseffekter siden forskning tyder på at arbeidsmarkedsintegrering kan endre seg over tid.
- Noe forskning tyder på at noen innvandrerkvinner med dårlige norskferdigheter jobber svart, men vi vet lite om omfang og art.
- Det er forsket lite på kvinner fra EØS-land innenfor områdene arbeidstilknytning, diskriminering i arbeidslivet og kombinasjon av jobb og familieliv.
- Kvalitativ forskning på hvordan innvandrerkvinner opplever møtet med NAV, har vært konsentrert om innvandrere fra Somalia og Pakistan. Vi har lite kunnskap om hvordan møtet med NAV oppleves av andre innvandrere og deres etterkommere, og hvordan utdanningsnivå og familiesituasjon påvirker møtet med offentlige tjenester.
- Vi trenger mer forskning på hva som ligger bak den store andelen innvandrerkvinner som er sykemeldt og utenfor arbeidsmarkedet på grunn av sykdom.
- Vi trenger mer forskning på hvordan forskjellige grupper av innvandrerkvinner og deres barn opplever diskriminering, og om diskriminering opptrer i ulikt omfang og arter seg ulikt i forskjellige typer jobber.

Tittel	Etnisk og religiøst mangfold i arbeidslivet: Holdninger, erfaringer, diskriminering
Lenke	https://bufdir.no/Bibliotek/Dokumentside/?docId=BUF00005122
Produsert av	Institutt for samfunnsforskning
Temaer/nøkkelord	holdninger, rasisme, minoriteter, mangfold, barnehage, skole, barnevern, arbeidsliv
Tidsramme	desember 2018–januar 2020
Budsjett	2 000 000 kr (1 500 000 kr fra 351/21 og 500 000 kr fra 855/21)

Formål/hovedmål

Formålet var å utvikle kunnskapsgrunnlaget for arbeidet med inkluderende arbeidsliv og likeverdige tjenester. Tema er holdninger, erfaringer, oppfatninger om diskriminering og praksis i arbeidet med minoriteter (skogfinner, kvener/norskfinner, rom (sigøynere), romani/tatere, jøder) og innvandrere og deres etterkommere. Det har blitt gjort en rekke studier av innvandrere i arbeidslivet, men færre av de andre gruppene.

Metodisk tilnærming

Undersøkelsen bygger på surveydata og kvantitative metoder. Utvalget består av drøyt 9000 respondenter fra mer enn 4700 virksomheter fra 5 deler av det norske arbeidslivet: ledere i offentlig og privat sektor og ledere og ansatte på skoler, i barnehager og i barnevernet. Utvalget ble trukket fra ulike databaser, herunder Utdanningsdirektoratet og Grunnskolenes informasjonssystem, Bufdirs lister med kontaktinformasjon til ulike kommunale barneverntjenester og til barnevernsinstitusjoner samt Kantars bedriftsbasis.

Hovedfunn

- Respondentene i alle fem utvalg er
 - positive til mangfold i arbeidslivet
 - positive til kolleger med minoritetsbakgrunn
 - mer positive til bruk av religiøse symboler på gata enn på arbeidsplassen
- Over halvparten av respondentene i barnehager og skoler og ledere i offentlig sektor har behov for mer kompetanse om nasjonale, etniske og religiøse minoriteter.
- Ledere i offentlig sektor er mer positive til etnisk og religiøst mangfold i arbeidslivet enn ledere i privat sektor, men ledere i offentlig sektor er negative til hijab på arbeidsplassen.
- Respondentene er udelt skeptiske til positiv særbehandling.
- Ansatte i barnevernet uttrykker mest positive holdninger til etnisk og religiøst mangfold i arbeidslivet, innvandring og religiøse symboler.

Vurderinger/sentrale anbefalinger i rapporten/studien

Undersøkelsen peker på et behov for nærmere studier av hvordan etniske og religiøse minoriteter faktisk blir inkludert og ekskludert i norsk arbeidsliv i dag. For eksempel:

- geografisk avgrensede studier i områder/bransjer/bedrifter der man vet at minoriteter er aktive i arbeidslivet
- kvalitative studier, intervjuer og fokusgrupper

Rapporten inneholder ingen anbefalinger utenom forslag til videre forskning.

Tittel	Utredning om rekruttering av menn til helse- og omsorgssektoren
Lenke	https://www.buudir.no/Bibliotek/Dokumentside/?docId=BUF00005154
Produsert av	Proba samfunnsanalyse
Temaer/nøkkelord	kjønn, menn, utdanningsvalg, utdanning, likestilling, helse- og omsorgstjenester, arbeidsmarked
Tidsramme	2019–2020
Budsjett	1 000 000 kr

Formål/hovedmål

Rapporten gir økt kunnskap om hvorfor gutter og menn i liten grad går inn i helse- og omsorgssektoren, og om tiltak som kan iverksettes for å øke andelen gutter og menn i sektoren.

Metodisk tilnærming

Proba har tatt utgangspunkt i *grounded theory* og å spore prosesser gjennom å forstå sosiale mekanismer ved å innhente rik informasjon om respondentenes meninger og holdninger. De har benyttet seg av metodetriangulering, med en dokumentgjennomgang, en kvantitativ spørreundersøkelse samt tre kvalitative intervjuundersøkelser med karriereveiledere, mannlige sykepleiestudenter og mannlige studenter som ikke har valgt helse- og omsorgsfag.

Hovedfunn

- Det er en kombinasjon av en rekke faktorer som ser ut til å virke som barrierer for at gutter og menn skal søke seg til helse- og omsorgssektoren.
- Bildet mange menn har av helse- og omsorgssektoren, er unyansert og ensidig negativt.
- Interesse og jobbsikkerhet har stor betydning for at menn velger helse- og omsorgssektoren.
- Strukturelle trekk og forhold som lønn, status og arbeidstid er viktige.
- Det finnes oppfatninger om at sektoren passer bedre for kvinner, og at kvinner er bedre egnet til å utføre oppgaver.
- De spurte mennene mangler informasjon og kunnskap om sektoren og yrkene.

I tillegg pekes det på at de som velger utdanning senere i livet, og noen av de som har hatt familie eller andre betydningsfulle personer som jobber i sektoren, er mer åpne for å velge seg til en helse- og omsorgsutdanning.

Vurderinger/sentrale anbefalinger i rapporten/studien

Proba sine anbefalinger i rapporten:

- De anbefaler en helhetlig og koordinert innsats på feltet for å oppnå best mulig effekt. Innsatsen må rette seg mot både det strukturelle og det individuelle nivået.
- Innsatsen bør baseres på ulike typer virkemidler, og det bør satses både på hurtigvirkende og langsiktige tiltak.
- De anbefaler også et partnerskap der et bredt utvalg aktører inviteres til samarbeid om konkrete tiltak rettet mot både skole- og UH-sektoren, samt tiltak rettet mot strukturelle forhold i sektoren.

Tittel	Gråsoner og grenseoverskridelser på nettet: En studie av deltagere i opphetede og aggressive nettdebatter
Lenke	https://bufdir.no/Bibliotek/Dokumentside/?docId=BUF00005249
Produsert av	Institutt for samfunnsforskning
Temaer/nøkkelord	hatefulle ytringer, nettdebatter, rasisme, sosiale medier, internett, netthets, lhbtq
Tidsramme	2018–2021
Budsjett	750 000 kr

Formål/hovedmål

Formålet var å få kunnskap om deltakere i opphetede og aggressive debatter på nettet. Rapporten omhandler åpne debatter hvor det er ytringer som de fleste vil være enige i at er grenseoverskridende, og ytringer som er i grenselandet til å være aggressive og fiendtlige i slik grad at de er ødeleggende for debatten.

Metodisk tilnærming

Rapporten baserer seg på to datakilder: analyser av en større spørreundersøkelse om erfaringer i befolkningen med hatefulle ytringer og deltakelse i nettdebatt og en kvalitativ studie av deltagere i opphetede nettdebatter.

Hovedfunn

- Andelen av befolkningen som deltar i debatter med en hard tone eller bedriver netthets, er lav.
- Personer med lav utdanning som er skeptiske til innvandrere/innvandring og homofil samliv / homofil praksis, svarer oftere enn andre at de skriver hetsende, hatefulle eller rasistiske kommentarer på internett.
- Menn har nesten dobbelt så stor sannsynlighet som kvinner for å delta i debatter med en hard tone og mer enn dobbelt så stor sannsynlighet for å skrive hetsende kommentarer.
- De fleste, men ikke alle, setter en grense for hva som er akseptabel oppførsel i nettdebatter ved personangrep og trusler.

Vurderinger/sentrale anbefalinger i rapporten/studien

- Forskjellen mellom informantene gjenspeiler til en viss grad to dimensjoner det kan være nyttig å holde fra hverandre: 1) grenseoverskridende og normbrytende språklige virkemidler og 2) grenseoverskridende og normbrytende meningsinnhold. Den første typen grenseoverskridelser viser til røff språkbruk og debatter som «sklir ut», og er noe informantene anerkjenner at kan være problematisk. Den andre typen

grenseoverskridelser peker mot debattanters holdninger og oppfatninger. Her er det større motstand blant informantene mot å definere dette som kontroversielt eller problematisk.

- Dette kan tyde på at det er mer å hente ved å sette søkelyset på grenseoverskridende meningsinnhold heller enn grenseoverskridende språklige virkemidler fremover.

5.2.2 Nedsatt funksjonsevne

Tittel	Barrierer i det fysiske læringsmiljøet for elever med nedsatt funksjonsevne
Lenke	https://bufdir.no/Bibliotek/Dokumentside/?docId=BUF00005193
Produsert av	NTNU Samfunnsforskning
Temaer/nøkkelord	funksjonsnedsettelse, nærscole, barrierer, universell utforming, tilrettelegging, inkludering
Tidsramme	2019–2020
Budsjett	1 250 000 kr

Formål/hovedmål

Formålet med forskningsprosjektet var å undersøke hvilke barrierer elever med funksjonsnedsettelse møter i det fysiske læringsmiljøet, og hvordan dette påvirker deltakelse i (nær)skole og fritid.

Metodisk tilnærming

Analysene i rapporten er basert på både kvantitative og kvalitative data. De kvantitative dataene består av tre breddeundersøkelser i form av spørreundersøkelser sendt til foreldre til barn med funksjonsnedsettelse, skoleeiere og skoleledere. De kvalitative dataene består av casestudier som tar utgangspunkt i åtte skoler fordelt på åtte kommuner.

Hovedfunn

- Utbedringer av skolens fysiske tilgjengelighet og utforming utløses ofte først når det skal begynne en elev med funksjonsnedsettelse.
- Barn med kognitive vansker og læringsutfordringer går i mindre grad på sin nærscole sammenlignet med øvrige grupper med funksjonsnedsettelse.
- Elever med sammensatte vansker og læringsutfordringer har større sannsynlighet for å bli tatt ut av klasseromsundervisningen enn øvrige grupper.
- Det er en klar positiv sammenheng mellom det å gå på nærskolen og det å være sammen med jevnaldrende på fritiden.
- Kompetanse, tilrettelegging av undervisning og ressurser blir av foreldrene løftet frem som viktige kriterier for valg av skole. Fysiske barrierer og tilgjengelighet trekkes frem i mindre grad.

Vurderinger/sentrale anbefalinger i rapporten/studien

Rapporten peker på nødvendigheten av å ha en bred brukerinvolvering gjennom hele prosessen ved utforming av tilgjengelighet i skolene, og av at en i større grad benytter erfaringsbasert kunnskap og kompetanse i arbeidet. Utover dette inneholder rapporten ingen videre anbefalinger.

Tittel	Innsatte med utviklingshemming: En deskriptiv undersøkelse av ulike etaters arbeid med identifikasjon og tilrettelegging
Lenke	https://bufdir.no/Bibliotek/Dokumentside/?docId=BUF00005145
Produsert av	Kriminalomsorgens utdanningssenter (KRUS) i samarbeid med KPS Midt-Norge / NTNU og KPS Sør-Øst (KPS = Kompetansesenter for sikkerhets-, fengsels- og rettspsykiatri)
Temaer/nøkkelord	innsatte med utviklingshemming, rettssikkerhet, fengsel, kriminalomsorg, helse- og sosialtjenesten
Tidsramme	2018–2020
Budsjett	1 000 000 kr

Formål/hovedmål

Formålet med prosjektet var å få mer kunnskap om situasjonen for utviklingshemmede i fengsel, spesielt når det gjelder rettssikkerhet. Det er også et mål med dette prosjektet å få et godt grunnlag for å utarbeide tiltak som kan bidra til at rettsikkerheten bedres.

Metodisk tilnærming

- litteratursøk på forekomst
- gjennomgang av gjeldende rett for kriminalomsorgens samt helse- og sosialomsorgens ansvar og oppgaver, med vekt på endringer etter 2009
- spørreundersøkelse til 58 fengselsenheter og 39 helsetjenester om kriminalomsorgens / helse- og sosialtjenestenes ansvar og oppgaver
- personlige intervjuer med seks tilbakeføringskoordinatorer

Hovedfunn

Undersøkelsen konkluderer i sin helhet med at rettsikkerheten ikke ivaretas godt nok for innsatte med utviklingshemming når det gjelder reell brukermedvirkning (jf. også CRPD⁷ artikkel 3a) og deltakelse i kulturliv, fritidsaktiviteter, fornøyelser og idrett (CRPD, artikkel 30). Kun 20 % av fengslene sier de har tilbud som egner seg for personer med utviklingshemming.

Det er kjent fra litteraturen at personer med utviklingshemming har forhøyet forekomst av tilleggsproblematikk, for eksempel psykiske lidelser. Når det gjelder utredning av psykiske lidelser hos innsatte med utviklingshemming, er opplevelsen fra de som jobber i helsetjenesten, at det varierer hvorvidt dette blir ivaretatt i fengslene. I rapporten konkluderes det med at rettsikkerheten til innsatte med utviklingshemming stort sett ivaretas på andre områder enn brukermedvirkning og deltakelse i kultur, fritid etc. Rapporten tar ikke stilling til rettsikkerheten etter løslatelse, men resultatene tyder på at det kan være vanskelig å tilrettelegge for et godt tjenestetilbud etter endt straffegjennomføring. I rapporten angis det at cirka 10 % av innsatte i norske fengsel har en utviklingshemming.

Vurderinger/sentrale anbefalinger i rapporten/studien

I rapporten anbefales det blant annet at innsatte med utviklingshemming bør klassifiseres som en sårbar gruppe som trenger ekstra oppmerksomhet i fengslene på linje med kvinner, barn og psykisk syke. Dette bør settes på agendaen blant annet i styringsdokumenter som fengslene og regionene rapporterer på, slik som i disponeringsbrev til regionene og KRUS. Her er det også viktig å ivareta forpliktelsene i CRPD. I tillegg foreslås det at det bør vurderes om det er behov for en ekstra bestemmelse i straffegjennomføringsloven om tilrettelegging for domfelte/innsatte med utviklingshemming (og andre sårbare grupper).

Andre anbefalinger i rapporten er

- enkel screening gjennom inntakssamtale
- undervisning og kurs om utviklingshemming til ansatte
- bedre informasjonsrutiner og samhandlingsarenaer mellom helse og fengsel
- tydeligere og mer ensartede prosedyrer for å varsle om utviklingshemming
- rutiner for utredning av tilleggsproblematikk (f.eks. psykiske lidelser)
- opprettelse av ressursavdelinger for innsatte med utviklingshemming (slik som i region sør)
- forbedring av kultur- og fritidstilbud til denne gruppen
- utvikling av tilpasset informasjon til gruppen
- tilrettelegging mer for innflytelse og medvirkning i eget liv

⁷ CRPD: Convention on the Rights of Persons with Disabilities (FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne). <https://www.regjeringen.no/no/tema/likestilling-og-inkludering/likestilling-og-inkludering/konvensjoner/fn-konvensjonen-om-rettar-til-menneske-med-nedsett-funksjonsevne-crpd/id2426271/>

- tidlig og god planlegging av løslatelsesprosesser med et godt dokumentasjonssystem
- forsterking av arbeidet med individuell plan (IP) og ansvarsgrupper
- etablering av samarbeidsavtaler om utviklingshemmede i de tilfeller der andre etater er involvert
- identifisering av beste praksis som i ettertid kan benyttes av andre

Tittel	Kartlegging av hvilke erfaringer statlige arbeidsgivere har med å følge opp inkluderingsdugnaden
Lenke	https://bufdir.no/Bibliotek/Dokumentside/?docId=BUF00005147
Produsert av	Agenda Kaupang
Temaer/nøkkelord	inkluderingsdugnaden, rekruttering, arbeidsgivere, funksjonsnedsettelse, hull i cv-en, staten
Tidsramme	2019–2020
Budsjett	520 000 kr

Formål/hovedmål

Inkluderingsdugnaden er et felles samfunnsoppdrag for å få flere i jobb. En av intensjonene med dugnaden er at minst fem prosent av nyansatte i statlige sektor skal ha nedsatt funksjonsevne eller hull i CV-en. Formålet med denne undersøkelsen var å få en oversikt over hvilke erfaringer statlige arbeidsgivere har med å følge opp inkluderingsdugnaden, gjennom en kartlegging av hva statlige virksomheter har meldt inn om arbeidet med 5 %-målet i inkluderingsdugnaden i årsrapportene for 2018. Inkluderingsdugnaden ble introdusert 1. juni 2018, så materialet beskriver arbeidet på et tidlig stadium.

Hovedfunn

- På et overordnet nivå viser kartleggingen at virksomhetene i hovedsak er positive til inkluderingsdugnaden intensjon, og ønsker å bidra. De fleste opplever imidlertid at det samtidig er utfordrende å nå 5 %-målet som er satt for dugnaden, og at det oppstår en rekke dilemmaer i arbeidet med dugnaden.
- Færre enn én av ti virksomheter oppnådde 5 %-målet i 2018.
- I oppfølgende intervjuer fremgår det at noen av dem som nådde målet, tilskriver dette tilfeldigheter, mens andre sier at de har jobbet systematisk med tiltak for å nå målet i 2018.
- 8 av 10 rapporterte på dugnaden, og 7 av 10 har iverksatt tiltak for å nå målene.

Vurderinger/sentrale anbefalinger i rapporten/studien

Et forslag som forskerne nevner, er at inkluderingsdugnaden bør være en del av internstyringen, særlig i større virksomheter, slik at de enkelte enhetene/avdelingene blir målt på dette internt. Argumentasjonen deres er at det man ikke blir målt på internt, er det også lett å velge bort. Avdelingene bør også bli fulgt opp gjennom året, ikke bare i tilknytning til rapportering i årsrapportene.

Tittel	Kunnskapssammenstilling og evaluering av regjeringens handlingsplaner for universell utforming
Lenke	https://bufdir.no/globalassets/global/nbbf/universell utforming/kunnskapssammenstilling og evaluering av regjeringens handlingsplaner for universell utforming.pdf
Produsert av	Proba samfunnsanalyse
Temaer/nøkkelord	universell utforming, kunnskapssammenstilling, evaluering, handlingsplaner
Tidsramme	2018–2020
Budsjett	1 500 000 kr

Formål/hovedmål

Formålet var å få god kunnskap som grunnlag for å vurdere retning for og omfang av innsatsen for arbeidet med universell utforming fremover.

Metodisk tilnærming

Kunnskapssammenstilling er gjennomført via søk i databaser og på relevante nettsteder. Til evalueringen har Proba brukt dokumentstudier, intervjuer, spørreundersøkelse og besøk i fem kommuner.

Hovedfunn

- Det er vesentlige kunnskapshull på området.
- Handlingsplaner viser at feltet prioriteres, men fjerningen av tidfestingen 2025 tolkes som nedprioritering av universell utforming.
- Juridiske tiltak er svært sterke og effektive virkemidler.
- Handlingsplanen har ikke utløst nye arbeidsformer, ny organisering eller nye virkemidler.
- Nettverksarbeid gir læringseffekt og virker mobiliserende for de som deltar.
- De aller fleste tiltakene er gjennomført i samsvar med planer og budsjetter.
- Det mangler informasjon om resultater og virkninger.
- Brukerorganisasjonene savner et helhetlig overordnet grep med klare rammer for hva som skal gjennomføres når, og tilhørende økonomiske rammer. Det er viktig å arbeide med holdninger, opplæring og kunnskap.

Vurderinger/sentrale anbefalinger i rapporten/studien

- Økt politisk engasjement i utforming av planen og i prosessen ellers kan bidra til god prioritering.
- Det er manglende kunnskap rundt virkninger av universell utforming og hvilke virkemidler som bør velges.
- Det er behov for å innhente nye data fra personer med nedsatt funksjonsevne gjennom systematisk bruk av ekspertvurderinger.
- Det trengs flere samfunnsøkonomiske analyser.
- Det er behov for mer oppmerksomhet og kompetanse om universell utforming i utdanningssektoren.
- Universell utforming bør etableres som emne i formell utdanning.
- Offentlig sektor bør stille krav om formell kompetanse til leverandører på prosjekter som krever universell utforming.

Man bør styrke kontakten og dialogen mellom kompetansemiljøer, universiteter og høyskoler og kommunene for å styrke bestillerkompetansen lokalt og regionalt.

5.2.3 Vold og overgrep

Tittel	Jeg vet og Snakke sammen: Verktøyenes endringsteorier. Evaluering av Jeg vet og Snakke sammen: Delrapport 1
Lenke	https://www.faf.no/images/pub/2020/10333.pdf
Produsert av	Fafo
Temaer/nøkkelord	vold og overgrep, informasjonsarbeid, forebyggende arbeid, evaluering, samtale med barn
Tidsramme	2019–2022 (prosjektet som helhet)
Budsjett	3 600 000 kr (totalramme)

Formål/hovedmål

Fafo følgeevaluerer de digitale verktøyene Jeg vet (et undervisningsopplegg fra barnehagealder og til videregående skole) og Snakke sammen (et øvingsverktøy for ansatte som jobber med barn og unge). Evalueringen skal gi kunnskap om hvordan verktøyene kan implementeres, og hvilke virkninger de har. Formålet med delrapport 1 er å beskrive endringsteorier, det vil si hvilke antakelser og hensikter som ligger bak verktøyene.

Metodisk tilnærming

Delrapporten er basert på dokumentanalyse og kvalitative intervjuer. Dokumentstudiene omfatter NOU-er, stortingsmeldinger, handlings- og tiltaksplaner og materiale knyttet til utvikling av verktøyene. I tillegg er det gjennomført 12 kvalitative intervjuer med 15 informanter.

Hovedfunn

Læringsverktøyene tar ifølge Fafo utgangspunkt i to grunnpremisser i det forebyggende arbeidet:

- 1) Kunnskap er et viktig verktøy for å forebygge vold og overgrep mot barn.
- 2) Barn og unge må ha tilgang til voksne som de opplever som trygge og tilgjengelige.

Fafo identifiserer tre overordnede strategier i regjeringens forebyggende arbeid mot vold og overgrep, som er relevante her: forebygging, avdekking og samhandling. Videre beskrives verktøyenes målsettinger, målgrupper, aktører og antakelser/hypoteser. Disse er ganske ulike for de to verktøyene. Fafo formulerer med bakgrunn i denne beskrivelsen konkrete indikatorer for den videre evalueringen, både når det gjelder implementering, bruk av verktøyene og virkninger/effekter.

Vurderinger/sentrale anbefalinger i rapporten/studien

Fafo peker på to sentrale funn, som vil følges videre i evalueringen. Det ser ut til å være en underliggende spenning i feltet mellom på den ene siden voksnes ansvar for barn og på den andre siden barns eierskap til egen kropp og handlingskompetanse. Hvem har ansvaret for å forhindre at vold skjer, og hvilken rolle skal barn og unge selv ha i dette forebyggende arbeidet? Et annet funn er at informantene understreker viktigheten av forankring på ulike styringsnivåer, noe som utfordres av den tverrsektorielle utformingen av velferdstjenestene (silotenkning).

Tittel	Norsk forskning om forebyggende tiltak og hjelpetiltak mot vold i nære relasjoner: En forskningskartlegging
Lenke	Rapport: https://www.fhi.no/globalassets/dokumenterfiler/rapporter/2020/norsk-forskning-om-forebyggende-tiltak-og-hjelpetiltak-mot-vold-i-naere-relasjoner-rapport-2020.pdf Forskningskart: https://www.nornesk.no/forskningskart-vold/forebyggende-hjelpetiltak-mot-vold.html
Produsert av	Folkehelseinstituttet (FHI)
Temaer/nøkkelord	vold i nære relasjoner, tiltak, kartlegging av norsk forskning
Tidsramme	2020
Budsjett	650 000 kr

Formål/hovedmål

Formålet med kartleggingen var å få oversikt over foreliggende forskning på feltet for å identifisere kunnskapshull som kan tas med inn i arbeidet med plan for forskning om vold og overgrep, jamfør *Opptappingsplan mot vold og overgrep* (2017–2021) kapittel 5.

Metodisk tilnærming

FHI har kartlagt forskning i tråd med en systematisk metode for å søke, sortere og beskrive relevant litteratur. Det ble søkt i forskningsdatabaser og grålitteratur, men avgrenset til forskning om *tiltak* mot vold og overgrep (av tids- og ressurs hensyn)⁸. Det ble identifisert 2512 referanser, og 74 av disse ble vurdert som relevante.

Hovedfunn og anbefalinger

Av de 74 identifiserte studiene var 30 om forebyggende tiltak, 39 om hjelpetiltak og 5 om begge deler. FHI oppsummerer funn og anbefalinger slik:

- Det ble identifisert kun én effektstudie, og det kan derfor være behov for forskning som ser på effekten av tiltak samt sammenhenger og mulige årsaker til hvorvidt ulike tiltak er effektive eller ikke for alle befolkningsgrupper på ulike arenaer.
- Det var få studier av tiltak spesifikt rettet mot utøvere av vold i nære relasjoner, og det kan derfor være behov for forskning på dette.

⁸ Denne avgrensingen har også gjort det mulig å fylle ut et arbeid som FHI allerede har gjort, i form av et forskningskart om behandlingstiltak for utsatte og utøvere av vold.

<https://www.fhi.no/globalassets/dokumenterfiler/rapporter/2019/behandlingstiltak-for-personer-som-er-utsatt-for-eller-utover-vold-forskningskart-rapport-2019.pdf>

- Det var få studier av kompetansehevende tiltak for personer som arbeider med utøvere av vold og/eller voldsutsatte, og det kan også være behov for forskning på denne type tiltak.
- Tiltak rettet mot særlig utsatte grupper, som voksne og barn med særskilte omsorgsbehov og funksjonsnedsettelse og vold knyttet til seksuell legning og kjønnsidentitet, var lite prioriterte temaer i forskning. Det kan derfor være behov for forskning på tiltak rettet mot disse gruppene, sammen med forskning på vold mot eldre og vold knyttet til rus og psykiske lidelser.
- Det var få studier av tiltak innen familievern, sentre for incest og overgrep, asylmottak, utdanningsinstitusjoner og frivillige organisasjoner og ingen studier av tiltak innen NAV. Det kan være behov for forskning på tiltak på disse arenaene.
- FHI identifiserte kun én studie knyttet til sikkerhetsarbeid som inkluderer beskyttelsestiltak som voldsalarm, skjult adresse, besøksforbud og så videre og ingen studier av tiltak knyttet til utdanning/arbeid/økonomi. Det kan være et behov for videre forskning på denne formen for tiltak.

Tittel	Kompetansebehov om vold og overgrep mot barn og unge: En undersøkelse om kunnskap, behov og erfaringer med kompetansehevingstiltak i barnehager, skoler og offentlige tjenester som jobber med barn og unge
Lenke	https://bufdir.no/Bibliotek/Dokumentside/?docId=BUF00005230
Produsert av	Sentio Research
Temaer/nøkkelord	kompetansebehov, vold mot barn og unge
Tidsramme	2020
Budsjett	650 000 kr

Formål/hovedmål

Sentio har gjennomført en spørreundersøkelse, inkludert kvalitative intervjuer, med ledere og medarbeidere i tjenester som er i kontakt med barn. Formålet med undersøkelsen var å kartlegge ulike sektors vurdering av egen kompetanse og kompetansebehov når det gjelder vold og overgrep mot barn. Bakgrunnen er O 4 i tildelingsbrevet for 2019. Rapporten brukes som ett av flere kunnskapsgrunnlag i en utredning om sertifiseringsordning.

Metodisk tilnærming

Metoden var en bred spørreundersøkelse. Undersøkelsen ble utviklet i samarbeid med Bufdir, og det ble også innhentet innspill fra berørte sektorer når det gjelder spørsmålsformuleringer og temaer for undersøkelsen. Undersøkelsen ble pilotert blant 30 ledere i et utvalg tjenester. Sentio har også gjennomført oppfølgingsintervjuer i et utvalg av disse tjenestene.

Videre har Sentio gjennomført dybdeintervjuer med 17 informanter. Målgruppene for dybdeintervjuene var ansatte i Politidirektoratet og Utlendingsdirektoratet, politiet, BUP, familievernkontor og statlig barnevern.

Hovedfunn

- Jevnt over rapporterer lederne om at enhetene innenfor alle tjenestene har god forståelse for vold og overgrep som fenomen.
- Det er relativt stor enighet i at kurs og opplæringsverktøy som tilbys i dag, er relevante for enhetene. Samtidig er lederne middels enige i at enheten har behov for en annen type kompetanse enn det som tilbys i dag.
- *Samlingsbaserte opplæringstilbud* gir et bedre læringsutbytte enn *nettbaserte tilbud*.
- Kompleksiteten i tematikken gjør den dårlig egnet for opplæringsformer som i hovedsak baserer seg på *nettkurs* og foredrag. De fleste mener samtidig at nettbaserte tilbud kan være en nyttig del av kompetansehevingen.

- Kompetanse er «ferskvare» og må holdes oppdatert. Tid til å jobbe med temaet er en felles utfordring.

Vurderinger/sentrale anbefalinger i rapporten/studien

Sentio kommer ikke med klare anbefalinger eller inngående vurderinger basert på resultatene.

Tittel	Kunnskap om tiltak for å øke kompetansen på vold og overgrep blant offentlig ansatte: En litteraturgjennomgang
Lenke	https://www.nifu.no/publications/1802717/
Produsert av	Nordisk institutt for studier av innovasjon, forskning og utdanning (NIFU)
Temaer/nøkkelord	kompetansehevingstiltak, vold og overgrep
Tidsramme	2019–2020
Budsjett	500 000 kr

Formål/hovedmål

Formålet var å få en oversikt over litteratur om tiltak for å øke kompetansen om vold og overgrep blant offentlig ansatte i Norge og sammenlignbare land, og en vurdering av hvilke av disse som synes å ha effekt.

Metodisk tilnærming

Valgt metode er *forenklet systematisk kunnskapsoversikt*. I en systematisk kunnskapsoversikt identifiseres, oppsummerer og vurderes forskning av tilstrekkelig god kvalitet innenfor en avgrenset og forhåndsdefinert problemstilling. I en forenklet oversikt er imidlertid søkekilder og publiseringsperiode begrenset, og kvaliteten på studiene og robustheten i studiedesignet er ikke vurdert. Her er det kun gjort en samlet vurdering av studienes kvalitet.

Hovedfunn

- Det identifiseres 29 tiltak for å heve kompetansen om vold og overgrep: undervisningsopplegg rettet mot ulike profesjonsutdanninger eller tiltak i form av etter- og videreutdanningstilbud samt 10 nettbaserte undervisningsopplegg.
- Det er flest kompetansehevingstiltak knyttet til seksualiserte og æresrelaterte former for vold og overgrep.
- Få av tiltakene er evaluert: 6 i Norge, 2 i Danmark og 2 i Finland. Evalueringene er prosess- og sluttevalueringer og tilfredsstillende ikke kravene til et eksperimentelt design.
- I tillegg til studier som *spesifikt* omhandler kompetansehevingstiltak, fant de studier om ulike måter å ivareta kompetanse og kvalitet i arbeidet mot vold og overgrep på, for eksempel samarbeid på tvers av fag og etater, samt rutiner og prosedyrer for å identifisere vold og overgrep.

Vurderinger/sentrale anbefalinger i rapporten/studien

- Kunnskapen for å kunne si noe om effekten av kompetansehevingstiltak om vold og overgrep er mangelfull. Samtidig er det krevende å gjennomføre eksperimentelle studier på dette feltet.
- Det bør imidlertid gjennomføres mer robuste evalueringer, der man for eksempel inkluderer målinger før og etter å ha gjennomført et kompetansehevingstiltak, og følger ulike grupper profesjonsutøvere over tid. I Norge er det for eksempel identifisert mange tiltak som i liten grad er evaluert.
- Basert på kunnskapen/studiene som er identifisert, antar forskerne at en forbedring av tverrfaglig samarbeid og rutiner på tvers av etater kan bidra til en økning i kvaliteten på tjenestene.

5.2.4 Familievern

Tittel	FamilieForSK - Barns stemme: En kvantitativ studie av barns meninger om egen livssituasjon etter samlivsbrudd
Lenke	Artikkelen er til fagfelleevaluering i tidsskriftet Barn
Produsert av	Folkehelseinstituttet (FHI)
Temaer/nøkkelord	barns medvirkning, samlivsbrudd, skilsmisse, foreldrekonflikt bostedsordninger, foreldresamarbeid
Tidsramme	2019–2020
Budsjett	600 000 kr

Formål/hovedmål

Formålet med studien var å få mer kunnskap om hvordan barns medvirkning best kan praktiseres i forbindelse med foreldres samlivsbrudd. Beskrivende undersøkelser av hva barn og unge fra ulike familier trekker frem som viktig for dem i forbindelse med foreldres samlivsbrudd, kan gi kunnskap om barns forutsetninger for å uttrykke sine ønsker og synspunkter.

Metodisk tilnærming

Data ble hentet fra den longitudinelle studien *Foreldreskap, Samliv og Konflikt (FamilieForSK)* ved FHI. Besvarelsene fra 503 barn (7–15 år) fra strukturerte intervjuer / spørreskjemaer ble lagt til grunn. Besvarelsene til barna over 12 år ble innhentet gjennom et elektronisk spørreskjema sendt til e-post eller mobil. Barna i alderen 7–11 år ble intervjuet av trenede intervjuere, og besvarte det strukturerte spørreskjemaet muntlig.

Barna ble spurt om hva som var viktig for dem i forbindelse med foreldrenes samlivsbrudd. Svarene ble kategorisert med faktoranalyser. Sammenhenger mellom barnas meninger og barnas alder, kjønn og foreldrekonflikter ble undersøkt med regresjonsanalyser.

Hovedfunn

- Barnas meninger knyttet til foreldrenes samlivsbrudd omhandlet fem overordnede temaer: Bostedsordning, Åpenhet (f.eks. at det er greit at barna kan vise tristhet/sinne for noe foreldrene har bestemt), Stabilitet (f.eks. at barna kan fortsette på samme skole), Rammer (f.eks. at barna kan ha de samme reglene hos begge foreldrene) og Foreldresamarbeid (f.eks. at foreldrene kan være sammen på barnas skoleavslutninger).
- Aspektene barna i størst grad uttrykte klare meninger om, falt inn under Stabilitet og Åpenhet. Barna uttrykte mindre klare meninger om Rammer.

- Eldre barn hadde i større grad klare meninger om medbestemmelse, mens yngre barn i større grad uttrykte klare meninger om Bostedsordninger.
- Foreldrekonflikter, barnas kjønn eller hvorvidt foreldrene hadde bodd fra hverandre i kortere eller lengre tid, hang i liten grad sammen med om barna hadde klare meninger eller ikke.

Vurderinger/sentrale anbefalinger i rapporten/studien

- Barn hadde i stor grad meninger om ulike forhold som angår dem i forbindelse med foreldrenes samlivsbrudd, relativt uavhengig av foreldrenes konfliktnivå. Det er derfor viktig å legge til rette for at disse meningene kan komme til uttrykk og tas hensyn til.
- Hva barna var mest opptatt av, og hadde meninger om, ser ut til å avhenge noe av alder.
- For mange av temaene var det relativt utbredt at barna ikke hadde så sterke meninger, og dette hang ikke systematisk sammen med grad av foreldrekonflikt. Manglende uttrykk for klare meninger hos barn trenger derfor ikke å være uttrykk for redsel for å uttrykke sine meninger.

Tittel	FamilieForSK – Differensieringsverktøy ved mekling
Lenke	Artikkelen er til fagfellevurdering og tilgjengelig på den åpne plattformen PsychArchives: https://doi.org/10.31234/osf.io/ux7f5
Produsert av	Folkehelseinstituttet (FHI)
Temaer/nøkkelord	mekling, samlivsbrudd, konflikt, differensiert mekling, partnervold
Tidsramme	2019–2020
Budsjett	600 000 kr

Formål/hovedmål

Differensieringsverktøyet som brukes i forbindelse med mekling i Familieverntjenesten, har som formål å fange opp konfliktnivå og enkelte typer utfordringer i familien for å gi et bedre tilpasset tilbud til hver familie. Dette prosjektet evaluerer differensieringsverktøyet. Ved å se verktøyet opp mot foreldres mer utfyllende besvarelser om familien i et anonymt spørreskjema vil man få et bedre bilde av hvor godt egnet differensieringsverktøyet er til å fange opp de forholdene de er ment å måle.

Metodisk tilnærming

Data ble hentet fra Familier i Norge: Foreldreskap, Samliv og Konflikt (FamilieForSK)-studien ved FHI. Utvalget i denne artikkelen består av 761 foreldre som har møtt til mekling i forbindelse med samlivsbrudd eller foreldretvist, og hvor vi også har informasjon om hvilket løp de ble tildelt i tjenesten.

Forskerne sammenlignet svarene foreldrene ga på telefon til familieverntjenesten ved inntak til mekling (=differensieringsverktøyet), med det de svarte kort tid etter, i en anonymisert elektronisk versjon av spørsmålssettet.

Samsvar mellom telefonbesvarelsene gitt til familievernet og tildelt meklingsløp ut fra spørreskjemaet, ble sett i sammenheng med foreldres konfliktnivå, psykiske helse og oppveksterfaringer.

Hovedfunn

- Kun 58 % av foreldrene svarte det samme på telefon som de gjorde på et anonymt spørreskjema, og 30 % av foreldrene underrapporterte omfanget av problemer på telefon sammenlignet med det de oppga i det elektroniske spørreskjemaet. Underrapporteringsgruppen hadde signifikant høyere konfliktnivå og flere angst- og depresjonssymptomer enn gruppen som ikke underrapporterte.
- Kun 15 % av foreldrene som i det elektroniske spørreskjemaet rapporterte om problemer med rus og/eller vold, var blitt kategorisert av tjenesten (på telefon) som en risikosak. De som underrapporterte om rus og/eller vold på telefon til tjenesten (sammenlignet med det

de gjorde på det anonyme skjemaet), hadde signifikant høyere konfliktnivå, flere angst- og depresjonssymptomer og mer fysisk voldelige konflikter enn de som ikke underrapporterte.

Vurderinger/sentrale anbefalinger i rapporten/studien

- Familieverntjenestens mål med å innføre differensiert mekling var å gjøre hjelpen mer målrettet. Differensieringsverktøyet fungerer bedre til å sortere saker enn en vilkårlig differensiering/sortering. Denne studien har imidlertid vist at en stor andel av familiene som tjenesten ønsker å nå, likevel ikke identifiseres ved differensieringen, fordi foreldrene underrapporterer vanskene/konfliktene på telefon.
- Det ser ut til at gruppen som underrapporterte, utgjør en særlig sårbar gruppe med høyere nivå av konflikt, psykiske plager og fysisk voldelige konflikter. Dette er viktig med tanke på videreføring av ordningen.
- Differensieringsverktøyets validitet bør styrkes. Forskerne foreslår elektronisk gjennomføring av differensieringen og anbefaler at eventuelle endringer etterfølges av ny systematisk evaluering for å se om en slik endring har hatt ønsket effekt.

Tittel	FamilieForSK – Konsekvenser av covid-19
Lenke	Det er skrevet tre artikler fra prosjektet: • En av disse er til fagfelleevaluering i Tidsskrift for Velferdsforskning • En er godkjent av tidsskriftet European Child & Adolescent Psychiatry, og i prosess for å bli publisert. • Den tredje er til fagfelleevaluering og tilgjengelig på den åpne plattformen PsychArchives: https://psyarxiv.com/nm7te/
Produsert av	Folkehelseinstituttet (FHI)
Temaer/nøkkelord	korona, covid-19, sosial isolasjon, familieliv, foreldrefungering, barns trivsel, behov for hjelpetjenester
Tidsramme	2020
Budsjett	1 420 000 kr

Formål/hovedmål

Formålet var å få mer forskningsbasert kunnskap om situasjonen under koronapandemien for barn, unge og familier.

Metodisk tilnærming

Datagrunnlaget kommer fra den longitudinelle studien *Foreldreskap, Samliv og Konflikt (FamilieForSK)*. Totalt 689 familier deltok i en delstudie om covid-19. De svarte på en ekstra spørreskjemaundersøkelse om hjelpebehov, trivsel, familie og hverdagsliv i forbindelse med pandemien. Dataene ble analysert ved bruk av ulike regresjonsmodeller.

Hovedfunn

1) Effekt av covid-19-tiltakene på foreldrefungering:

Nedstengingen førte til betydelig økt foreldrestress, men nivåene av både psykiske plager og destruktiv konfliktatferd gikk likevel litt ned. Dette tyder på at foreldre generelt har klart seg bra gjennom den første delen av pandemien, også i sårbare familier. Økt foreldrestress kan likevel ha negative konsekvenser på sikt.

2) Barns reaksjoner på hjemmeskole og sosial isolasjon:

For barna innebar nedstengingen mindre kontakt med venner, bortfall av faste rutiner knyttet til skole og fritidsaktiviteter og mer tid hjemme med foreldrene. Forskerne fant en tydelig sammenheng mellom uro i familien og hvordan barna reagerte på pandemien. Dette understreker at sårbarhet i familien kan ha hatt stor innflytelse på hvor lett eller vanskelig nedstengingsperioden ble for barn og unge. Eldre barn viste sterkere negative reaksjoner enn yngre barn.

3) Familiers behov for og bruk av hjelpetjenester under nedstengingen:

Nedstengingen våren 2020 innebar redusert tilgang til mange helse- og omsorgstjenester, deriblant tjenester som normalt er lett tilgjengelige for familier. Det var større sannsynlighet for at familiene med mer destruktive konflikter og mindre støtte i familien ikke tok kontakt med hjelpeinstansene, selv om de hadde behov for det. Dette innebærer at tjenestene må være særlig oppmerksomme på familier med økte belastninger, siden de ofte ikke tar kontakt selv om de har behov for hjelp.

Vurderinger/sentrale anbefalinger i rapporten/studien

Studien tyder blant annet på at foreldre, og særlig de som var i en sårbar familiesituasjon i utgangspunktet, kunne ha trengt mer støtte til å håndtere stress under pandemien. Dette ville muligens kunne ført til mindre negative reaksjoner hos barn og gitt en bedre omsorgssituasjon for mange. Studien viser videre at et særlig søkelys bør rettes mot å normalisere hverdagen for eldre barn og ungdom, da de viste sterkere negative reaksjoner enn yngre barn og særlig et savn av venner/jevnaldrende. Denne typen kunnskap er nyttig både for dem som arbeider direkte med familiestøtte, og i arbeidet med politikkutforming.

Tittel	Familievernet under covid-19: Erfaringer og læring under nedstengingen og i en ny hverdag
Lenke	https://fagarkivet.oslomet.no/bitstream/handle/20.500.12199/6492/NOVA-Notat-3-2020.pdf
Produsert av	OsloMet ved NOVA
Temaer/nøkkelord	familievernet, covid-19
Tidsramme	mai–desember 2020
Budsjett	Delrapport 1 i større prosjekt: Familievernet – likeverdig tjenestetilbud i en mangfoldig befolkning. 3 000 000 kr i 2020 (til hele prosjektet) 12 000 000 kr ila. 2020–2023 (del av større prosjekt)

Formål/hovedmål

Formålet var å få kunnskap om hvilke erfaringer tjenesten har med koronakrisen. Kunnskapen vil benyttes i videreutvikling av tjenesten i møte med nåværende og eventuelle fremtidige kriser. Studiens funn vil i tillegg inngå i en forskningsartikkel som NOVA planlegger, med analyse og sammenligning av flere tjenester under koronakrisen (barnevernet, barnehus og familievernet).

Metodisk tilnærming

Det er en kvalitativ studie, hvor NOVA har intervjuet 20 (av 41) ledere ved strategisk utvalgte familievernkontorer (enkelte jobber også delvis som terapeuter) og 3 nøkkelpersoner i organisering av tjenestens kriseberedskap. Intervjuene er foretatt på telefon, tatt opp og transkribert. I tillegg er data fra Bufdirs kartlegginger av tjenesten gjennom krisen benyttet som referansemateriale.

Hovedfunn

Hovedproblemstillingene var:

- 1) Hvordan påvirker pandemien familiers hjelpsøking?
- 2) Hvordan påvirker pandemien organiseringen av familievernets arbeid?

NOVA beskriver først en tidslinje for stenging og gradvis gjenåpning av tjenesten. Mens en del ansatte opplevde nedstengingen som helt nødvendig, mente andre at den var uforsvarlig. En offensiv kommunikasjon på nett ser ut til å ha nådd godt ut. Nedstengingen avdekket stor variasjon i tilgang til digitale plattformer og digital kompetanse. Pandemien har utvidet tjenestens verktøykasse med hensyn til å ha kontakt med brukere digitalt, men det vurderes ikke som anvendelig i alle typer saker/samtaler.

Fordi alle avtaler om mekling ble avlyst, ble det først opprettet en nasjonal telefontjeneste og seinere en pålagt lokal telefontjenestene. Erfaringene synes gode med den nasjonale tjenesten. Lederne er imidlertid mer kritiske til den lokale løsningen.

Krisen ser ut til å ha påvirket brukerne på ulike måter. Familier med mer moderate utfordringer dro nytte av mindre tidspress og meldte om en forbedring av situasjonen. I familier med mer alvorlige utfordringer eskalerte situasjonen, som en «trykkoker uten ventil». Dette er ifølge NOVA i tråd med generelle antakelser om at krisesituasjoner forsterker sosiale forskjeller.

Vurderinger/sentrale anbefalinger i rapporten/studien

NOVA peker, med bakgrunn i studiens funn, på tre viktige utviklingsområder for Bufdir/Bufetat:

- at tjenesten må ta høyde for at familienes utfordringer påvirkes på ulike måter i en krise
- at tjenesten lokalt og regionalt i større grad bør involveres i fremtidige beslutningsprosesser, blant annet for å sikre bedre lokal tilpasning
- at kriseberedskap bør opprettholdes gjennom
 - tilpassede lokaler for drift under kriser
 - tilgjengelige digitale løsninger til bruk både generelt og for å kunne ivareta kontakt med brukere i kriser, inkludert retningslinjer for bruk av digitale løsninger
 - opplæring og vedlikehold av ansattes kompetanse i bruk av digitalt utstyr og personvern

Tittel	Truffet av volden: Familievernets arbeid med vold i nære relasjoner
Lenke	https://fagarkivet.oslomet.no/bitstream/handle/20.500.12199/5928/NOVA-rapport-7-2020.pdf
Produsert av	OsloMet ved NOVA
Temaer/nøkkelord	familievernet, vold i nære relasjoner
Tidsramme	2017–2020
Budsjett	3 000 000 kr

Formål/hovedmål

Formålet var å fremskaffe kunnskap om familievernets arbeid mot vold i nære relasjoner, en større satsing i tjenesten de siste årene. Utgangspunktet var å se nærmere på fagutviklingsarbeidet, men det viste seg mer hensiktsmessig å se overordnet på satsingen på innsats mot vold generelt, som en del av den generelle tjenesteutviklingen i familievernet.

Metodisk tilnærming

Det er en kvalitativ studie som startet med nokså åpne problemstillinger og en utforskende tilnærming. Datakildene er dokumentstudier, intervjuer og deltakende observasjon/feltarbeid i form av kontorbesøk og deltakelse på møter og kompetansetiltak. Totalt har NOVA gjennomført 23 forskningsintervjuer med i alt 31 personer, hovedsakelig fra Bufetat.

Hovedfunn

Fagutviklingsarbeidet knyttet til voldssatsingen skal bidra til et mer likeverdig tilbud, blant annet gjennom sentralisering og standardisering. NOVA drøfter flere utviklingstrekk:

- Vold i nære relasjoner har hele tiden vært en viktig problemstilling, men ikke nødvendigvis eksplisitt uttalt eller systematisk prioritert. Voldssatsingen innebærer at dette prioriteres og settes i system.
- Familievernet som en lavterskel-generalisttjeneste settes høyt av ansatte.
- I saker der vold i nære relasjoner er avdekket, er det mest brukte tilbudet samtaler (både med partene hver for seg og sammen). I tillegg er flere spesialiserte behandlingsmodeller og verktøy for å jobbe med vold videreutviklet for både individuelle samtaler, parsamtaler, gruppetilbud og kurs.
- Det er stor variasjon når det gjelder samarbeid med andre lokale offentlige tjenester i voldssaker.
- Ansatte fremhever en særegen sensitivitet for betydningen av den kulturelle konteksten som brukerne inngår i, samtidig som denne tilnærmingen i mindre grad benyttes i møte med «de andres» (etniske minoriteter) vold.

Vurderinger/sentrale anbefalinger i rapporten/studien

NOVA identifiserer flere problemstillinger og dilemmaer med generell relevans for tjenesten:

- bekymring blant ansatte for
 - at tjenesten beveger seg fra en generalisttjeneste mot mer spesialisering
 - å måtte gi opp sin lavterskelprofil (til fordel for spesialisering)
 - at voldssatsingen beveger familievernnet mot en reparasjonstjeneste fremfor en forebyggende tjeneste
- hvordan den offensive voldssatsingen medfører vanskelige prioriteringer ved det enkelte kontor
- hvorvidt krav til produksjon og økt standardisering begrenser handlefrihet for den enkelte terapeut, og hvordan terapeutene kan oppleve at det kan påvirke mulighetsrommet til å hjelpe brukere på deres egne premisser

Tittel	Undersøkelse blant imamer i Norge om familierettede tjenester
Lenke	https://bufdir.no/Bibliotek/Dokumentside/?docId=BUF00005238
Produsert av	Torkel Brekke
Temaer/nøkkelord	familierettede tjenester, imamer, religion, familievern, islam
Tidsramme	2020
Budsjett	110 000 kr

Formål/hovedmål

Formålet med prosjektet var å skaffe kunnskap om praksis i norske moskeer når det gjelder familierettede tjenester. Dette kan gi grunnlag for utvikling av familievernets arbeid overfor norske muslimer og for samarbeid med moskeer.

Metodisk tilnærming

Datagrunnlaget kommer fra en studie blant norske imamer og består av 35 svar fra en spørreundersøkelse, samt 9 intervjuer.

Hovedfunn

- Imamene har god kjennskap til familievernet og barnevernet. Alle hadde hørt om barnevernet, mens 4 av 35 ikke kjente til familievernet.
- Mange imamer bruker mye tid på familiespørsmål: 26 % av imamene bruker mellom 25 og 50 % av sin tid som imam på samtaler med familier og ektepar, mens 11 % bruker mer enn 50 %.
- Imamene mener at de er kompetente til å gi råd til familier og ektepar, men i intervjuer gir de uttrykk for at de bare er kompetente innenfor klare rammer, som handler om hva islam sier om familielivet. De opplever sin egen autoritet som begrenset, og at en del som kommer til dem, har forventninger som imamene ikke kan innfri.
- Imamene ser positivt på mer samarbeid med det offentlige på familieområdet, men det er også skepsis til barnevernet blant dem.
- Imamene trekker frem inkompatible forventninger hos ektefeller som et sentralt tema for deres arbeid med familiesaker, og spesielt gjelder dette i ekteskap hvor det er stor forskjell på botid i Norge.
- Imamene uttrykker ofte en bekymring for hvordan muslimske menn blir oppfattet både i samfunnet og av offentlige tjenester.
- Imamene trekker frem at det kan være krevende for menn, som ofte forventes å forsørge familien, når hjelp og støtte i familiesaker oftest gis til kvinnen. Mange sier at denne problemstillingen er lite synlig for det offentlige.

Vurderinger/sentrale anbefalinger i rapporten/studien

Denne studien har et begrenset datagrunnlag, og en bredere kartlegging av det familierettede arbeidet i norske moskeer ville kunne gi mer kunnskap. Samtidig kan den være nyttig fordi det er lite kunnskap på dette feltet. Rapporten tyder på at kan være et uutnyttet potensial for samarbeid mellom familievernnet og moskeer når det gjelder familierettede tjenester.

5.2.5 Barnevern

Tittel	Forsøk med ny ansvarsfordeling mellom stat og kommune på barnevernsområdet: Evaluering av kvalitet og ressurseffektivitet i tiltak i Alta og Færder kommuner
Lenke	oversendt BFD u.off. som grunnlag for Bufdirs tilrådninger, foreløpig ikke publisert
Produsert av	Deloitte
Temaer/nøkkelord	Barnevernsreform, ansvarsfordeling stat-kommune, forsøkskommuner
Tidsramme	2019–2020
Budsjett	500 000 kr i 2019 500 000 kr i 2020

Formål/hovedmål

Oppdraget går frem av Tildelingsbrev 2019, tillegg 3: Tildeling av prosjektmidler kap. 854 post 21. Evalueringen ble brukt som utgangspunkt for anbefalinger om hvorvidt og eventuelt hvordan tiltak som er iverksatt i forsøkskommunene, kan opprettholdes når ny finansieringsordning trer i kraft med barnevernsreformen i 2022.

Metodisk tilnærming

Det ble gjennomført undersøkelser på tjenestenivå i kommunene gjennom dokument- og datagjennomgang og intervjuer, samt av konkrete saker innenfor de tjenestetilbudene som er omfattet av oppdraget. Det ble lagt vekt på at barn og fosterforeldre skulle høres i evalueringen, og deres tilbakemelding var viktig for å kunne besvare flere av evalueringens spørsmål. Barn og foreldre ble i hovedsak involvert gjennom spørreundersøkelser.

Hovedfunn

Alta og Færder kommuner har hatt ulike satsinger og derav også ulike virkninger og resultater i forsøksperioden.

Alta kommune har i forsøksperioden, i tillegg til styrking av tiltaksteam og opprusting av barneverntjenesten, etablert og driftet en kommunal barnevernsinstitusjon: Storbakken. I evalueringen vurderes det at kommunen har etablert tiltak med høy kvalitet og effektiv utnyttelse av ressursene og et tilbud som samlet sett gir bedre hjelp til utsatte barn og familier i kommunen enn før forsøket. Dette gjelder særlig tiltakene som er etablert i tilknytning til Storbakken

ungdomssenter.

Færder kommune har i forsøksperioden særlig satset mot rekruttering, opplæring og veiledning av fosterhjem og ulike hjelpetiltak i hjemmet, det vil si miljøterapi (mobilt team / ansatte i akuttinstitusjon), familieveiledning og familieråd. Det er opprettet nettverkskontakter som jobber forebyggende i skoler og barnehager og to faste kommunale beredskapshjem. I evalueringen vurderes det at kommunen har etablert tiltak med høy kvalitet og en effektiv ressursutnyttelse og et tilbud som samlet sett gir bedre hjelp til utsatte barn og familier i kommunen enn før forsøket. Dette gjelder både knyttet til fosterhjemsarbeidet og akuttilbudet i kommunen

Vurderinger/sentrale anbefalinger i rapporten/studien

Deloitte skriver at de i arbeidet med anbefalingene har tatt utgangspunkt i følgende forutsetninger for overgangen til barnevernsreformen:

1. Overgangen mellom forsøk og reform skal ikke gi negative konsekvenser for barn og familier som mottar tjenester i forsøkskommunene.
2. Det er videre et mål å bevare tiltak som er opprettet i forsøkskommunene, dersom tiltakene har ført til et kvalitativt bedre tilbud til barn og unge og en mer effektiv utnyttelse av barnevernets ressurser.
3. Kommunene vil ikke lenger få tilført midler gjennom særskilt fordeling etter 1. januar 2022.

Deloitte mener det er nødvendig å påpeke at disse forutsetningene i praksis er «umulige» å forene, da en eventuell videreføring av tiltakene vil kreve betydelig finansiering utover den overføringen av midler som kommunene vil få fra og med 2022. Dersom forutsetningen er at dette gapet skal dekkes av kommunene selv, innebærer det en betydelig risiko med hensyn til omdisponering av midler fra andre kommunale tjenester og oppgaver. Anbefalingene er utarbeidet på bakgrunn av Deloitte's forståelse av gjeldende regelverk og innretning av barnevernsreformen. De tar forbehold om at det kan være lagt forutsetninger til grunn for anbefalingene som ikke kan oppfylles. De skriver videre at de legger til grunn at myndighetene selv gjennomfører nødvendige realitets- og risikovurderinger for de løsningene som til slutt velges.

Tittel	Bruk av tvang og grensesetting i barnevernsinstitusjoner og fosterhjem: En systematisk kartleggingsoversikt
Lenke	http://www.bufdir.no/Bibliotek/Dokumentside/?docId=BUF00005182
Produsert av	Folkehelseinstituttet (FHI)
Temaer/nøkkelord	Grensesetting, tvang, barnevernsinstitusjoner, fosterhjem
Tidsramme	november 2019–august 2020
Budsjett	720 000 kr

Formål/hovedmål

Kunnskapsoversikten er med på å svare ut et oppdrag fra Barne- og familiedepartementet (BFD) knyttet til oppfølgingen av Stortingets behandling av Meld. St. 17 (2015–2016) *Trygghet og omsorg – Fosterhjem til barns beste* (fosterhjemsmeldingen), vedtak 740: «Stortinget ber regjeringen gjennomgå bruken av tvang når det gjelder barn innenfor barnevernet og fosterhjemsomsorgen». I Prop. 1 S (2018–2019) står det følgende om BFDs oppfølging av vedtaket: «Bufdir skal i 2019–2020 gå gjennom og stille saman kunnskap og gi tilrådingar på området.» Hovedmålet med denne kartleggingen er å skaffe en oversikt over foreliggende forskningskunnskap, som et av flere grunnlag for fagutvikling på området.

Metodisk tilnærming

FHI har utarbeidet en systematisk kartleggingsoversikt. Det ble gjort et litteratursøk i relevante databaser og grålitteratur. Oversikten inkluderer kvantitative og kvalitative empiriske primærstudier som omhandler tvangsbruk eller grensesetting overfor barn og unge i barnevernsinstitusjoner og fosterhjem publisert etter år 2000 fra Norge og et utvalg sammenlignbare land.

Hovedfunn

- Funnene fra de kartlagte studiene viser barn og unges negative erfaringer med det å være utsatt for tvang og å være vitne til tvang.
- Noen tvangssituasjoner kunne skape frykt, avstand og negative tanker om fremtiden.
- Ungdommene ønsket gode relasjoner som gir åpning for samtaler i pressede situasjoner.
- Det foreligger lite forskning om forekomst av tvang og konsekvenser av tvang.
- Eventuelle positive sider ved bruk av tvang er lite undersøkt.
- Grensetting i fosterhjem og rommet mellom grensesetting og tvang er knapt belyst.
- Tiltak som skal forebygge eller begrense bruk av tvang, er beskrevet, men i liten grad evaluert.

Vurderinger/sentrale anbefalinger i rapporten/studien

FHI ser klare behov for forskning på flere områder: kvantitative studier av forekomst av ulike typer tvang, undersøkelser av grensesetting i fosterhjem og forholdet mellom grensesetting og tvangsbruk og evalueringer av tvangsforebyggende tiltak. Barn og unges liv i fosterhjem er særlig lite undersøkt og bør prioriteres.

Tittel	Tiltak for barn og unge med adferdsvansker eller som har begått kriminelle handlinger: En oversikt over systematiske oversikter
Lenke	https://bufdir.no/Bibliotek/Dokumentside/?docId=BUF00005124
Produsert av	Folkehelseinstituttet (FHI)
Temaer/nøkkelord	Forebygging, behandling, adferdsproblemer, kriminelle handlinger
Tidsramme	2019–2020
Budsjett	800 000 kr

Formål/hovedmål

Formålet med oppdraget var å få en systematisk kunnskapsoppsummering om effekter av forebyggende og behandlende tiltak for barn og unge med atferdsvansker eller som står i fare for eller har begått kriminelle handlinger.

Metodisk tilnærming

Det ble utført søk etter systematiske oversikter i åtte internasjonale litteraturdatabaser i juni 2019. Det ble søkt manuelt i referanselistene til relevante oversikter over oversikter samt i de inkluderte systematiske oversiktene. Fra de inkluderte oversiktene ble data sortert og sammenstilt i tekst og i tabeller der det var relevant.

Hovedfunn

Med hensyn til tiltak for barn og unge (alder 3–18 år) som har risiko for å utvikle alvorlige atferdsvansker, viser kunnskapsoppsummeringen for eksempel følgende:

- Foreldreveiledning og psykososiale tiltak (multisystemiske eller gitt kun til foreldre) fører muligens til en reduksjon i atferdsvansker hos barn.
- Psykososiale multisystemiske tiltak og funksjonell familieterapi fører trolig til en reduksjon i atferdsvansker hos tenåringer.

Med hensyn til sekundær- og tertiærforebyggende tiltak for å forebygge ytterligere kriminelle handlinger hos ungdom i alderen 10–18 år viser kunnskapsoppsummeringen for eksempel følgende:

- Familiebaserte tiltak fører trolig til en reduksjon i antisosial atferd (arrestasjoner og lovbrudd).
- Politibaserte avledende tiltak fører muligens til en liten reduksjon i antall nye lovbrudd.

Vurderinger/sentrale anbefalinger i rapporten/studien

Kunnskapsoppsummeringen gir ingen konkrete anbefalinger, men bemerker: For praksisfeltet og beslutningstakere er det viktig å merke seg den vedvarende positive effekten av familiebaserte tiltak, og da særlig foreldreveiledning.

Det finnes ikke systematiske oversikter på for eksempel institusjonsområdet som oppfyller kriteriene for inklusjon i oppsummeringen.

Tittel	Å være fosterfamilie: Erfaringene til fosterforeldre og deres barn
Lenke	https://bufdir.no/Bibliotek/Dokumentside/?docId=BUF00005126
Produsert av	OsloMet ved NOVA
Temaer/nøkkelord	fosterfamilie, fosterhjem, barn i fosterhjem, fosterforeldre, fostersøsken
Tidsramme	2017–2019
Budsjett	2 940 000 kr

Formål med prosjektet

Formålet med forskningen var å fremskaffe kunnskap om hvilke erfaringer fosterforeldre og deres barn har med å ta imot fosterbarn i familien.

Prosjektet er en oppfølging av Meld. St. 17 (2015–2016) *Trygghet og omsorg – Fosterhjem til barns beste*, der det etterlyses kunnskap om hvordan det er å være barn i familier som velger å bli fosterhjem. Det ble satt i gang forskning på hvordan biologiske barn opplever å være fostersøster eller -bror. Kunnskapen skal bidra til at fosterfamilier får en bedre tilpasset oppfølging og til å videreutvikle tilbudene til fosterfamiliene.

Metodisk tilnærming

Datamaterialet er fremskaffet gjennom kvantitative surveydata og tekstkommentarer innhentet via elektronisk spørreskjema til et utvalg aktive fosterforeldre (N=997) og deres biologiske barn (N=382), samt et utvalg avsluttede fosterhjem (N=419). Forespørsel om deltakelse ble sendt per e-post til samtlige adresser i Bufetat sitt sentrale register over alle statlige beredskapshjem og kommunale fosterhjem.

Hovedfunn

- Å bli fosterhjem fører til både positive og negative forandringer for fosterfamilien. Mange opplever familien som mer sammensveiset, samtidig som oppdraget går utover fosterforeldrenes tid og oppmerksomhet til egne barn og partner.
- Fosterforeldrenes egne barn har en viktig rolle i fosterhjemsoppdraget. De fleste har en god relasjon til sine fostersøsken, samtidig som de opplever situasjonen som krevende. Mange av barna savner støtte, og de etterlyser tilbud om samtaler, kurs og egne samlinger for barn som har fostersøsken.
- Eksempler på vurderinger som ligger bak det å avslutte som fosterhjem kan være: hensynet til egne barn, manglende avlastning, vanskelig samarbeid med barneverntjenesten og mangelfull oppfølging og veiledning.

Vurderinger/sentrale anbefalinger i rapporten

- Fostersøskens medbestemmelse og involvering både før, under og etter flytting er viktig.
- Å være jevnaldrende når man får fostersøsken, ser ut til å slå negativt ut.
- Å være midt i tenårene når man får fostersøsken, ser ut til å være vanskeligst.
- Å få informasjon om hvorfor fostersøsken trenger å bo der, bidrar til en mer positiv forståelse for situasjonen for barn.
- Å få hjelp til å takle og forstå fosterforeldrenes situasjon er viktig for barna for å unngå bekymring for egne foreldre.
- Deltakelse på kurs og samlinger er viktig, også for fosterforeldrenes egne barn.

Tittel	Akutt – for hvem? Akuttarbeid i kommunalt barnevern
Lenke	https://bufdir.no/Bibliotek/Dokumentside/?docId=BUF00005190
Produsert av	NTNU, RKBV Vest, NORCE Norwegian Research Centre
Temaer/nøkkelord	barnevern, barnevernsvakt, akutt, akuttarbeid, akuttplassering, hjelpetiltak, barnevernsinstitusjon, fosterhjem
Tidsramme	2018–2020
Budsjett	3 450 000 kr

Formål/hovedmål

Bufo planlegger å utvikle faglige anbefalinger for hvordan barneverntjenestene bør jobbe med akutte saker. I arbeidet med en veileder til kommunene om akuttarbeidet ble det raskt klart at det manglet god kunnskap om det eksisterende arbeidet til kommunene. Bufo lyste derfor ut dette forskningsprosjektet for å kartlegge dagens praksis og komme med anbefalinger for god praksis.

Metodisk tilnærming

Studien baserer seg på både kvalitative og kvantitative tilnærminger. Forskerne har undersøkt 175 enkeltsaker, 48 vedtak i klagesaker og 23 tilsynssaker. I tillegg har de gjennomført en spørreundersøkelse blant alle landets barnevernledere, intervjuet barn, foreldre og kontaktperson i 16 enkeltsaker og intervjuet barnevernvaktledere.

Hovedfunn

Områder hvor det er forbedringspotensial for barnevernets akuttarbeid:

- Oppfølging etter akuttplasseringen: Flere barn burde hatt tettere oppfølging av barnevernet mens de var plassert og i tiden etterpå.
- Manglende rutiner: Rapporten avdekker at nesten halvparten av tjenestene mangler rutiner for sentrale aktiviteter og oppgaver knyttet til selve akutsituasjonen.
- Barn pålagt for stort ansvar: Forskerne i rapporten argumenterer for at når en beslutning om plassering kun baseres på barnets uttalelser, blir barnet selv pålagt et stort ansvar for sin egen og familiens situasjon.
- Innvandrerfamilier overrepresentert: En betydelig andel familier med ikke-vestlig bakgrunn har sin første kontakt med barneverntjenesten gjennom et akuttvedtak.

Vurderinger/sentrale anbefalinger i rapporten/studien

Forskerne argumenterer for at funnene tydeliggjør et behov for en faglig veileder eller retningslinjer knyttet til akuttarbeidet.

Forskerne kommer med konkrete anbefalinger på følgende områder:

- forebygging av akuttsituasjoner
- dokumentasjon av faglige vurderinger
- rutiner for akuttarbeid
- tett oppfølging av barn og foreldre under akuttplassering
- barns medvirkning
- bruken av tolk
- vedtaksfesting
- tettere oppfølging etter hjemflytting
- dokumentasjon og kvalitetssikring av samvær
- økt kompetanse – særlig på risikovurdering

Tittel	Akutt plassering i barnevernsinstitusjoner: En systematisk kartleggingsoversikt
Lenke	https://www.fhi.no/globalassets/dokumenterfiler/rapporter/2020/akuttplassering-i-barnevernsinstitusjoner-rapport-2020.pdf
Produsert av	Folkehelseinstituttet (FHI)
Temaer/nøkkelord	akuttplassering, barn, ungdom, institusjon, ansatte, tiltak
Tidsramme	2019–2020
Budsjett	625 000 kr

Formål/hovedmål

Formålet med denne kartleggingsoversikten var å skaffe en oversikt over forskningskunnskapen om ulike praksiser (strategier, tilnærminger, tilbud, metoder, tiltak o.l.) ved akuttplassering av barn og unge i institusjon.

Metodisk tilnærming

Man søkte i syv internasjonale litteraturdatabaser etter empiriske studier og litteraturoversikter gjennomført i perioden 2010–2019 hvor barn og unge i alderen 13–18 år ble akuttplassert i institusjon. Man fant fem studier (to fra Norge, to fra Sverige og én fra Portugal) og grupperte resultatene etter barn og unges erfaringer og strukturelle rammebetingelser ved akuttplassering.

Hovedfunn

Unge akuttplasserte ønsker:

- autonomi, deltakelse og medbestemmelse, samt forutsigbarhet med hensyn til hendelsesforløp før, under og etter plassering
- oppfølging etter plassering
- tillitsfulle relasjoner til barnevernsansatte som lytter og er til stede, samt kulturell sensitivitet overfor minoritetsungdom
- individrettet omsorg, ferdighetstrening og behandling allerede i akuttfasen

Kjennetegn ved gode strukturelle rammebetingelser:

- velfungerende samarbeid med foreldre og andre tjenestetilbud
- opplæring i håndtering av vold og akuttsituasjoner
- korrekt og tilstrekkelig informasjon om barnet i akuttfasen
- rask igangsetting av tiltak for å redusere eventuelle traumer
- klare retningslinjer og fagprosedyrer for inntak og tilbud i institusjon
- nok kompetente ansatte med tid til å ivareta barna og deres behov

Vurderinger/sentrale anbefalinger i rapporten/studien

Hovedfunnene var som forventet, da dette er et felt med svært lite forskning. Formålet med en kartleggingsoversikt er å beskrive og gi et oversiktsbilde over forskningen på et spesifikt felt. Det gis dermed ikke noen anbefalinger på bakgrunn av en systematisk kartleggingsoversikt.

Tittel	Barn, unge og kriminalitet: Hvordan forhindre at barn og unge kommer inn i eller fortsetter med en kriminell løpebane? Oppsummering og vurdering av virksomme tiltak, behandling og organisering
Lenke	https://bufdir.no/Bibliotek/Dokumentside/?docId=BUF00005200
Produsert av	FHI
Temaer/nøkkelord	forebygging, tiltak, atferdsproblemer, atferdsvansker, ungdom, risikofaktorer, familiebaserte tiltak, strukturelle tiltak, traumer, straff
Tidsramme	2019 - 2020
Budsjett	1 700 000 kr

Beskrivelse av prosjektet

Formål/hovedmål

Formålet er å presentere nasjonal og internasjonal frontforskning om forebygging av og tiltak mot kriminalitet blant barn og unge. Rapporten belyser også tematikken gjennom oppsummering av forskning, erfaringer fra praksis og brukere.

Metodisk tilnærming

Buudir ga FHI i oppdrag å gjennomføre en ekspertkonferanse som skulle presentere den nyeste norske og internasjonale forskningen om kriminalitet blant barn og unge våren 2020. Denne ble avlyst pga. covid-19-restriksjoner. FHI har derfor utarbeidet en rapport basert på skriftlige innspill fra eksperter som skulle vært foredragsholdere på konferansen, relevante kunnskapsoppsummeringer og forskning, forfattergruppens egen kompetanse, og på kunnskap og erfaringer som er kommet fram gjennom drøftinger og innspill fra bruker- og referansegruppene.

Hovedfunn

Rapporten presenterer forskning med bred og solid støtte i oppsummert forskning og grundige evalueringer. Forebyggende tiltak og behandling på henholdsvis selektert og indikert nivå er inkludert. I tillegg er spesifikke tema som institusjonsbehandling, kartlegging av risiko, traumebevisst omsorg og behandling, gjengkriminalitet, samt betydningen av organisering og ledelse inkludert. Forfattergruppen peker på implementering som en viktig faktor for at tiltak og behandling skal virke etter intensjonen. FHI vektlegger også betydningen av å arbeide forebyggende.

Vurderinger/sentrale anbefalinger i rapporten/studien

På bakgrunn av gjennomgangen av foreliggende kunnskap presentert i rapporten, kommer FHI med en rekke anbefalinger til det videre arbeidet.

Selv om tiltakene som er trukket fram i denne rapporten er dokumentert effektive i å forebygge og behandle atferdsproblemer og kriminalitet, virker de ikke for alle. Styrker og utfordringer i feltet vurderes for hvert av temaene som er drøftet, og munner ut i anbefalinger for videre arbeid og forskning på feltet.

Tittel	Barnevernets arbeid med meldinger og undersøkelser: Fra bekymring til beslutning
Lenke	Delrapport 1: https://bufdir.no/Bibliotek/Dokumentside/?docId=BUF00003708 Delrapport 2: https://bufdir.no/Bibliotek/Dokumentside/?docId=BUF00004315 Delrapport 3: https://bufdir.no/Bibliotek/Dokumentside/?docId=BUF00004997 Delrapport 4: https://bufdir.no/Bibliotek/Dokumentside/?docId=BUF00005048 Oppsummeringsrapport: https://bufdir.no/Bibliotek/Dokumentside/?docId=BUF00005191
Produsert av	RKBU Nord i samarbeid med RKBU Vest, RKBU Midt, Senter for barnevernforskning og innovasjon ved NTNU og Hemil-senteret ved Universitetet i Bergen
Temaer/nøkkelord	barnevern, melding, undersøkelse, medvirkning, Kvellomalen, kvalitetssystem, risikovurdering, minoritetsperspektiv
Tidsramme	2015–2020
Budsjett	12 000 000 kr

Formål/hovedmål

Hovedformålet var å kartlegge barneverntjenestens arbeid fra bekymringsmelding mottas, via undersøkelsesfasen, til beslutning om tiltak eller henleggelse fattes. Prosjektets hovedmålsetting var å identifisere hva som er nødvendig for å sikre god kvalitet i barnevernets arbeid. Funn fra forskningsprosjektet blir benyttet som ett av flere kunnskapsgrunnlag i det barnevernsfaglige kvalitetssystemet i DigiBarnevern, som skal gi ansatte i barnevernet faglig støtte.⁹

Metodisk tilnærming

Prosjektet har basert seg på både kvantitative og kvalitative data. Prosjektet har gjennomført en journalstudie av et tilfeldig utvalg på 1365 meldinger. I tillegg har forskerne intervjuet ansatte i barnevernet, foreldre og barn. Studiet inneholdt også en vignettstudie.

⁹ https://bufdir.no/prosjekter/digibarnevern/om_digibarnevern/

I forbindelse med evalueringen av Kvellomalen ble den sammenlignet med innholdet i det svenske (BBIC) og det danske (ICS) rammeverket for barnevernundersøkelser.

Prosjektet har også oppsummert funn fra tidligere forskning.

Hovedfunn

Delrapport 1 – Oppsummering av hovedtrekkene i forskningslitteraturen

- Forskning fra andre land viser at når undersøkelsesmaler anvendes i barnevernsundersøkelser, fører dette til at mer informasjon innhentes, det legges større vekt på barnets behov, og barnet blir i større grad konsultert. På den andre siden blir undersøkelsesarbeidet mer omfattende og tidkrevende.

Delrapport 2 – Evaluering av Kvellomalen

- Rapporten beskriver og vurderer Kvellomalen og sammenligner innholdet med malene som brukes i Sverige og Danmark.
- Det er mange fellestrekk mellom malene i Skandinavia, men enkelte deltemaer bør etterspørres tydeligere i Kvellomalen. I tillegg til er det behov for en bedre implementerings- og oppfølgingsstruktur.

Delrapport 3 – Meldinger til barnevernet

- 17 % av alle meldinger ble henlagt uten undersøkelse.
- Det er store forskjeller mellom barneverntjenestene.
- Nesten halvparten av barna var kjent for barnevernet fra før.
- Barn med innvandrerbakgrunn var overrepresentert blant meldingene, og disse sakene ble oftere undersøkt.

Delrapport 4 – Når barnevernet undersøker

- 60 % av alle undersøkelser ble henlagt.
- Mange saker ble henlagt etter samtale med familien, der det ble konkludert med at det ikke var behov for en nærmere undersøkelse.
- Det manglet plan for undersøkelsen i halvparten av sakene.
- Det manglet ofte dokumentasjon av hvordan barnevernet vurderte de opprinnelige bekymringene for barnet, særlig ved bekymring for vold.
- Flere benyttet egne rutiner når meldingene inneholdt mistanke om vold. Rutinene var etterforskningspregede og ble av barn og foreldre opplevd skremmende. Barn med innvandrerbakgrunn var overrepresentert.
- Bruk av Kvellomalen førte til mer omfattende undersøkelser, der barnas behov er bredere kartlagt og barnets uttalelser oftere referert.

Delrapport 5 – Å medvirke når barnevernet undersøker

- Mange foreldre opplevde frykt eller usikkerhet i møte med barnevernet.
- En betydelig andel barn ble ikke snakket med i undersøkelsen. Det kan i visse tilfeller være akseptable grunner til det, men begrunnelsen er ofte ikke dokumentert.
- Barn og foreldre formidlet at de fikk god informasjon i begynnelsen av undersøkelsen, men mer mangelfull informasjon underveis og avslutningsvis.
- Det finnes indikasjoner på at samtalene med barna ikke alltid handlet om de tema som det var knyttet bekymring til.

Sentrale anbefalinger i rapporten

- en to-fase-modell for undersøkelser, som har en innledende fase der man avklarer om det er behov for en andre fase, med en mer helhetlig kartlegging av barnets og familiens situasjon
- utvikling av et nasjonalt faglig rammeverk som kan anvendes fleksibelt og målrettet som faglig støtte for barnevernet i planlegging, gjennomføring og dokumentasjon av undersøkelser
- økt grad av medvirkning for barn og foreldre
- Nærmere utredning av hva som er hensiktsmessige fremgangsmåter når vold er tema
- økt bruk av tolk
- bedre samarbeid med andre offentlige hjelpetjenester

Tittel	Oppfølging av fosterhjem og fosterbarn (Best egnede tiltak, del A)
Lenke	https://bufdir.no/Bibliotek/Dokumentside/?docId=BUF00005128
Produsert av	Menon Economics
Temaer/nøkkelord	fosterhjem, fosterfamilie, barn i fosterhjem, fosterforeldre, besøk, samtaler, dokumentasjonsarbeid, barnevernsfaglige vurderinger
Tidsramme	2018–2019
Budsjett	totalt for del A, B og C: 4 312 500 kr kun for del A og B: 2 800 000 kr

Formål/hovedmål

Prosjektet «Best egnede tiltak når barn og unge skal bo utenfor foreldrehjemmet» skal gi

Bufdir kunnskap på institusjons- og fosterhjemsområdet som skal bidra i direktoratets oppfølging av tiltak i fosterhjemsmeldingen og andre tiltak som er gitt i tildelingsbrev. Prosjektet består av tre delprosjekter (del A, B og C) med tre rapporter.

Denne rapporten utgjør første del av prosjektet og handler om å utarbeide et kunnskapsgrunnlag for utvikling av faglige anbefalinger om besøk i fosterhjemmet, samtaler med barn i fosterhjemmet, dokumentasjon av barnevernsfaglige vurderinger og arbeid i slekt og nære nettverk. Prosjektet skulle finne kunnskap om hvordan kommunene følger opp fosterfamiliene helhetlig sett, hvilke verktøy de benytter i oppfølgingen, og hvordan de dokumenterer besøkene.

Oppdragene er en oppfølging av Meld. St. 17 (2015–2016) *Trygghet og omsorg – Fosterhjem til barns beste* ved at de setter i gang forskning på hva som vil være det best egnede tiltaket for barn når de skal bo utenfor foreldrehjemmet. Delprosjektene A og C inngår i direktoratets fireårige plan for oppfølging av tiltak i fosterhjemsmeldingen, og del B som oppdrag i forlengelsen av utarbeidelsen av faglige anbefalinger for søsken i fosterhjem, jamfør anmodningsvedtak 757.

Metodisk tilnærming

Analysegrunnlaget bygger på en omfattende gjennomgang av norsk og internasjonal litteratur, en spørreundersøkelse rettet mot alle landets kommuner og dybdeintervjuer med aktører tilknyttet barnevernet, inkludert kommuner og bydeler, anonymiserte tilsynsrapporter og offentlige statistikker.

Kommunene som har deltatt, er spredt over hele landet og består av både enkeltkommuner og interkommunale samarbeid. Samlet dekker spørreundersøkelsens resultater 47 % av alle landets kommuner med 46 % av landets fosterbarn. Det er foretatt dokumentanalyse av 40 tilsynsrapporter fra 2 kommuner i Norge.

Hovedfunn

- Forskerne finner betydelig variasjon i praksisen mellom kommunene når det kommer til oppfølgingen av fosterbarn og fosterhjem. Det er stor diskrepans mellom faglig forankrede standarder og føringer, og hva som faktisk synes å være praksis.
- Forskerne finner at barna er mangelfullt utredet i forkant av fosterhjems plasseringer, blant annet innenfor områder som psykisk helse.
- De fleste som er spurt, oppgir at oppfølging av henholdsvis slektsfosterhjem og nettverksfosterhjem ikke skiller seg fra oppfølging av andre fosterhjem. Flere av respondentene svarer at det legges større vekt på relasjonen til biologiske foreldre og storfamilien generelt, og at det er et større behov for mer veiledning.
- Over 70 % av de som har besvart spørreundersøkelsen, oppgir at de vanligvis gjennomfører observasjon av generelle forhold i fosterhjemmet og samspillet mellom fosterbarn og fosterforeldre i stor eller veldig stor grad. Men samtidig er det flere som svarer at de i noen eller liten grad gjennomfører observasjon av disse forholdene i forbindelse med oppfølgingsbesøket.
- 90 % oppgir at skole- og opplæringstilbud i stor eller veldig stor grad vurderes som del av oppfølgingsbesøket. Tilsvarende andel oppgir at det vurderes om barnet får nødvendig helsehjelp. Nær alle respondentene oppgir at de vurderer barnets sosiale utvikling.
- **Samvær:** Ingen av barneverntjenestene oppgir at de ikke vurderer eller at de i liten grad vurderer barnets forhold til, og eventuelt samvær med, henholdsvis søsken og foreldre. Generelt ser det imidlertid ut til at det prioriteres høyere å vurdere forholdet til foreldre enn til søsken.
- **Samtaleverktøy:** Selv om kommunene oppgir å bruke ulike samtaleverktøy, virker det i stor grad å være opp til den enkelte saksbehandler hvorvidt verktøyene faktisk brukes. Samtaleverktøyene brukes ikke nødvendigvis i alle samtaler med barn. Flere fremhever at hvilke temaer som tas opp, er tilpasset det barnet selv har behov for å snakke om. Samtidig viser også datainnsamlingen at barneverntjenesten trenger å snakke mer med egne barn i fosterhjemmet, som en naturlig del av oppfølgingen.
- **Dokumentasjon:** Respondentene oppgir at de i stor eller veldig stor grad dokumenterer barneverntjenestens arbeid, hva barnet har uttrykt, og andre relevante opplysninger. Respondentene ga mer varierende svar når det gjaldt dokumentasjon av oppfølgingsvirksomheten, særlig når det gjaldt løpende, barnevernfaglige vurderinger.
- **Modell for oppfølging:** På bakgrunn av funnene foreslår forskerne en del områder som bør inngå i en nasjonal modell for oppfølging av fosterhjem og fosterbarn

Vurderinger/sentrale anbefalinger i rapporten

- Det er behov for nasjonale retningslinjer eller faglige anbefalinger for hvordan barneverntjenesten skal utføre oppfølgingsbesøk i fosterhjem.
- Barn, unge og fosterfamilien må være tilstrekkelig utredet før plasseringen.
- Barn og unges rett til medvirkning må være ivarettatt i henhold til lov og forskrift.
- Egne barn i fosterfamilien må involveres mer.
- Fosterforeldrenes synspunkter må høres og respekteres.

- Barnas behov for fysiske og psykiske helsetjenester må ivaretas.
- Barn og unges behov for oppfølging i barnehage og skole må ivaretas.
- Det må foreligge en samværsplan med både søsken og foreldre, eventuelt andre.
- Omsorgsplanen må formuleres slik at den også ivaretar barnets opprinnelseskultur og må kunne benyttes som et aktivt verktøy der den unge selv er deltaker.
- Det bør fastsettes tidsfrister for når nødvendige utredninger skal være gjennomført, slik det er i undersøkelsessaker. Samtidig er det viktig at utredningene er helhetlige, at de dekker barnets livssituasjon, og at de også dekker barnas ressurser og ikke ensidig vektlegger barnas problemer.
- Dokumentasjonsarbeidet må tydeliggjøre hvilke vurderinger som er gjort, hvem det er foretatt samtaler med, og hvordan omsorgsplanen er fulgt opp.
- Et spørsmål som bør ses nærmere på, er om det er behov for en egen «barnejournal» om fosterbarna som gjør det enkelt å finne frem kunnskap om fosterbarna.
- Alle de som er involvert i plasseringen, bør følges opp med samtaler og kurs, og fosterbarna bør utredes bedre.
- Det må utvikles en forenklet modell for oppfølging av alle deltakere i en fosterhjemsplassering.

Tittel	Uønsket deling av søskenflokker: Om søsken som må flyttes ut av foreldrehjemmet (Best egnede tiltak, del B)
Lenke	https://bufdir.no/Bibliotek/Dokumentside/?docId=BUF00005127
Produsert av	Menon Economics
Temaer/nøkkelord	fosterhjem, fosterfamilie, barn i fosterhjem, fosterforeldre, besøk, samtaler, fostersøsken, biologiske barn
Tidsramme	2018–2019
Budsjett	totalt for del A, B og C: 4 312 500 kr kun for del A og B: 2 800 000 kr

Formål/hovedmål

Formålet med oppdraget var å fremskaffe kunnskap om omfanget av flytting av søsken, hvilke faglige vurderinger som foretas i forkant, og hvilke erfaringer ansattes har.

Oppdragene er en oppfølging av Meld. St. 17 (2015–2016) *Trygghet og omsorg – Fosterhjem til barns beste* ved at de setter i gang forskning på hva som vil være det best egnede tiltaket for barn når de skal bo utenfor foreldrehjemmet. Delprosjektene A og C inngår i direktoratets fireårige plan for oppfølging av tiltak i fosterhjemsmeldingen, og del B som oppdrag i forlengelsen av utarbeidelsen av faglige anbefalinger for søsken i fosterhjem, jamfør anmodningsvedtak 757.

Metodisk tilnærming

Analysegrunnlaget bygger på en omfattende gjennomgang av norsk og internasjonal litteratur, en spørreundersøkelse rettet mot alle landets kommuner og dybdeintervjuer med aktører tilknyttet barnevernet, inkludert kommuner og bydeler, anonymiserte tilsynsrapporter og offentlige statistikker.

Kommunene som har deltatt, er spredt over hele landet og består av både enkeltkommuner og interkommunale samarbeid. Samlet dekker spørreundersøkelsens resultater 47 % av alle landets kommuner med 46 % av landets fosterbarn. Det er foretatt dokumentanalyse av 40 tilsynsrapporter fra 2 kommuner i Norge.

Hovedfunn

- **Omfang:** 86 % av respondentene oppgir at de vanligvis plasserer hele eller deler av søskenflokker sammen 0 til 2 ganger i året. 1 respondent oppgir at de vanligvis gjennomfører 15 søskenplasseringer per år.
- **Vurderinger:** I undersøkelsen oppgir majoriteten (53 %) av respondentene fra spørreundersøkelsen at barn som skal bo utenfor foreldrehjemmet og er en del av en

søskenflokk, ikke vurderes annerledes enn når kun ett barn skal plasseres. Likevel oppgir bare 33 % at de utreder eller kartlegger barna grundigere ved en søskenplassering. 27 % oppgir at det gjøres senere vurderinger av om det fortsatt er til barnets beste at søsken (ikke) bor sammen. Bare 7 % oppgir at de benytter egne verktøy eller metoder for vurdering av søskenplassering.

- **Årsakene** til at søsken splittes, kan grovt sett deles i to: at barnevernfaglige vurderinger tilsier at det er til barnets beste å splitte søsken, eller at praktiske eller organisatoriske årsaker hindrer samplassing, som mangel på egnede tiltak for å plassere søsken sammen.
- **Samplassing:** Forskerne oppsummerer litteraturen med at søskenbånd ideelt sett bør bevares gjennom samplassing, eller i det minste hyppig kontakt hvis ikke samplassing er mulig. Ved splitting av søsken bør sosialarbeidere som har kontakt med separerte søsken, samarbeide godt. Som utgangspunkt skal søskenflokker ikke splittes med mindre det er til barnets beste. Forskningen viser også at plassering av søsken i slekt og nettverk kan øke sannsynligheten for at plasseringen blir mer stabil og varig enn i vanlig fosterhjem. Konklusjonen er gjennomgående og nesten uten unntak at søsken bør holdes samlet.
- **Splitting:** Søsken kan splittes når relasjonen er svak, eller når relasjonen skader én eller flere av søsknene. Søsken blir ofte splittet av mer praktiske årsaker: en finner ikke fosterhjem som kan håndtere flere. En relativt stor andel av respondentene oppgir stor problembelastning hos én eller flere av søsknene, dårlig forhold mellom søsknene og at det er flere enn to søsken, som kjennetegn på hva som gjør det vanskelig å plassere søsken sammen.
- **Modeller:** Det er mangel på helhetlige modeller ved beslutning om søskenplasseringer.

Vurderinger/sentrale anbefalinger i rapporten

- Hovedanbefalingen både fra litteraturen og norske myndigheter om ønsket praksis i norsk barnevern er at søsken bør plasseres sammen.
- Ved å styrke kompetansen i fosterhjemmet og gjøre dem bedre forberedt på hvordan de skal forholde seg til større søskenflokker, kan en styrke rekrutteringen og redusere risikoen for brudd.
- For søsken som ikke kan eller bør bo sammen, men hvor det likevel er ansett som best for barna å ivareta søskenrelasjonen, er det også viktig å se på tiltak som kan ivareta relasjonen selv om barna ikke bor sammen.
- Det finnes også andre alternativer enn ordinære fosterhjem som kan bidra til å forsterke mulighetene for at søsken kan ha samme hjem. Plasseringer i nettverk og hos naboer som kjenner barna godt er viktige alternativer å vurdere.
- Det bør utvikles en sjekkliste med momenter ved vurderinger av hvorvidt søsken skal plasseres sammen eller ikke.
- Det bør utvikles typer av fosterhjem som kan takle større søskenflokker. Fosterhjemmet må ha særlig god plass ved søskenplassering, men bør også få tilgang på betydelige ressurser både økonomisk og i form av opplæring og støtte. Hvis ikke (alle) søsknene plasseres i samme fosterhjem, bør også fosterforeldrene bli gjort oppmerksom på viktigheten av å opprettholde kontakten med de andre søsknene.

Tittel	Opphold i institusjon og best egnede barnevernstiltak når barn skal bo utenfor foreldrehjemmet (Best egnede tiltak, del C)
Lenke	https://bufdir.no/Bibliotek/Dokumentside/?docId=BUF00005246
Produsert av	Menon Economics
Temaer/nøkkelord	barnevern, institusjon, fosterhjem, kartlegging av barn og unge, beredskapshjem, fosterhjem, to-base løsninger
Tidsramme	2019–2020
Budsjett	totalt for del A, B og C: 4 312 500 kr kun for del C: 1 512 500 kr

Formål/hovedmål

Prosjektet «Best egnede tiltak når barn og unge skal bo utenfor foreldrehjemmet» skal gi Bufdir kunnskap på institusjons- og fosterhjemsområdet for oppfølgingen av tiltak i fosterhjemsmeldingen og andre tiltak som er gitt i tildelingsbrev. Prosjektet består av tre delprosjekter (del A, B og C) med tre rapporter.

Denne rapporten utgjør siste del av prosjektet og handler om hvordan man kan finne best egnede barnevernstiltak for barn og unge som skal bo utenfor hjemmet, hvor det primære er avveiningen mellom ulike former for institusjons- og fosterhjems plassering for ulike barn og unge.

Oppdragene er en oppfølging av Meld. St. 17 (2015–2016) *Trygghet og omsorg – Fosterhjem til barns beste* ved at de setter i gang forskning på hva som vil være det best egnede tiltaket for barn når de skal bo utenfor foreldrehjemmet. Delprosjektene A og C inngår i direktoratets fireårige plan for oppfølging av tiltak i fosterhjemsmeldingen, og del B som oppdrag i forlengelsen av utarbeidelsen av faglige anbefalinger for søsken i fosterhjem, jamfør anmodningsvedtak 757.

Metodisk tilnærming

For å sikre en solid bredde i informasjonsgrunnlaget har Menon benyttet metodetriangulering. Forskerne har benyttet statistikk fra Bufdir og SSB, en spørreundersøkelse rettet mot alle kommuner, dybdeintervjuer med barnevernsansatte i kommuner og bydeler, personer i Bufetat og andre sentrale personer som arbeider med tiltak til barn og unge som skal bo utenfor hjemmet, så vel som en litteraturstudie av norsk og internasjonal litteratur. I tillegg gjennomførte Menon en landsdekkende survey til barneverntjenester samt intervjuer med ansatte i barneverntjenester med mange plasseringer, ansatte på institusjoner og i spesielle tiltak og ansatte i noen av Bufetats regioner.

Spørreundersøkelsen ble sendt ut til 242 barneverntjenester/kommuner/bydeler. I alt 139 av 242 barneverntjenester/kommuner/bydeler har svart på spørreundersøkelsen, noe som gir en svarprosent på 57. Respondentene representerer i alt 210 kommuner eller bydeler. Dette tilsvarer

55 % av Norges kommuner (196¹⁰ av 356), og det er respondenter fra alle landets fylker.

Totalt ble det gjennomført dybdeintervjuer med 11 barneverntjenester, i tillegg til at Menon baserte seg på intervjuer gjennomført i forbindelse med delprosjekt A og B. Til sammen ble det gjennomført 25 intervjuer.

I prosjektet har Menon hatt to seminarer med eksperter fra Nederland, Spania og Sverige. Seminarene ble gjennomført i form av videokonferanser. Forskerne har også fått ytterligere innspill fra eksperter i Finland og Danmark.

Hovedfunn

- Fosterhjem er det klart vanligste tiltaket i Norge når barn og unge skal bo utenfor hjemmet. Norge synes å ha en høyere andel barn og unge plassert i fosterhjem enn øvrige land og en mer restriktiv holdning til bruk av tvang. Egne utredningsinstitusjoner synes i liten grad å brukes både i Norge og andre land. Enkelte land benytter hybride løsninger som institusjoner med plassering og behandling for familier og kombinasjon av fosterhjem og institusjon. I Norge benyttes også ulike «to-base-løsninger», men i nokså begrenset grad.
- Litteraturgjennomgang: Hovedspørsmålet for denne delen av rapporten har vært å utvikle forskningsbasert kunnskap om hvordan barnevernet kan avveie ulike hensyn når valget står mellom plassering i fosterhjem og i institusjon, inklusive ulike mellomformer, helst i form av en modell eller en mal. For å besvare spørsmålet har forskerne gjennomført en litteraturgjennomgang, som **for det første** resulterte i at det ikke var mulig å finne noen utprøvd og kvalitetssikret mal eller modell. **For det andre** viste det seg at noen indikasjoner gikk igjen på tvers av studier og land. Disse indikasjonene kunne deles i to grupper: Den første er indikasjoner som skiller mellom institusjon og fosterhjem som det beste tiltaket, nemlig høy alder, stor grad av problembelastning og mange flyttinger versus lavere alder, mindre problembelastning og få flyttinger. Disse er det stor enighet om. Den andre er hensyn som avveies, ofte mot hverandre, som gjør avveiningene mer problematiske.
- I tillegg har analysene av materialet vist at en beslutningsprosess med Bufetat som mellommann mellom kommunen som bestiller og ulike omsorgstiltak som tilbyder, byr på enkelte utfordringer knyttet til hvordan man kan sikre at barn og unge blir presentert på en skikkelig og utfyllende måte. Ofte er det vanskelig for Bufetat å vurdere hva slags tilbud som vil være best egnet, og derved vanskelig for Bufetat i neste omgang å skaffe et egnet tilbud. Dette handler om hvordan informasjon om barnet eller ungdommen samles inn, og hva som anses som nødvendig og tilstrekkelig informasjon (presentasjonen av barnet). Det er også utfordrende at barneverntjenesten ofte bare får presentert ett mulig tiltak. Dermed er det i realiteten ikke en reell valgfrihet for kommunene, ei heller for de barn og unge det gjelder. Hva dette betyr i praksis for de barna og ungdommene som har rett til å få et tilbud som er tilpasset deres individuelle behov, er et relevant spørsmål.
- Menon anbefaler at Bufetat gjør risikovurderinger av søknadene om plass ut fra hvor vanskelige de er å avklare basert på de indikasjonene vi allerede har.

¹⁰ Dette inkluderer Oslo, Bergen og Trondheim som er representert gjennom bydeler, hhv. 9 av 15, 6 av 8, og 2 av 4.

- Med den store usikkerheten det er ved valg av tiltak, og utfall som følger av valget, vil en plassering aldri være helt treffsikker. Det er da også et spørsmål om hvor mye man eventuelt bør tilpasse et tiltak som kan velges. Hvorvidt fosterhjem er aktuelt, vil blant annet avhenge av hvilken støtte det er mulig å gi til fosterhjemmet for å klare oppgaven.
- Å tenke hva som er «minst skadelig», når man er i en situasjon der det beste alternativet ikke er tilgjengelig, kan også være nyttig. Det innebærer blant annet å vurdere risiko for brudd og konsekvenser av dette ved ulike valg.
- På institusjonssiden er det viktig å se om igjen på den eksisterende målgruppedifferensieringen, i og med at mange av plasseringene skjer i omsorgsinstitusjoner som ikke er differensiert. For noens del vil det være usikkert om noen av de tiltakene som finnes, er gode nok til å hjelpe dem. Dermed blir det både snakk om mulighetene for å utvide og/eller tilpasse eksisterende tilbud og for å utvikle nye tiltakstyper.

Vurderinger/sentrale anbefalinger i rapporten

- Både litteraturgjennomgangen og funn fra intervjuer tilsier at barn og unge ikke bør ha flere plasseringer enn nødvendig, og at utilsiktede brudd er belastende og potensielt skadelige for barn.
- God informasjon om barnet/ungdommen er nødvendig for å fatte riktig vedtak om plassering.
- Totalt sett kan det være bedre at barnet/ungdommen utredes grundigere før valg av endelig omsorgstiltak, dersom dette bidrar til bedre langsiktige valg. Hvis det likevel og uansett bare finnes ett alternativ, så anses ikke det som nødvendig.
- Det er viktig å være klar over at konteksten barnet er i når det gjennomføres en utredning eller innhentes informasjon på andre måter, kan påvirke hvilken informasjon som kommer frem. Ny informasjon kan komme frem ved endringer i barnets omgivelser og opplevelse av trygghet og kontroll.
- Det er utviklet en form for sjekkliste sammen med en gråsonemodell som kan benyttes ved valg av fosterhjem og i vurderingen av om tiltaket har behov for tilpasninger.
- Det er gitt en vurdering av minstekrav som må være oppfylt i vurderingen av forsvarlighet/egnethet. Barnets medvirkning er særlig viktig i et rettsikkerhetsperspektiv og for vurderingen av hvilke tiltak som bør velges / er egnet.
- Det bør bygges videre på arbeidet som gjøres i samarbeid mellom Helsedirektoratet og Bufdir om helsekartlegging, da aspekter ved barnets/ungdommens helse er viktige i beslutningen om riktig tiltak utenfor hjemmet og hvilken hjelp barnet/ungdommen har behov for.
- Menon understreker at selv om utgangspunktet for utredning er barnet eller ungdommen, betyr ikke dette at det bare er kjennetegn ved barnet/ungdommen og deres behov som skal/bør utredes. En kartlegging må alltid være en del av en mer helhetlig forståelse av barnets situasjon og inkludere kunnskap om blant annet omsorgshistorie, tiltakshistorie, familiesituasjon og ressurser så vel som utfordringer.
- Forskerne peker på at det for tiden legges stor og nødvendig vekt på psykiske vansker, men at det også bør legges vekt på ulike kognitive utfordringer barna og ungdommene kan ha,

herunder betydningen av at psykiske vansker og kognitive utfordringer ofte forekommer samtidig.

Tittel	Bruk av linkarbeidere i barnevernet: En systematisk kartleggingsoversikt
Lenke	https://bufdir.no/Bibliotek/Dokumentside/?docId=BUF00005214
Produsert av	Folkehelseinstituttet (FHI)
Temaer/nøkkelord	linkarbeidere, brobyggere, barnevern, velferdstjenester, minoritetsfamilier
Tidsramme	2020
Budsjett	400 000 kr (innen rammeavtalen med FHI)

Formål/hovedmål

Formålet var å fremskaffe oversikt over hvordan ordningen med linkarbeidere fungerer i barnevernsarbeid, og hva evalueringer sier om ordningens funksjon.

Det er behov for kunnskap om hvordan linkarbeidere kan bidra til forbedringer innen barnevernsarbeidet i minoritetsfamilier. Omfanget av forskning på dette temaet er svært begrenset. Formålet var derfor å klassifisere og beskrive forskning om linkarbeid i barnevernet og tilgrensende tjenester i saker som omhandler barn og familier med minoritetsbakgrunn.

Metodisk tilnærming

FHI har utarbeidet en systematisk kartleggingsoversikt over forskning om linkarbeidere i barneverntjeneste og tilgrensende tjenester, i saker som omhandler barn og familier med minoritetsbakgrunn. Kartleggingsoversikten er utført av FHI.

Hovedfunn

- Kartleggingen identifiserte til sammen seks studier fra England, Italia, Canada og USA fra perioden 2002–2019. Linkarbeidet i studiene fant sted i ulike sosialfaglige kontekster. I alle studiene var linkarbeidere inkludert i utvalget, og tre studier inkluderte i tillegg andre yrkesgrupper/profesjoner. Kun én studie inkluderte minoritetsfamilier i utvalget.
- Linkarbeiderne fungerte som talpersoner og fremmet minoritetsfamilienes synspunkter for sosial- og barneverntjenestene. De ga familiene emosjonell støtte og bidro til å bygge tillitsfulle relasjoner mellom familiene og hjelpeapparatet.
- Linkarbeiderne bidro til økt kulturell forståelse i de offentlige tjenestene og ga tjenestene detaljert informasjon om familiene. De bisto med henvisninger til velferdstjenester, og i to av studiene bisto linkarbeidere offentlige tjenester i valget av tiltak for å sikre at disse ble kultursensitive og situasjonsavpassede.
- Linkarbeiderne ble i hovedsak valgt til å arbeide med minoritetsfamiliene fordi de hadde samme kulturelle bakgrunn, etniske bakgrunn eller språk som familiene.
- Flere av studiene avdekket imidlertid et behov for en tydeligere rolleforståelse og rolleavklaring i linkarbeidet.

Vurderinger/sentrale anbefalinger i rapporten

FHI påpeker at tolking av studiens resultater må gjøres med forsiktighet.

I rapporten anbefales det å gjennomføre flere, metodisk godt utførte studier som kan si noe om hva som skal til for at linkarbeid skal fungere etter intensjonene – særlig med hensyn til kvalitetssikring av en eventuell yrkesutvikling av linkarbeid anvendt innen barnevernet.

Forskningen bør blant annet omhandle kvalitetsvurdering av tjenesten, krav til kvalifikasjoner hos linkarbeidere og hvilket omfang linkarbeid kan og bør ha.

Tittel	Ettervern – en god overgang til voksenlivet? Helhetlig oppfølging av ungdom med barnevernerfaring
Lenke	https://bufdir.no/Bibliotek/Bufdirs_publicasjoner/Dokumentside/?docId=BUF00005150
Produsert av	NTNU Samfunnsforskning i samarbeid med Høgskolen i Harstad
Temaer/nøkkelord	barnevern, hjelpetiltak, ettervern, skole, NAV
Tidsramme	2014–2020
Budsjett	6 000 000 kr

Formål/hovedmål

Formålet med prosjektet var å undersøke om ettervernstilbudet bidrar til at ungdom i barnevernet får et godt voksenliv. Hovedspørsmålene i rapporten er: I hvilken grad bidrar ettervern til å gi ungdommene et godt og selvstendig voksenliv? Er organisering og metoden for ettervern hensiktsmessig? Hvem mottar ettervern? Hvordan fungerer samarbeidet mellom barnevernet og NAV?

Metodisk tilnærming

Studien baserer seg på en kombinasjon av kvalitative og kvantitative tilnærminger. Forskerne har gjennomført intervjuer med 73 ansatte og 70 ungdommer med barnevernerfaring, i tillegg til en innholdsanalyse av 40 saksmapper. Studien er supplert med en kvantitativ analyse av registerdata på barnevern, utdanning, arbeidsforhold, stønad fra NAV, foreldres utdanningsnivå og informasjon om innvandring.

Hovedfunn

- Det er en liten andel av de som potensielt kunne mottatt ettervern, som mottar ettervern.
- Det er stor variasjon i hvordan de ulike barneverntjenestene jobber med ettervern.
- Manglende prioritering er en utfordring.
- Tilbudet er ikke godt nok for de som har store oppfølgingsbehov.
- Om kommunenes praksis er i tråd med gjeldende lovverk og retningslinjer, er varierende.
- Unge voksne som mottar ettervern, er ofte mer sårbare og har tyngre tiltakshistorikk og mer komplekse saker.
- Gruppen som mottar ettervern, har generelt sett større sjanse for å gjennomføre videregående skole enn unge uten ettervern.
- Det er uklare roller mellom NAV og barnevernet.

Vurderinger/sentrale anbefalinger i rapporten/studien

Forskerne anbefaler at det utarbeides en nasjonal plan for barnevernets ettervernsarbeid, for å sikre et likeverdig, helhetlig og godt oppfølgingstilbud for ungdom med barnevernerfaring.

Rapporten inneholder konkrete forslag til utvikling på følgende områder:

- flere i ettervern og forlenget støtte
- sikre prioritering av ettervern
- mer fleksibilitet, medvirkning og fremtidsfokus
- mer vekt på sosial støtte, nettverk og relasjoner
- starte planleggingen tidlig
- anse ettervern som en prosess i stadig endring
- mer oppmerksomhet mot ekstra sårbare ungdommer
- koordinerte tjenester og mer samarbeid
- mer kreativitet og bedre utnyttelse av tiltak
- mer vekt på skole

Tittel	Evaluering av Alarmtelefonen for barn og unge
Lenke	https://bufdir.no/Bibliotek/Dokumentside/?docId=BUF00005131
Produsert av	Agenda Kaupang
Temaer/nøkkelord	barnevern, alarmtelefon, akuttarbeid, akutt
Tidsramme	2019–2020 (6 måneder)
Budsjett	500 000

Formål/hovedmål

Formålet var å gjennomgå Alarmtelefonens mandat sett opp mot barnas behov i dag, og vurdere telefonens måloppnåelse og hvilke konsekvenser direktoratets arbeid på akuttområdet kan ha for Alarmtelefonens mandat.

Metodisk tilnærming

Det er utført dokumentanalyse av sentrale dokumenter (tildelingsbrev, årsrapporter fra Alarmtelefonen og andre relevante dokumenter), analyse av relevant statistikk fra Alarmtelefonen og en spørreundersøkelse til alle barnevernsledere. Videre ble det gjennomført intervjuer av leder for Alarmtelefonen og ansatte i Alarmtelefonen, fem barnevernsvakter og bruker- og interesseorganisasjoner samt intervjuer med Barneombudet og Redd Barna.

Hovedfunn

- Det er mangel på samsvar mellom Alarmtelefonens mandat og profilering av tjenesten. Tjenesten fremstår både som en akuttelefon for barnevernet og en generell samtaletelefon.
- Styring av Alarmtelefonen (både fra Kristiansand kommune og Bufdir), organisering og ledelsesforankring er for svak.
- Det er en mangel på systematikk og profesjonalitet i markedsføringen.
- Mange barnevernsledere har utilstrekkelig kunnskap om Alarmtelefonens tjenestetilbud.
- Alarmtelefonens tjenestetilbud er for lite kjent i målgruppen.
- Det er for lite samarbeid med andre aktører.
- Tjenesten er for lite tilgjengelig for å dekke barn og unges behov.
- Det er stort mangfold i henvendelsene fra barn og unge.
- Det er uklart om barn og unge får den hjelpen de trenger, ved kontakt med Alarmtelefonen.

Vurderinger/sentrale anbefalinger i rapporten/studien

- Det er fortsatt behov for en hjelpetelefon for barn og unge, men innretning og organisering må tilpasses barn og unges behov i dag.
- Mandat og profilering må tydeliggjøres.
- Bufdir må vurdere og beslutte hva Alarmtelefonen skal være (tre alternative forslag).

Agenda Kaupangs anbefalinger for å videreutvikle Alarmtelefonen

- Alarmtelefonen får et bredere mandat enn kun å være barnevernets nødnummer.

Alarmtelefonen bør være en hjelpetelefon der barn og unge som er utsatt for ulike former for vold, overgrep eller omsorgssvikt, skal kunne henvende seg om sin situasjon og bekymring til voksne med barnefaglig kompetanse. Tjenesten bør omfatte både en nødtelefon/akuttelefon og en samtale- og veiledningstjeneste.

Tittel	Følgeevaluering av kompetansestrategien for det kommunale barnevernet 2018–2024: Andre statusmåling for tiltaket videreutdanninger
Lenke	https://bufdir.no/Bibliotek/Dokumentside/?docId=BUF00005282
Produsert av	Oslo Economics, Agenda Kaupang, Fürst og Høverstad
Temaer/nøkkelord	kompetanse, kommunalt barnevern, tiltak og videreutdanninger
Tidsramme	2018–2024
Budsjett	totalt 10 500 000 kr

Formål/hovedmål

Rapporten er andre delrapport i en følgeevaluering av fem tiltak som inngår i kompetansestrategien for det kommunale barnevernet 2018–2024. Rapporten presenterer status for studieåret 2019/2020 for tiltaket videreutdanninger for ansatte i barneverntjenesten.

Følgeevalueringen skal gi kunnskap om implementering og resultater av tiltakene som Bufdir kan benytte til å forbedre og utvikle tiltakene underveis i strategiperioden.

Metodisk tilnærming

Tiltaket omfatter totalt seks videreutdanninger finansiert av staten. Evalueringsmodellen tar utgangspunkt i fem evalueringskriterier tiltakene skal vurderes etter: implementering, effekt, måloppnåelse, relevans og bærekraft. Til hvert evalueringskriterium er det definert evalueringssspørsmål og indikatorer. Dataene som er benyttet i denne statusmålingen, består av en kombinasjon av dokumentstudier, telefonintervjuer og spørreundersøkelse.

Hovedfunn

- Videreutdanningene vil kunne være et viktig bidrag til en mer forsknings- og kunnskapsbasert tjeneste og mer enhetlig praksis i kommunene.
- Det er generelt langt flere som søker opptak ved videreutdanningene, enn de som får plass, og det virker som utdanningene er godt kjent i målgruppen.
- De tilbudte videreutdanningene oppleves som relevante, og gjennomføringsgraden er fortsatt relativt høy.
- Kommunalt ansatte i barnevernet blir prioritert ved opptak.
- I forhold til første statusmåling i 2019 er hovedutfordringene fortsatt
 - 1 manglende tilrettelegging fra arbeidsgiver
 - 2 store variasjoner når det gjelder i hvilken grad studentene opplever at det er lagt til rette for at de skal kunne ta i bruk kompetansen i tjenestene

Vurderinger/sentrale anbefalinger i rapporten/studien

Oppdragstaker anbefaler at Bufdir iverksetter tiltak for å øke arbeidsgivers tilrettelegging for studentenes deltakelse på studiet og for at de skal kunne ta i bruk kompetansen etter fullført utdanning.

De anbefaler også at følgende vurderes for å sikre tiltakets bærekraft over tid:

- om det er behov for en bedre samordning av opptakskriterier og praksis på tvers av studiestedene, da ulikhetene fremstår som større enn det studienes egenart skulle tilsi
- om barnevernledere bør få større innflytelse på hvem som tas opp fra egen tjeneste

Oppdragstaker påpeker at det generelt er viktig å fortsette å ha oppmerksomhet på kontinuerlig videreutvikling og forbedring av studiene.

Tittel	Gode barnevernsinstitusjoner: En systematisk kartleggingsoversikt
Lenke	https://bufdir.no/Bibliotek/Dokumentside/?docId=BUF00005156
Produsert av	Folkehelseinstituttet (FHI)
Temaer/nøkkelord	institusjon, barn, ungdom, barnevernsinstitusjon, omsorg, ungdomsinstitusjon, tiltak
Tidsramme	2019–2020
Budsjett	625 000 kr

Formål/hovedmål

Formålet med dette oppdraget var å kartlegge forskning (en systematisk kartleggingsoversikt) som på ulike måter har undersøkt effekten av eller erfaringer med ulike tiltak, metoder og strategier for å legge til rette for god omsorg for barn/ungdom i barnevernsinstitusjon.

Metodisk tilnærming

For å identifisere relevante studier ble det søkt i 7 internasjonale litteraturdatabaser. 16 studier (presentert i 19 publikasjoner) ble inkludert fra perioden 2010–2019, 4 kvalitative studier og 12 kvantitative studier. Målgruppen var barn og unge i alderen 12–18 år som har bodd i barneverninstitusjon i minimum fire måneder.

Hovedfunn

Følgende kjennetegn på et godt omsorgstilbud ble funnet:

- Ungdom:
 - har behov for autonomi, selvbestemmelse, medbestemmelse og frihet
 - ønsker familieinvolvering, inkludert hjemmebesøk/vennekontakt
 - lærer prososial atferd og forsterker resiliens
- Ansatte:
 - er tilgjengelige, gir god hjelp, anerkjenner ønsket atferd, unngår bruk av straff, viser forståelse for ungdommenes bakgrunn og bekymringer/traumer, tilrettelegger for kompetanseutvikling og mestring, hjelper de unge med å reflektere over egen atferd og identifisere sine styrker og viktige miljømessige faktorer
 - bryr seg og er omsorgsfulle, støttende, motiverende og relasjonsbevisste
 - har betydelig opplæring, blant annet i å håndtere ansente situasjoner

- Relasjonelle faktorer:

- trygg og stabil relasjon mellom ansatte og ungdommene – kjennetegnes ved godt samspill og positive interaksjoner

- Strukturelle rammebetingelser:

- tilstrekkelig antall kompetente ansatte
- lite utskifting av ansatte og medboere
- ingen mobbing, trakassering, trusler om eller bevitnelse av vold
- ivaretagelse av ungdommenes helse
- sammensetning av beboere

Vurderinger/sentrale anbefalinger i rapporten/studien

Rapporten gir en deskriptiv beskrivelse av forskningen på et felt og kommer ikke med anbefalinger.

FHI bemerker at det er verd å merke seg at rapporten bekrefter viktigheten av trygt og stabilt personale som har kompetanse på relasjonsbygging, er styrkefokusert, unngår bruk av straff og gir rom for stor grad av medvirkning.

Med hensyn til opplæring av ansatte synes den økte kompetansen å gjøre dem tryggere på håndtering av uønsket atferd og fremme positiv utvikling hos de unge. Korte opplæringstiltak for ansatte (opptil 4 uker) synes å kunne resultere i mindre bruk av tvang, men også positiv atferdsendring hos ungdommene.

Tittel	Barn og unges medvirkning i barnevernet: En systematisk kartleggingsoversikt
Lenke	https://www.fhi.no/globalassets/dokumenterfiler/rapporter/2020/barn-og-unges-medvirkning-i-barnevernet-rapport-2020.pdf
Produsert av	Folkehelseinstituttet (FHI)
Temaer/nøkkelord	medvirkning, barn/unge, barnevern
Tidsramme	november 2019–september 2020
Budsjett	850 000 kr

Formål/hovedmål

Formålet var å få oversikt over forskning som har undersøkt barn og unges medvirkning i barnevernet, som grunnlag for Bufdirs arbeid med fagutvikling på området.

Metodisk tilnærming

Rapporten er en systematisk kartleggingsoversikt. FHI har utført et systematisk litteratursøk, og presenterer studiene sortert etter forskningsspørsmål. De 77 inkluderte studiene er publisert i 2000–2020 og utført i de nordiske land, Irland, Storbritannia, Nederland eller Belgia. Dataauthenting og vurdering av studienes metodiske kvalitet ble utført av én forsker og kontrollert av en annen forsker. Forskerne kategoriserte og sammenfattet informasjon fra studiene.

Hovedfunn

Hovedtemaet ble delt inn i fire spørsmål.

1. Forskning om hvordan barn og unge involveres i barnevernet

FHI identifiserte 52 studier (56 publikasjoner), og 33 av disse omtaler spesifikke tiltak for å fremme medvirkning. I 19 studier beskrives situasjoner/settninger hvor barn involveres. 1 studie undersøkte dokumentasjonen på barns deltakelse i barnevernsrapporter.

2. Barn og unges opplevelse og erfaring med medvirkning

FHI fant 55 studier (58 publikasjoner), hvorav 5 undersøkte erfaringer med talpersoner og 6 erfaringer med deltakelse i møter med barnevernstjenester. 39 studier så på erfaringer med brukermedvirkning i barnevernssaker. 4 studier undersøkte erfaringer med familieråd, og 1 så på erfaringer med BBIC-modellen (Barns behov i sentrum).

3. Dilemmaer knyttet til barn og unges medvirkning

FHI fant 22 studier (25 publikasjoner). 18 omhandlet barrierer (alder, modenhet og sakens alvorlighetsgrad) og 9 dilemmaer ved medvirkning (bekymring for negative konsekvenser og

behovet for å skjerme barn). 2 studier omhandler forhold som kan bidra til å dempe slike dilemmaer.

4. Effekt av medvirkning

FHI fant 5 studier, men kun 1 hadde som eksplisitt mål å undersøke effekt av brukermedvirkning. Dette var en ikke-systematisk litteraturoversikt som undersøkte effekten på helseutfall (psykisk og somatisk helse). De andre studiene er inkludert fordi de omhandler hvorvidt barn får medvirke, og resultater av barnas medvirkning.

Vurderinger/sentrale anbefalinger i rapporten/studien

FHI konkluderer med at det fins mye forskning om barn og unges opplevelse av egen brukermedvirkning i møte med barnevernstjenester, samt dilemmaer med og barrierer for brukermedvirkning. FHI anbefaler derfor at det utarbeides kunnskapsoppsummeringer på disse feltene. Det foreligger imidlertid lite forskning om effekter av medvirkning på barnas helse og velferd. FHI anbefaler at fremtidig forskning i større grad undersøker dette.

Tittel	Kartleggingsverktøy for utsatte barn og unge: En systematisk kartleggingsoversikt
Lenke	https://bufdir.no/en/Bibliotek/Dokumentside/?docId=BUF00005121
Produsert av	Folkehelseinstituttet (FHI)
Temaer/nøkkelord	kartleggingsverktøy
Tidsramme	2019–2020
Budsjett	inngår i særavtale med FHI

Formål/hovedmål

Bufdir ønsket systematisk kunnskap om relevante og egnede kartleggingsverktøy med gode psykometriske egenskaper.

- Hvilke eksisterende kartleggingsverktøy kan være nyttige for å vurdere utsatte barn og unges hjelpebehov i kontakt med barnevernet?
- Hva er kunnskapsgrunnlaget for måleegenskapene for disse verktøyene?

Metodisk tilnærming

Metoden var litteratursøk i ulike databaser, deretter gjennomgang av titler og sammendrag på aktuelle oversikter i fulltekst, for å vurdere relevans i henhold til inklusjonskriteriene og om de var systematiske oversikter.

Til slutt ble det foretatt en kvalitetsvurdering av de systematiske oversiktene med område for helsetjenesters sjekkliste, og kun oversikter av høy eller middels metodisk kvalitet ble inkludert.

Hovedfunn

FHI identifiserte 12 systematiske oversikter av høy eller middels metodisk kvalitet. Disse vurderte 163 unike kartleggingsverktøy (se vedlegg til rapporten). De 37 verktøyene som oversiktsforfatterne selv fremhevet, eller som var de eneste verktøyene oversiktene vurderte ser ut til å ha gode psykometriske egenskaper, dekket følgende underområder:

- ADHD (2 verktøy)
- atferdsproblemer (1 verktøy)
- generell psykisk helse (8 verktøy)
- samspill barn-foreldre (5 verktøy)
- selvmordsrisiko (1 verktøy)
- sosiale ferdigheter (3 verktøy)
- rusmiddelproblemer (2 verktøy)
- traumer/mishandling (12 verktøy)
- utvikling (3 verktøy)

Kartleggingsoversikten avdekker også tematiske områder hvor man ikke fant systematiske oversikter av god metodisk kvalitet (f.eks. resiliens, familievansker, kriminalitet og risikofaktorer generelt).

Vurderinger/sentrale anbefalinger i rapporten/studien

Dette er en systematisk kartleggingsoversikt, altså en fremvisning av forskningen på feltet, og gir ingen anbefalinger.

Tittel	Kvantitativ beskrivelse av institusjonspopulasjonen
Lenke	https://bufdir.no/Bibliotek/Dokumentside/?docId=BUF00005218
Produsert av	Stiftelsen Frischsenteret for samfunnsøkonomisk forskning
Temaer/nøkkelord	barnevern, institusjon, enetiltak, registerdata, helse, skole, kriminalitet, forløp, YLS
Tidsramme	2018–2020
Budsjett	450 000 kr

Formål/hovedmål

Formålet med rapporten er å kartlegge hva som kjennetegner barn og unge på barnevernsinstitusjon, og om dette har endret seg over tid. Rapporten inneholder også en analyse av hva som kjennetegner barn i enetiltak.

Metodisk tilnærming

Rapporten baserer seg på deskriptiv kvantitativ analyse av registerdata på individnivå.

Analysen omfatter alle barn og unge i Norge som har vært i kontakt med barnevernet i perioden fra 1993 til 2018. Frischsenteret har også data på foreldrene. Rapporten har registerdata på barnevern, helse, skole, kriminalitet, sosioøkonomisk bakgrunn med mer. Datagrunnlaget er innhentet fra Bufdir, Helsedirektoratet og Statistisk sentralbyrå.

Hovedfunn

Funn i rapporten tyder på at denne gruppen har store utfordringer på flere områder.

- 50 % hadde blitt siktet minst én gang.
- 30 % mottar arbeidsavklaringspenger eller uføreytelse når de blir over 18.
- 60 % av guttene og 80 % av jentene har minst ett besøk hos BUP per år på institusjon. Dette har økt noe de senere årene.
- 10 % har fullført videregående skole innen 5 år.
- Det er overrepresentasjon av unge gutter med bakgrunn fra Asia og til en viss grad Afrika.
- Nærmere halvparten av foreldrene til ungdommene i utvalget er registrert uten yrkesinntekt.
- For personer der det også finnes data om foreldrene, hadde 16 % av fedrene og 7 % av mødrene minst én straffereaksjon.

Vurderinger/sentrale anbefalinger i rapporten/studien

Rapporten inneholder en deskriptiv analyse av kjennetegn og inkluderer ikke egne vurderinger eller anbefalinger.

Tittel	Barnevernets arbeid med barn og unge som har erfart vold og overgrep i nære relasjoner: En litteraturstudie
Lenke	https://www.ntnu.no/documents/1272526675/1281525946/NTNU_rapportserie_3.pdf
Produsert av	NTNU
Temaer/nøkkelord	barnevern, vold i nære relasjoner
Tidsramme	desember 2019–februar 2020
Budsjett	totalt 2 264 3000 kr i 2020

Formål/hovedmål

Formålet var å få oversikt over foreliggende kunnskap om temaet og på hvilke områder det mangler kunnskap, som en del av grunnlaget for den videre studien. Studien skal se på følgende:

- Hvordan jobber barneverntjenesten i saker med vold og overgrep?
- Hvilke erfaringer har brukerne (barn og foreldre)?
- Hva er godt barnevernsfaglig arbeid i saker med vold og overgrep?

Studien er første delleveranse i større forskningsprosjekt om barnevernets arbeid i saker med vold og overgrep. Prosjektet gjennomføres av NOVA i samarbeid med NTNU.

Metodisk tilnærming

Litteraturgjennomgang som bygger på systematisk søk i litteratur og gjennomgang av hva identifiserte studier og foreliggende statistikk sier om barnevernets arbeid i saker med vold og overgrep.

Hovedfunn

Når vi ser omfanget av barn og unge som oppgir voldserfaringer, og antall barn og unge i kontakt med barnevernet ser vi at kun et mindretall med voldserfaringer har kontakt med barnevernet. Videre ser vi at

- det skjer en trakteringsprosess fra melding/undersøkelse til tiltak: omtrent 35 prosent av meldingene i 2018 omhandlet vold, men dette ble oppgitt som grunn for tiltak i kun 12,7 % av tiltakene
- barn/unges og foreldres erfaringer er svært lite utforsket
- voldens kontekst er mangelfullt drøftet og noe ensidig vinklet på minoritetsperspektiver; levekårs- og helseperspektiver er lite fremtredende
- det finnes lite litteratur om barnevernets beslutningsarbeid og om konkrete hjelpetiltak

- barnevernets samarbeid med politiet et relativt godt dekket, mens det er behov for mer kunnskap om samarbeidet med andre instanser
- vi ser en bevegelse fra et mer familieorientert system mot at det blir mer autoritært og individualisert, med et barnerettighetsperspektiv og strafferettslig fokus

Vurderinger/sentrale anbefalinger i rapporten/studien

NTNU peker avslutningsvis på flere områder hvor det er forskningsbehov:

- empiriske studier som integrerer sentrale problemstillinger og kunnskap innenfor voldsforsknings- og barnevernfeltet
- studier av temaet og som involverer barn og foreldres erfaringer
- studier av temaet med kvantitative forskningsdesign og/eller longitudinelle forskningsdesign
- studier av barnevernets kunnskap og kompetanse om temaet
- studier av hvilke tiltak barnevernet benytter i saker som omhandler vold og seksuelle overgrep, og hvor virksomme disse tiltakene er, inkludert sikkerhetsvurderinger og -tiltak og samvær med volds- eller overgrepsutøver

Tittel	Skeive barn og unge i barnevernet: En studie av barnevernets praksis og tilnærminger
Lenke	https://bufdir.no/Bibliotek/Dokumentside/?docId=BUF00005197
Produsert av	NTNU Samfunnsforskning og Sintef avdeling Helse
Temaer/nøkkelord	barnevern, kjønns- og seksualitetsmangfold, rosa kompetanse, likeverdige tjenester, fosterforeldre, enslige mindreårige asylsøkere
Tidsramme	2018–2020
Budsjett	5 156 000 kr

Formål/hovedmål

Hovedformålet med forskningsprosjektet var å fremskaffe kunnskap som kan belyse hvordan kjønns- og seksualitetsmangfold blir ivaretatt i barnevernet. Prosjektet skulle evaluere eksisterende kompetansehevende tiltak, i tillegg til å innhente kunnskap om skeive barn, unge og fosterforeldres møter med barnevernet. Basert på funnene i prosjektet skulle forskerne utarbeide forslag til tiltak som kan bidra til å sikre likeverdige tjenester.

Metodisk tilnærming

Forskningsprosjektet baserer seg på en gjennomgang av eksisterende litteratur, i tillegg til en gjennomgang av pensum og fagplaner innenfor barnevernspedagog- og sosionomutdanningene. Forskerne har i tillegg gjennomført en bred kartlegging ved bruk av spørreskjema til ansatte i barnevernet. De har også innhentet erfaringer gjennom dybdeintervjuer med både ansatte, ungdommer og likekjønnede fosterforeldre.

Evalueringen av de kompetansehevende tiltakene baserte seg blant annet på tilbakemeldinger fra deltakere på kurset, observerende deltakelse og gjennomgang av kursenes innhold.

Hovedfunn

- De finnes få studier på temaet.
- Barnevernet har lite erfaring med og formelle rutiner for å snakke med barn om seksuell orientering og kjønnsidentitet. Dette kan føre til usynliggjøring, misforståelser og feiltolkninger, som igjen kan føre til at tiltak som iverksettes, ikke møter barn og unges behov.
- Ungdommene fortalte at temaet ikke ble tatt opp, og at denne ikke-tematiseringen kan oppleves som krenkende. Når det først har blitt kjent at de er skeive, oppga mange at de ble møtt på en god måte.
- De kompetansehevende tiltakene treffer svært godt.
- Temaet løftes i liten grad frem i utdanningene
- Det er ikke store utfordringer eller diskriminering knyttet til skeive fosterforeldre.

Vurderinger/sentrale anbefalinger i rapporten/studien

Forskerne argumenter for at funnene nevnt ovenfor viser et tydelig behov for å styrke barnevernets kompetanse slik at de bedre kan møte behovene til skeive barn og unge som kommer i kontakt med barnevernet. De argumenterer for at lav bevissthet og liten kompetanse om tematikken kan føre til usynliggjøring, misforståelser og feiltolkninger, som igjen kan føre til at tiltak som iverksettes, ikke møter barn og unges behov.

Rapporten løfter frem en rekke anbefalinger knyttet til blant annet

- kompetansehevende tiltak, herunder videreføring og utvidelse av Rosa kompetanse og Skeiv verdens tiltak
- styrking av temaet i bachelorutdanningene
- utvikling av praksis og rutiner for ansatte
- økt bevissthet om kjønns- og seksualitetsmangfold
- mer forskning

Tittel	Nytt institusjonstilbud for unge med samtidig behov for omsorg og psykisk helsehjelp: Sluttrapport
Lenke	https://bufdir.no/Bibliotek/Dokumentside/?docId=BUF00005159
Produsert av	SINTEF Digital avdeling Helse i samarbeid med SINTEF Community og NTNU Samfunnsforskning
Temaer/nøkkelord	barnevern, psykisk helse, barn og unge, institusjon, fysisk miljø, bolig og hjemlighet, implementering, integrert tjenestetilbud, behandling, omsorg og følgeforskning
Tidsramme	høst 2018–sommer 2020
Budsjett	2 900 000 kr

Formål/hovedmål

Det overordnede målet med prosjektet har vært å innhente kunnskap og erfaringer og å evaluere etablering og drift av pilotinstitusjonene som prøver ut den integrerte modellen der omsorg og behandling for psykiske vansker gis samtidig.

Metodisk tilnærming

Datamaterialet består av intervjuer med ansatte, ungdom og medlemmer i den nasjonale prosjektgruppa, i tillegg til dokumentasjon om ungdommene (blant annet inntakspapirer og planer underveis i oppholdet) og befaring ved begge institusjonene (Avdeling Lunde ved Agder ungdomshjem i Søgne kommune (Region sør) og Bodø ungdomssenter i Bodø kommune (Region nord)), herunder fysiske omgivelser. På bakgrunn av fritt, informert samtykke er i alt seks individuelle intervjuer med ungdommer gjennomført.

Hovedfunn

Hovedfunn fra rapporten er knyttet til følgende områder:

- inntak
- målsetting med oppholdet
- opphold/botid
- rekruttering av personell ansatt i helseforetakene og erfaringer med den anbefalte bemanningen
- ansattes erfaringer med DBT og OEM
- hvordan ansatte fra barnevern og helsepersonell konkret jobber sammen
- resultater fra dokumentgjennomgang som gjelder ungdom
- resultater av intervjuer med ungdommene
- hvordan bygg og omgivelser fungerer som ramme for terapi og det å føle seg hjemme

Vurderinger/sentrale anbefalinger i rapporten/studien

Forskerne påpeker at anbefalingene spenner fra radikal nytenking til justeringer av eksisterende modell.

- Forskerne peker på praktiske implikasjoner for / utfordringer med godt samarbeid mellom helsevesen og barnevern: ulike formål, ulike lovverk og ulike oppgaver.
- Begge institusjonene mener det er behov for to hundreprosent psykologstillinger. Erfaringene viser også at særlig psykologene har vært viktige for at ungdommene har benyttet seg av helsehjelp mens de er plassert i institusjon.
- Det er vanskelig å rekruttere helsepersonell. Derfor må man jobbe for å gjøre helsepersonellstillingene mer attraktive. Alternativt må man skape tilbud som helsepersonell i større grad vil jobbe i.
- Forskerne anbefaler at modellen vurderes ut fra et samfunnsøkonomisk perspektiv.

Tittel	Barn, ungdom og koronakrisen: En landsomfattende undersøkelse av vold, overgrep og psykisk helse blant ungdom i Norge våren 2020
Lenke	https://www.nkvts.no/content/uploads/2020/12/Rapport_2-20.pdf
Produsert av	NKVTS
Temaer/nøkkelord	barn/unge, covid-19, vold og overgrep
Tidsramme	mai–desember 2020
Budsjett	1 700 000 kr i 2020 totalt 3 500 000 kr (inngår i en større studie med fire delstudier)

Formål/hovedmål

Formålet var å få kunnskap om hvordan nedstengingen av samfunnet på grunn av covid-19-pandemien våren 2020 har påvirket barn og unges risiko for vold og overgrep. Studien tar utgangspunkt i Ungdomsundersøkelsen om erfaringer med vold og overgrep (UEVO-studien) fra 2019 om unges erfaringer med vold og overgrep (Hafstad & Augusti, 2019), både når det gjelder gjennomføring og som sammenligningsgrunnlag.

Metodisk tilnærming

Det er en kvantitativ skolebasert studie gjennomført i juni 2020, med delvis samme utvalg som UEVO-studien. 3575 ungdommer (12–16 år) deltok. Spørreskjemaet omfattet

- hverdagen under korona-nedstengingen: endrede rutiner, pandemifrykt og ensomhet
- vold og overgrep under nedstengingen
- helse og søvn før og under nedstengingen
- oppfølging fra hjelpetilbud under nedstengingen

Bakgrunnsvariabler var kjønn, alder, etnisitet, sosioøkonomisk status og bosituasjon. Svarprosenten var 73.

Hovedfunn

Pandemien førte til ulike bekymringer blant unge, særlig for at noen i familien skulle bli smittet, for familiens økonomi og for å gå glipp av viktige ting på skolen.

Hovedtendensen når det gjelder vold hjemme og seksuelle overgrep er at færre unge oppga å bli utsatt for dette under nedstengingen, sammenlignet med dataene fra UEVO-studien. NKVTS mener dette skyldes en kortere måleperiode. Det er i all hovedsak ungdom som allerede var utsatt, som opplevde vold også under nedstengingen. Et viktig unntak er uønska seksuell interaksjon på nett. 5,3 % fortalte om dette, og for nesten halvparten skjedde det for første gang under nedstengingen.

NKVTS identifiserer flere grupper med særlig risiko:

- unge i familier med lav inntekt
- unge som er usikre på om foreldrene har psykososiale problemer (psykisk helse, rus, har sittet i fengsel)
- unge med ulike typer funksjonsnedsettelse
- jenter – de er generelt mer utsatt enn gutter, og kjønnsforskjellene er større enn i UEVO-studien

Vurderinger/sentrale anbefalinger i rapporten/studien

NKVTS påpeker at det er viktig å opprettholde, prioritere og styrke tiltak som retter seg mot grupper med særlig risiko (jf. ovenfor), både under og etter pandemien. I planlegging for fremtidige kriser bør det inngå å identifisere barn og unge med særlig risiko, for å iverksette umiddelbare og forsterkede tiltak. Barns rett til psykisk og somatisk helsehjelp må ivaretas.

Tjenester for barn og unge i risikogruppene bør skjermes og ha ressurser til å intensivere innsatsen og oppfølgingen, både under og etter pandemien, for å forebygge og stoppe spiraler av negativ utvikling og uhelse. Ungdom opplever helsesykepleier som et reelt og viktig tilbud når det gjelder psykososiale behov.

6. Referanser

- Aase, H., Lønnum, K., Sørli, M. A., Hagen, K. A., Gustavson, K. & Utgarden, I. H. (2020). *Barn, unge og kriminalitet: Hvordan forhindre at barn og unge kommer inn i eller fortsetter med en kriminell løpebane? Oppsummering og vurdering av virksomme tiltak, behandling og organisering* (Rapport 2020). Folkehelseinstituttet.
- Anderssen, N. & Malterud, K. (Red.). (2013). *Seksuell orientering og levekår*. Uni Helse / Uni Research.
- Arnesen, D., Grødem, A. S., Ervik, R. & Eimhjellen, I. (2021). *Delrapport: Følgeforskning og evaluering av forsøk med fritidskortordninger: Erfaringer fra forsøkskommunenes innføring av Fritidskortet* (Rapport 2021:2). Institutt for samfunnsforskning.
- Ask, H. & Kjeldsen, A. (2015). *Samtaler med barn* (Rapport 2015:4). Folkehelseinstituttet.
- Backe-Hansen, E., Kjelsaas, I., Bruvoll, A., Ellingsen, D., Westberg, N. B. & Guldvik, M. K. (2019). *Oppfølging av fosterhjem og fosterbarn: Delrapport A* (Menon-publikasjon nr. 112/2019). Menon Economics.
- Barne- og familiedepartementet. (2020a). *Høringsnotat om endringer i forskrift om fosterhjem*. Regjeringen.
<https://www.regjeringen.no/contentassets/a9daa711eab342e59f1f315cfc7e0c81/horingsnotat-om-endringer-i-forskrift-om-fosterhjem-.pdf>
- Barne- og familiedepartementet. (2020b). *Instruks for økonomi- og virksomhetsstyring i Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir)*. Regjeringen.
<https://www.regjeringen.no/contentassets/c67ce64d762c4eeeba9eda2900b7f003/instruks-om-okonomi-og-virksomhetsstyring-i-bufdir-01.01.20.pdf>
- Barne- og familiedepartementet. (2020c). *Like muligheter i oppveksten: Regjeringens samarbeidsstrategi for barn og ungdom i lavinntektsfamilier (2020–2023)*. Regjeringen.
https://www.regjeringen.no/contentassets/bb45eed3479549719fb14c78eba35bd4/strategi-mot-barnefattigdom_web.pdf
- Barne- og likestillingsdepartementet. (2016). *Regjeringens strategi mot hatefulle ytringer 2016–2020*. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/trygghet-mangfold-apenhet/id2505393/>
- Barne- og likestillingsdepartementet. (2017). *Trygghet, mangfold, åpenhet: Regjeringens handlingsplan mot diskriminering på grunn av seksuell orientering, kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk 2017–2020*. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/trygghet-mangfold-apenhet/id2505393/>
- Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir). (2017). *Strategi for Bufdir 2017–2020*. https://bufdir.no/globalassets/global/bufdir_strategi_2017-2020_digital.pdf

- Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir). (2018). *Barn som lever i fattigdom: Rapport om arbeidet med regjeringens strategi 2015–2017*.
https://bibliotek.bufdir.no/BUF/101/Barn_som_lever_i_fattigdom.pdf
- Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir). (2019a). *Bufdirs likestillingsstrategi (2019–2021)* [Internt dokument (ikke publisert)]. Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet.
- Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir). (2019b). *Kunnskapsstrategi for Bufdir 2019–2021*. <https://bufdir.no/globalassets/global/om-oss/bufdirs-kunnskapsstrategi.pdf>
- Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir). (2019c). *På vei mot felles faglig praksis: Faglig analyse av funn fra tre undersøkelser av institusjonsbarnevernet i 2019* [Intern rapport (ikke publisert)]. Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet.
- Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir). (2020a, 26. november). *Brukerrådet*.
https://bufdir.no/Barnevern/Om_barnevernet/Brukerradet/
- Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir). (2020b, 23. juni). *Krisesentertilbudet i norske kommuner* [Statistikk].
https://bufdir.no/Statistikk_og_analyse/Vold_og_overgrep_tall_og_statistikk/krisesentertilbudet_i_norske_kommuner/
- Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir). (2020c, 28. august). *Oppvekststatus* [Statistikk].
https://bufdir.no/Statistikk_og_analyse/oppvekst/
- Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir). (2020d). *Samer, nasjonale minoriteter og personer med innvandrerbakgrunn: Statistikk og forskning om likestilling og levekår*.
https://bufdir.no/Statistikk_og_analyse/Etnisitet/
- Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir). (2020e, 21. juni). *Statistikk fra sentrene mot incest og seksuelle overgrep*.
https://bufdir.no/Statistikk_og_analyse/Vold_og_overgrep_tall_og_statistikk/sentrene_mot_incest_og_overgrep_i_Norge
- Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir). (2020f). *Universell utforming: Tilstandsanalyse og kunnskapsstatus*. <https://bufdir.no/Bibliotek/Dokumentside/?docId=BUF00005140>
- Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir). (2021a). *Aktivitets- og redegjørelsesplikten (ARP)*. <https://www.bufdir.no/arp>
- Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir). (2021b). *Barn og unge i institusjon*. [Statistikk]
https://bufdir.no/Statistikk_og_analyse/Barnevern/Barn_og_unge_med_tiltak_fra_barnevernet/barn_i_institusjon/
- Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir). (u.å.-a). *Barnefattigdom* [Statistikk].
https://bufdir.no/Statistikk_og_analyse/Barnefattigdom/#/

- Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir). (u.å.-b). *Barnevern kommunemonitor* [Statistikk].
https://bufdir.no/Statistikk_og_analyse/Barnevern_kommunemonitor/#/
- Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir). (u.å.-c). *Koordineringsgruppen for tjenester til sårbare barn og unge*.
https://bufdir.no/aktuelt/temaside_koronavirus/tjenestetilbudet_til_barn_og_unge_under_covid_19_pandemien/
- Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir). (u.å.-d). *Krisesentertilbudet i norske kommuner* [Statistikk].
https://www.bufdir.no/Statistikk_og_analyse/Vold_og_overgrep_tall_og_statistikk/krisesentertilbudet_i_norske_kommuner/
- Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir). (u.å.-e). *Likestillingskonsekvenser av covid-19 og tiltakene mot pandemien*.
https://bufdir.no/aktuelt/temaside_koronavirus/likestillingkorona/
- Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir). (u.å.-f). *Sentre mot incest og seksuelle overgrep*.
https://bufdir.no/vold/Krisesentre_incestsentre_og_botilbud_for_utsatt_ungdom/Sentre_mot_incest_og_seksuelle_overgrep/
- Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir). (u.å.-g). *Statistikk og analyse* [Statistikk].
https://bufdir.no/Statistikk_og_analyse/
- Barneombudet. (2020). «*De tror vi er shitkids*»: Rapport om barn som bor på barnevernsinstitusjon – 2020. Barneombudet.
- Berg R. C., Johansen, T. B., Jardim P. S. J., Forsetlund, L. & Nguyen, L. (2020). *Tiltak for barn og unge med adferdsvansker eller som har begått kriminelle handlinger: En oversikt over systematiske oversikter* (Rapport 2020). Folkehelseinstituttet.
- Blaasvær N. & Ames, H. (2019). *Sammenhenger mellom foreldrepraksiser og barns trivsel: En systematisk kartleggingsoversikt* (Rapport 2019). Folkehelseinstituttet.
- Blaasvær, N., Müller, A. E. & Jardim, P. S. J. (2020). *Dypdykk i oppsummeringen om atferdsvansker hos barn og unge (Berg 2020)* [Notat]. Folkehelseinstituttet.
- Blaasvær N., Nøkleby, H. & Berg R. C. (2017). *Hva er konsekvensene av delt bosted for barn? En systematisk oversikt* (Rapport 2017). Folkehelseinstituttet.
- Blaasvær, N., Nøkleby, H., Johansen, S. & Berg, R. (2015). *Effekt av tiltak for risikofamilier med barn 0–6 år* (Rapport fra Kunnskapssenteret nr. 27 – 2015). Nasjonalt kunnskapssenter for helsetjenesten.

- Bliksvær, T., Skogøy, B. E., Sloan, L., Bakar, N., Johnson, R. & Kosuta, M. (2019). *Kommunenes krisesentertilbud: En kunnskapsoversikt* (NF rapport nr. 13/2019). Likestillingssenteret KUN og Nordlandsforskning.
- Borren, I. & Helland, M. S. (2013). *Intervensjoner for å dempe foreldrekonflikt: En kunnskapsoversikt* (Rapport 2013:6). Folkehelseinstituttet.
- Braarud, H. C. (u.å.). *Expert reports as basis for decisions in Norwegian child welfare services*. Norges forskningsråd. <https://prosjektbanken.forskningsradet.no/project/FORISS/300827>
- Bredal, A. & Vislie, C. (2017). *Familierettete tjenester i et flerkulturelt samfunn: Erfaringer fra familievern og andre hjelpeinstanser* (NOVA rapport 5/2017). Velferdsforskningsinstituttet NOVA, Høgskolen i Oslo og Akershus.
- Brekke, J.-P., Fladmoe, A., Lidén, H. & Orupabo, J. (2020). *Etnisk og religiøs mangfold i arbeidslivet: Holdninger, erfaringer, diskriminering og praksis* (Rapport 2020:3). Institutt for samfunnsforskning.
- Bråten, B. & Sønsterudbråten, S. (2016). *Foreldreveiledning – virker det? En kunnskapsstatus* (Fafo-rapport 2016:29). Fafo.
- Bråten, B. & Sønsterudbråten, S. (2017). *Veiledningserfaringer: Forsøk med veiledning (ICDP) av foreldre med radikaliseringsbekymringer og foreldre i asylmottak* (Fafo-rapport 2017:02). Fafo.
- Christiansen, Ø. (2015). *Hjelpetiltak i barnevernet: En kunnskapsstatus*. Uni Research Helse, Regionalt kunnskapssenter for barn og unge (RKBU Vest).
- Christiansen, Ø., Bakketeig, E., Skilbred, D., Madsen, C., Havnen, K. J. S., Aarland, K. & Backe-Hansen, E. (2015). *Forskningsskunnkap om barnevernets hjelpetiltak*. Uni Research Helse, Regionalt kunnskapssenter for barn og unge (RKBU Vest).
- Clifford, G., Fauske, H., Lichtwarck, W. & Marthinsen, E. (2015). *Minst hjelp til dem som trenger det mest? Sluttrapport fra forsknings- og utviklingsprosjektet «Det nye barnevernet»* (NF rapport nr. 6/2015). <https://docplayer.me/6086047-Minst-hjelp-til-dem-som-trenger-det-mest.html>
- Deloitte. (2020). *Sammenstilling av relevante studier og nasjonal og internasjonal forskning på betydning og ivaretagelse av fysiske omgivelser ved utforming av formålsbygg*. <https://bufdir.no/Bibliotek/Dokumentside/?docId=BUF00005280>
- Drange, N. & Hernæs, Ø. M. (2020). *Kvantitativ beskrivelse av institusjonspopulasjonen* (Rapport 3/2020). Frischsenteret. https://www.frisch.uio.no/publikasjoner/pdf/rapp20_03.pdf
- Ellingsen, D., Kjelsaas, I., Bruvoll, A., Guldvik, M. K., Høiseth-Gilje, K. & Backe-Hansen, E. (2019). *Uønsket deling av søskenflokker: Delrapport B* (Menon-publikasjon nr. 113/2019). Menon Economics.

- Ekeland, T. J. (2010). Mekling – en kontekstuell modell. *Tidsskrift for Norsk psykologforening*, 47(8), 734–742.
- Ekhaugen, T., Høgestøl, A. & Rasmussen, I. (2018). *Kommunenes tilbud til sine fosterhjem: Et kunnskapsgrunnlag for Fosterhjemsutvalget* (Rapport 2018/10). Vista Analyse.
<https://www.vista-analyse.no/no/publikasjoner/kommunenes-tilbud-til-sine-fosterhjem/>
- Falch-Eriksen, A. (2016). *Foreldre som er fratatt omsorgen for sine barn: Familievernets rolle for foreldre i krise, mestring og endring* (NOVA Rapport 9/2016). Velferdsforskningsinstituttet NOVA, Høgskolen i Oslo og Akershus.
- Falch-Eriksen, A. (2018a). *Barn av fosterforeldre: Hva sier forskningen?* (NOVA Notat 3/18). Velferdsforskningsinstituttet NOVA, OsloMet – storbyuniversitetet.
- Falch-Eriksen, A. (2018b). *Stabilitet i fosterhjem: Internasjonal forskning om barns behov for trygghet og forutsigbarhet* (NOVA Rapport 4/18). Velferdsforskningsinstituttet NOVA, OsloMet – storbyuniversitetet.
- Folkehelseinstituttet. (2020). *Hent oppvekstprofil for kommuner og bydeler*.
<https://www.fhi.no/fp/oppvekst/hent-oppvekstprofil/>
- Folkehelseinstituttet. (u.å.). *FamilieForSK-studien*. <https://www.fhi.no/studier/familieforsk/>
- Forsetlund, L. & Vist, G. E. (2016). *Effekter av gruppetiltak for barn og unge som opplever samlivsbrudd* (Rapport 2016). Folkehelseinstituttet.
- Friberg, J. H. & Bjørnset, M. (2019). *Migrasjon, foreldreskap og sosial kontroll* (Fafo-rapport 2019:01). Fafo.
- Friestad, C., Johnsen, B., Storvik, B. L. & Søndena, E. (2020). *Innsatte med utviklingshemming: En deskriptiv undersøkelse av ulike etaters arbeid med identifikasjon og tilrettelegging*. Kriminalomsorgens høgskole og utdanningscenter – KRUS.
<https://bufdir.no/Bibliotek/Dokumentside/?docId=BUF00005145>
- Hafstad, G. S. & Augusti, E. M. (Red.). (2019). *Ungdoms erfaringer med vold og overgrep i oppveksten: En nasjonal undersøkelse av ungdom i alderen 12 til 16 år* (Rapport 4/2019). Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress.
- Hafstad, G. S. & Augusti, E. M. (2020). *Barn, ungdom og koronakrisen: En landsomfattende undersøkelse av vold, overgrep og psykisk helse blant ungdom i Norge våren 2020: Delrapport 1 av 3* (Rapport 2/2020). Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress.
- Hammerstrøm, K. T. & Blaasvær, N. (2015). *Effekt av samlivstiltak: Notat fra Kunnskapssenteret: Systematisk litteratursøk med sortering*. Nasjonalt kunnskapssenter for helsetjenesten.

- Hansen, I. L. S., Jensen, R. S. & Fløtten, T. (2020). *Trøbbel i grenseflaten: Samordnet innsats for utsatte barn og unge* (Fafo-rapport 2020:02). Fafo.
- Heiervang, E. (2018, 7. februar). *Children At Risk Evaluation – CARE*. Institutt for klinisk medisin, Universitetet i Oslo. <https://www.med.uio.no/klinmed/english/research/projects/children-at-risk-evaluation-care/>
- Helland, M. S. & Borren, I. (2015). *Foreldrekonflikt: Identifisering av konfliktnivåer, sentrale kjennetegn og risikofaktorer hos høykonfliktpar* (Rapport 2015:3). Folkehelseinstituttet.
- Helland, M. S., Lyngstad, T. H., Holt, T., Larsen, L. & Røysamb, E. (2020, 7. desember). *Effects of Covid-19 lockdown on parental functioning in vulnerable families*. <https://doi.org/10.31234/osf.io/nm7te>
- Helland, H. S. & Skivenes, M. (2019). Adopsjon som barneverntiltak [Rapport]. Centre for Research on Discretion and Paternalism, Universitetet i Bergen. <https://www.buudir.no/Bibliotek/Dokumentside/?docId=BUF00004816>
- Helsedirektoratet. (2020, 26. juni). *Barnevern: Kartlegging og utredning av psykisk helse og rus hos barn og unge*. <https://www.helsedirektoratet.no/pakkeforlop/barnevern-kartlegging-og-utredning-av-psykisk-helse-og-rus-hos-barn-og-unge>
- Hestevik, C. H., Steiro, A., Smedslund, G. & Harboe, I. (2020) *Norsk forskning om forebyggende tiltak og hjelpetiltak mot vold i nære relasjoner: Et forskningskart* (Rapport 2020). Folkehelseinstituttet.
- Holt, T., Helland, M. S. & Larsen, L. (2020). Behov for velferdstjenester under covid-19-pandemien: Familiens behov for og bruk av hjelpetjenester under nedstengingen av Norge. Upublisert manuskript, under fagfelleevaluering.
- Hustad, B. C. (Red.). (2017). *Fosterhjem og rekruttering: Sluttrapport* (NF rapport nr. 13/2017). Nordlandsforskning.
- Hustad, B. C., Lichtwarck, W., Soelberg, F. & Strømsvik, C. L. (2016). *Hva kjennetegner gode fosterforeldre? Vurderinger av barnevernsansatte* (Arbeidsnotat nr.: 1004/2016). Nordlandsforskning.
- Hyggen, C., Brattbakk, I. & Borgeraas, E. (2018). *Muligheter og hindringer for barn i lavinntektsfamilier: En kunnskapsoppsummering* (NOVA Rapport 11/2018). Velferdsforskningsinstituttet NOVA, OsloMet – storbyuniversitetet. <https://fagarkivet.oslomet.no/bitstream/handle/20.500.12199/5129/Nettutgave-NOVA-Rapport-11-2018-Muligheter-og-hindringer-.pdf>
- Hærnes, Ø. (u.å.). *Barn, unge og familier i barnevernet: En longitudinell registerstudie*. Frischsenteret. <https://www.frisch.uio.no/prosjekter/?view=project&pid=4821>

- Jacobsen, S. E., Andersen, P. L., Nordø, Å. D., Sletten, M. & Arnesen, D. (2021). *Sosial ulikhet i barn og unges deltakelse i organiserte fritidsaktiviteter: Betydningen av sosioøkonomiske ressurser, geografi og landbakgrunn* (Rapport 2021:01). Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor.
- Jardim, P. S. J., Johansen, T. B., Blaasvær, N., Ames, H. & Berg, R. C. (2020). *Akuttplassering i barnevernsinstitusjoner: En systematisk kartleggingsoversikt* (Rapport 2020). Folkehelseinstituttet.
- Jessen, J. & Gundersen, T. (2019). Å være fosterfamilie: Erfaringene til fosterforeldre og deres egne barn (Kort oppsummert nr. 3/2019). Velferdsforskningsinstituttet NOVA, OsloMet – storbyuniversitetet.
- Johansen, T. B., Jardim, P. S. J., Blaasvær, N., Ames, H., Munthe-Kaas, H. M., Tingulstad, A. & Berg, R. C. (2020). *Gode barnevernsinstitusjoner: En systematisk kartleggingsoversikt* (Rapport 2020). Folkehelseinstituttet.
- Kaasbøll, J., Lassemo, E. & Melby, L. (2018a). *Kartleggingsverktøy/matching av fosterbarn og fosterhjem: En kunnskapssammenstilling* (Sintef rapport 2018:00184). SINTEF Teknologi og samfunn.
- Kaasbøll, J., Lassemo, E. & Melby, L. (2018b). *Modulbasert opplæring for fosterhjem: En kunnskapssammenstilling* (Sintef rapport 2018:00183). SINTEF Teknologi og samfunn.
- Kjelsaas, I., Backe-Hansen, E., Ellingsen, D., Guldvik, M. K., Vennerød, Ø. & Pedersen, S. (2020). *Best egnede tiltak når barn skal bo utenfor hjemmet: Delrapport C* (Menon-publikasjon nr. 134/2020). Menon Economics.
- Kojan, B. H., Nilsen, M., Storhaug, A. S., Agerup, T., Clifford, G. & Lichtwarck, W. (2020). *Barnevernets arbeid med barn og unge som har erfart vold og overgrep i nære relasjoner: En litteraturstudie* (Rapportserie for sosialt arbeid, rapport nr. 3). Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet.
- Kolberg, L. (2019). *En gjennomgang av redegjørelse for likestilling fra kommuner og fylkeskommuner i Vestfold og Telemark* (Rapport 3/2019). Likestillingssenteret. <https://s3-eu-west-1.amazonaws.com/cdn.likestillingssenteret.no/wp-content/uploads/2019/11/20105156/Gjennomgang-av-redegjoerelse-for-likestilling-fra-kommuner-og-fylkeskommuner-i-Vestfold-og-Telemark.pdf>
- Kunnskapsdepartementet. (2017). *Veileder for sektoransvaret for forskning: Fastsatt av Kunnskapsdepartementet 22.08.2017*. https://www.regjeringen.no/contentassets/8dc0dcdbbf1d4cbb833b09372cfa7dd1/veileder-for-sektoransvaret-for-forskning_net.pdf

- Larsen, L., Helland, M. S. & Holt, T. (2020, 25. november). *The impact of school closure and social isolation on children in vulnerable families during COVID-19: A focus on children's reactions*. <https://doi.org/10.31234/osf.io/deju9>
- Lid, S., Liudden, T. M. & Leirvik, M. S. (2020). *Evaluering av regjeringens strategi mot hatefulle ytringer* (NIBR-rapport 2020:21). By- og regionforskningsinstituttet NIBR, OsloMet – storbyuniversitetet.
- Markussen, S. (u.å.). *Virkninger av barnevern*. Frischsenteret. <https://www.frisch.uio.no/prosjekter/?view=project&pid=4117>
- Melby, L., Ulset, G., Paulsen, V., Wågø, S., Høyland, K. & Kaasbøll, J. (2020). *Nytt institusjonstilbud for barn og unge med behov for langvarig omsorg utenfor hjemmet og samtidig stort behov for psykisk helsehjelp: Sluttrapport* (SINTEF Fag 66). Sintef akademisk forlag.
- Meld. St. 17 (2015–2016). *Trygghet og omsorg: Fosterhjem til barns beste*. Barne- og likestillingsdepartementet. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-17-20152016/id2478130/>
- Meld. St. 4 (2018–2019). *Langtidsplan for forskning og høyere utdanning 2019–2028*. Kunnskapsdepartementet. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-4-20182019/id2614131/>
- Mortensen, Ø. & Thuen, F. (2007). *Kunnskapsstatus om forskning på modeller for samlivskurs* [Rapport]. HEMIL-senteret, Universitetet i Bergen. https://www.researchgate.net/publication/265823694_Kunnskapsstatus_om_forskning_pa_modeller_for_samlivskurs
- Mossige, S. & Stefansen, K. (Red.). (2016). *Vold og overgrep mot barn og unge, omfang og utviklingstrekk 2007–2015* (NOVA-rapport 5/2016). Velferdsforskningsinstituttet NOVA, Høgskolen i Oslo og Akershus.
- Myhre, M. C., Thoresen, S. & Hjemdal, O. K. (2015). *Vold og voldtekt i oppveksten: En nasjonal intervjuundersøkelse av 16- og 17-åringer* (Rapport 1/2015). Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress.
- Nilsen, W., Skipstein, A. & Gustavson, K. (2012). *Foreldrekonflikt, samlivsbrudd og mekling: Konsekvenser for barn og unge* (Rapport 2012:2). Folkehelseinstituttet.
- Norges forskningsråd. (2020). *Forskning som støtter praksis, utdanning og innovasjon: Delrapport til strategiprosessen BarnUnge21*. Norges forskningsråd. https://www.barnunge21.no/siteassets/bu21_forskning_trykk.pdf
- Norges forskningsråd. (2021). *Ut av blindsonene: Strategi for et samlet kunnskapsløft for utsatte barn og unge*. Norges forskningsråd.

<https://www.regjeringen.no/contentassets/684c7b0479b84e74bd37a91009769b6f/bu21strategi-ut-av-blindsonene.pdf>

NOU 2016: 17. (2016). *På lik linje: Åtte løft for å realisere grunnleggende rettigheter for personer med utviklingshemming*. Barne- og likestillingsdepartementet.

NOU 2018: 18. (2018). *Trygge rammer for fosterhjem*. Barne- og likestillingsdepartementet.

NOU 2019: 19. (2019). *Jenterom, gutterom og mulighetsrom: Likestillingsutfordringer blant barn og unge*. Kulturdepartementet.

NOU 2019: 20. (2019). *En styrket familieverntjeneste: En gjennomgang av familieverntjenesten*. Barne- og familiedepartementet.

Nøkleby, H., Berg, R. C., Müller, A. E. & Ames, H. M. R. (2021). *Konsekvenser av covid-19 på barn og unges liv og helse: En hurtigoversikt* (Rapport 2021). Folkehelseinstituttet.

Nøkleby, H., Flodgren, G. M. & Langøien, L. J. (2019). *Digitale tiltak for foreldrestøtte: En systematisk oversikt over effekter og erfaringer* (Rapport 2019). Folkehelseinstituttet.

Nøkleby, H., Flodgren, G. M., Munthe-Kaas, H. M. & Said, M. A. (2018). *Digitale tiltak for par med relasjonelle problemer: En systematisk oversikt* (Rapport 2018). Folkehelseinstituttet.

Nøkleby H., Langøien L. J., Müller, A. E., Siqveland, J., Jardim, P. S. J. & Johansen, T. (2020b). *Kartleggingsverktøy for utsatte barn og unge: En systematisk kartleggingsoversikt* (Rapport 2020). Folkehelseinstituttet.

Nøkleby, H., Müller, A. E. & Giske, L. (2020a). *Bruk av tvang og grensetting i barnevernsinstitusjoner og fosterhjem: En systematisk kartleggingsoversikt* (Rapport 2020). Folkehelseinstituttet.

Ormstad, S. S., Hestevik, C. H., Munthe-Kaas, H. M., Blaasvær, N., Müller, A. E. & Berg, R. (2020). *Barn og unges medvirkning i barnevernet: En systematisk kartleggingsoversikt* (Rapport 2020). Folkehelseinstituttet.

Oslo Economics. (2017). *Samfunnsøkonomisk analyse av hjelpetiltak fra barnevernet* (OE-rapport 2017-1). Oslo Economics.

Oslo Economics. (2018). *Samfunnsøkonomisk analyse av universelt utformet grunnskole i 2030* (OE-rapport 2018-36). Oslo Economics.

Oslo Economics. (2020a). *Finansiering av sentrene mot incest og seksuelle overgrep* (OE-rapport 2020-18). Oslo Economics.

Oslo Economics. (2020b). *Følgeevaluering av kompetansestrategien for det kommunale barnevernet 2018-2024* (OE-rapport 2020-55). Oslo Economics.

- Paulsen, V. (2017). *Overgang til voksenlivet for ungdom i barnevernet* [Doktorgradsavhandling]. Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet.
- Paulsen, V., Svendsen, S., Tøndel, G., Kaasbøll, J., Ådnanes, M., Thaulow, K. & Midtgård, T. M. (2020a). *Skeive barn og unge i barnevernet: En studie av barnevernets praksis og tilnærminger*. NTNU Samfunnsforskning.
- Paulsen, V., Wendelborg, C., Riise, A., Berg, B., Tøssebro, J. & Caspersen, J. (2020b). *Ettervern – en god overgang til voksenlivet? Helhetlig oppfølging av ungdom med barnevernerfaring*. NTNU Samfunnsforskning.
- Paulsen, V., Ytreland, K. & Oterholm, I. (2021). *Pålagte hjelpetiltak i barnevernet: Delprosjekt 1 i forskningsprosjektet «Virkning av hjelpetiltak i barnevernet»*. NTNU Samfunnsforskning.
- Pedersen, E., Gottschalk, E. B. & Nilsen, W. (2019). *Utprøvingen av Familie for første gang: Sluttrapport fra en fireårig følgeevaluering av «Nurse-family partnership» i Norge* (AFI Rapport 2019:06). Arbeidsforskningsinstituttet, OsloMet – storbyuniversitetet.
- Proba samfunnsanalyse. (2019). *Kunnskapssammenstilling og evaluering av regjeringens handlingsplaner for universell utforming* (Proba-rapport nr. 2019-16). Proba samfunnsanalyse.
- Proba samfunnsanalyse. (2020). *Utredning om rekruttering av menn til helse- og omsorgssektoren* (Proba-rapport nr. 2020-6). Proba samfunnsanalyse.
- Prop. 12 S (2016–2017). *Opptrappingsplan mot vold og overgrep (2017–2021)*. Barne- og likestillingsdepartementet.
<https://www.regjeringen.no/contentassets/f53d8d6717d84613b9f0fc87deab516f/no/pdfs/prp201620170012000dddpdfs.pdf>
- Prop. 73 L (2016–2017). *Endringer i barnevernloven (barnevernsreform)*. Barne- og likestillingsdepartementet. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/prop.-73-l-20162017/id2546056/>
- Prop. 1 S (2020–2021). *For budsjettåret 2021: Utgiftskapitler: 300–353 Inntektskapitler: 3300–3339 og 5568*. Kulturdepartementet. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/prop.-1-s-20202021/id2768407/>
- Rambøll (2020). *Foreldreveiledning til deltakere i introduksjonsprogram* [Rapport]. Rambøll.
<https://www.imdi.no/om-imdi/rapporter/2020/foreldreveiledning-til-deltakere-i-introduksjonsprogram/>
- Regionalt kunnskapssenter for barn og unge – Nord. (u.å.). *Ungsinn: Tidsskrift for virksomme tiltak for barn og unge* [Nettsted for tidsskriftet]. <https://ungsinn.no/>

- Regjeringen. (2020). *Regjeringens handlingsplan mot rasisme og diskriminering på grunn av etnisitet og religion: 2020–2023*. Departementene.
<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/regjeringens-handlingsplan-mot-rasisme-og-diskriminering-pa-grunn-av-etnisitet-og-religion-2020--2023/id2681929/>
- Reisel, L., Skorge, Ø. S. & Uvaag, S. (2019). *Kjønnsdelte utdannings- og yrkesvalg: En kunnskapsoppsummering* (Rapport 2019:6). Institutt for samfunnsforskning.
- Renolen, M., Opsahl, S., Lauritzen, T., Mathisen, T., van der Ros, J., Orbakk, D. E., Ree-Lindstad, G., & Guldvik, I. (2011). *Vedvarende vikeplikt: En kartlegging av kommunalt og regionalt likestillingsarbeid*. Likestillingssenteret og Østlandsforskning.
- Rosten, M. G., Øverli, I. T. & Gundersen, T. (2020) *Truffet av volden: Familievernets arbeid med vold i nære relasjoner* (NOVA Rapport 7/20). Velferdsforskningsinstituttet NOVA, OsloMet – storbyuniversitetet.
- Sentio Research Norge. (2018). *Foreldrerollen: En undersøkelse om foreldrerollen med fokus på fedre*. Sentio Research Norge.
https://bufdir.no/globalassets/global/foreldrerollen_en_undersokelse_om_foreldrerollen_med_fokus_pa_fedre.pdf
- Smette, I. & Rosten, M. G. (2019). *Et iakttatt foreldreskap: Om å være foreldre og minoritet i Norge* (NOVA Rapport 3/2019). Velferdsforskningsinstituttet NOVA, OsloMet – storbyuniversitetet.
- Smette, I., Stefansen, K. & Dullum, J. (2017). *Sentrene mot incest og seksuelle overgrep: En evaluering av sentrenes arbeid og rammevilkår* (NOVA Rapport 16/2017). Velferdsforskningsinstituttet NOVA, Høgskolen i Oslo og Akershus.
- Statens helsetilsyn. (2019a). *Barnas hjem. Voksnes ansvar: Oppsummering av landsomfattende tilsyn med barnevernsinstitusjoner i 2018* (Rapport fra Helsetilsynet 3/2019). Statens helsetilsyn. <https://www.helsetilsynet.no/publikasjoner/rapport-fra-helsetilsynet/2019/barnas-hjem-voksnes-ansvar-oppsummering-av-landsomfattende-tilsyn-med-barnevernsinstitusjoner-i-2018/>
- Statens helsetilsyn. (2019b). *Det å reise vasker øynene: Gjennomgang av 106 barnevernssaker* [Rapport]. Statens helsetilsyn.
- Statens helsetilsyn. (2020). *Gjennomgang av barnevernets oppfølging av de to jentene som var plassert på Vestlundveien ungdomssenter og som senere døde*.
<https://www.helsetilsynet.no/publikasjoner/andre-publikasjoner/gjennomgang-av-barnevernets-oppfolging-av-de-to-jentene-som-var-plassert-pa-vestlundveien-ungdomssenter-og-som-senere-dode/>
- Statistisk sentralbyrå. (2020a, 1. juli). *10661: Barnevernstiltak i løpet av året, per 31. desember og for nye barn, etter landsdel, tiltak og alder 2013–2019* [Statistikk].
<https://www.ssb.no/statbank/table/10661/>

- Statistisk sentralbyrå. (2020b, 1. juli). *10782: Undersøkingar avslutta av barnevernet, etter konklusjon og grunnlag for tiltak (F) 2013–2019* [Statistikk]. <https://www.ssb.no/statbank/table/10782>
- Statistisk sentralbyrå. (2020c, 9. juni). Adopsjoner [Statistikk]. <https://www.ssb.no/adopsjon>
- Statistisk sentralbyrå. (2020d). Barn og unge 2020 [Statistikk]. <https://www.ssb.no/a/barnogunge/>
- Statistisk sentralbyrå. (2020e, 2. juli). *Barnevern* [Statistikk]. <https://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/statistikker/barnevern>
- Storhaug, A. S., Havnen, K. J. S., Fylkesnes, M. K., Kojan, B. H., Christiansen, Ø., Langsrud, E., Jarlby, F., Jørgensen, K., Sørli, H. E., Gresdahl, M. & Skrove, G. (2020). *Akutt – for hvem? Akuttarbeid i kommunalt barnevern* (Rapportserie for sosialt arbeid, rapport nr. 4). Institutt for sosialt arbeid, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet.
- Støren, K. S., Rønning, E. & Gram, K. H. (2020). *Livskvalitet i Norge 2020* (Rapporter 2020/35). Statistisk sentralbyrå. <https://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/artikler-og-publikasjoner/livskvalitet-i-norge-2020>
- Syrstad, E. (2020). «Å forstå det uforståelige»: Møtet mellom foreldre som er fratatt omsorgen for sine barn, familievern og barnevern [Doktorgradsavhandling]. VID vitenskapelige høyskole. <https://hdl.handle.net/11250/2727063>
- Thoresen, S. & Hjemdal, O. K. (Red.) (2014). *Vold og voldtekt i Norge: En nasjonal forekomststudie av vold i et livsløpsperspektiv*. Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress.
- Tveito, S. B. (2021). *Barnevern i krisetid: Barneverntjenestens arbeid med vold og overgrep under koronapandemiens første fase* (NOVA Notat 1/21). Velferdsforskningsinstituttet NOVA, OsloMet – storbyuniversitetet.
- Tyldum, G. (2019). *Holdninger til diskriminering likestilling og hatprat i Norge* (Fafo-rapport 2019:26). Fafo.
- Umblijs, J. (2020) *Kunnskapsoppsummering om deltakelse i arbeidslivet for kvinner med innvandrerbakgrunn* (Rapport 2020:2). Institutt for samfunnsforskning.
- Vis, S. A., Christiansen, Ø., Havnen, K. J. S., Lauritzen, C., Iversen, A. C. & Tjelflaat, T. (2020). *Barnevernets undersøkelsesarbeid: Fra bekymring til beslutning. Samlede resultater og anbefalinger*. UiT Norges Arktiske Universitet.
- Vis, S. A., Lauritzen, C. & Fossum, S. (2016). *Barnevernets undersøkelsesarbeid: Oppsummering av hovedtrekkene i forskningslitteraturen*. Regionalt kunnskapssenter for barn og unge (RKBU Nord).

- Wendelborg, C., Røe, M., Molden, T. H. & Wik, S. E. (2020). *Barrierer i det fysiske læringsmiljøet for elever med nedsatt funksjonsevne*. NTNU Samfunnsforskning.
- Wessel-Aas, J., Fladmoe, A. & Nadim, M. (2016). *Hatefulle ytringer: Delrapport 3: Grenseoppgangen mellom ytringsfrihet og strafferettslige vern mot hatefulle ytringer* (Rapport 2016:16). Institutt for samfunnsforskning.
- Wesseltoft-Rao, N., Holt, T. & Helland, M. S. (2017). *Gruppetiltak og kurs for foreldre: Norsk praksis, erfaringer og effektevalueringer* (Rapport 2017). Folkehelseinstituttet.
- Winsvold, A., Føleide, M. H. & Gundersen, T. (2016). *Familiestøttende tiltak for barn og familier for å forhindre eller begrense konsekvensene av vedvarende familiekonflikt. Temanotat*. Norges forskningsråd.
- Øverli, I. T. & Gundersen, T. (2020). *Familievernet under covid-19: Erfaringer og læring under nedstengning og i en ny hverdag* (NOVA Notat 3/20). Velferdsforskningsinstituttet NOVA, OsloMet – storbyuniversitetet.